

Oktober 2010

**DE ACTIEMIDDELEN VAN DE KAMERLEDEN
IN VRAAG EN ANTWOORD**

Juridische Dienst

Oktober 2010

De Juridische Dienst van de Kamer heeft deze handleiding geredigeerd om de (nieuwe) Kamerleden inzicht te verschaffen in de actiemiddelen die hen ter beschikking staan. Deze handleiding heeft op zich echter geen enkele rechtskracht. Niets van wat erin staat kan dus worden ingeroepen tegen of prevaleren op de Grondwet, de wet, het Reglement of de beslissingen van de Kamer of haar organen.

TEN GELEIDE

Deze handleiding werd opgesteld voor alle leden van de Kamer en wil een antwoord bieden op de vraag: “Hoe kan ik als individueel volksvertegenwoordiger optimaal participeren aan de controlebevoegdheid en de wetgevende bevoegdheid van de Kamer?”

Een handleiding met een praktische doelstelling dus. Het kon haast niet anders dan dat die vraag logischerwijs heel wat andere, almaar concretere en preciezere vragen zou oproepen. De aanpak lag dan ook voor de hand: deze handleiding moest op zo'n manier worden geredigeerd dat ze zo toegankelijk mogelijk blijft en tegelijkertijd informatie-elementen aanreikt via een opeenvolging van hiërarchisch gerangschikte vragen. Begonnen wordt telkens met een hoofdvraag. In het logische en chronologische verlengde van het antwoord daarop komen één of meer subvragen aan de orde (aangegeven met een pijl), die op hun beurt weer andere vragen oproepen (aangegeven met een dubbele pijl).

*

Ons streven om deze handleiding zo toegankelijk mogelijk te maken, heeft ons automatisch tot nog andere keuzen geleid. Zo werden verwijzingen zoveel mogelijk uit de tekst geweerd en werd afgezien van voetnoten. Ondanks die formele toegevingen ter wille van de leesbaarheid, is de in deze handleiding vervatte informatie uiteraard gebaseerd op reglements- en wetsbepalingen, bevestigde precedentes of ruim aanvaarde interpretaties of gebruiken.

Voorts stippen we aan dat de verwijzingen (tussen haakjes) naar reglements- of andere bepalingen helemaal niet betekenen dat we die bepalingen steeds letterlijk hebben overgenomen.

*

Omdat deze handleiding specifiek gaat over de individuele initiatieven die elk Kamerlid kan ontplooiën, mochten we er het Reglement van de Kamer niet integraal in opnemen en ons er hierbij toe beperken de onderdelen ervan te herschikken op grond van de gekozen vraag-antwoordstructuur. Integendeel, uitsluitend die reglements-bepalingen werden geselecteerd die het Kamerlid kunnen helpen het juiste actiemiddel te kiezen, alsook dat middel correct en zo doeltreffend mogelijk aan te wenden.

*

Ter wille van de duidelijkheid hebben we deze handleiding opgedeeld in drie grote hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk belicht de functies die een lid in de organen van de Kamer kan bekleden; het tweede hoofdstuk gaat over de controlebevoegdheid van de Kamer en het derde over de wetgevende bevoegdheid. Binnen de twee laatstgenoemde hoofdstukken worden achtereenvolgens alle parlementaire instrumenten onder ogen genomen die aanleiding kunnen geven tot individuele initiatieven (vraag, interpellatie, motie, uitoefening van een informatierecht, voorstel,

amendement enzovoort). De vragen en subvragen werden geordend onder elk van die opeenvolgende rubrieken, die telkens aanvangen met de vraag “waarover gaat het?” opdat het lid aldus het passende werkmiddel kan kiezen.

Bij de redactie van deze vragen hebben we getracht even in de schoenen te gaan staan van het lid zelf, ongeacht of het voor het eerst in de assemblee verkozen is en inzicht wil krijgen in de grote lijnen van de parlementaire procedures, dan wel of het als geroutineerd Kamerlid zijn geheugen wil oprfrissen aangaande een specifiek punt van een of andere procedure.

Indien nodig hebben we voor het beantwoorden van de vragen informatie gebundeld die overal verspreid voorkomt in het Reglement, de Grondwet, de wet of in precedentes. Tevens hebben we bepaalde antwoorden of onderdelen ervan verduidelijkt aan de hand van voorbeelden.

*

Uiteraard hebben de functies die een lid in de verschillende politieke organen van de Kamer (fracties, commissies, Conferentie van voorzitters, ...) mag uitoefenen, slechts bijkomstig iets uit te staan met de individuele participatie van dat lid aan de controlebevoegdheid of de wetgevende bevoegdheid van de Kamer en bestaat er helemaal geen verband tussen de mogelijkheid aanspraak te maken op een functie binnen de bestuursorganen (Bureau en College van quaestoren) en die participatie. We achten het echter logisch bij ons overzicht van de aan de Kamerleden geboden opportuniteiten om te participeren aan de werkzaamheden van de Kamer, ook een overzicht te geven van de mogelijkheden die een lid heeft om te participeren aan de werking van de Kamer in de ruime zin van het woord. Daarom stellen we in het eerste hoofdstuk van deze handleiding in het kort de verschillende organen van de Kamer voor en beschrijven we aldaar bondig de functies in die organen en de voorwaarden om tot die functies toegang te krijgen.

INHOUDSOPGAVE

TEN GELEIDE.....	3
INHOUDSOPGAVE	5
Hoofdstuk 1 :	
HET LID BINNEN DE ORGANEN VAN DE KAMER.....	15
DE POLITIEKE ORGANEN	19
<i>De taalgroepen (Rgt., art. 10).....</i>	19
Wat is een taalgroep en hoe word ik er lid van ?	19
In welke gevallen is het behoren tot een taalgroep van belang ?	19
<i>De politieke fracties (Rgt., art. 11)</i>	20
Wat is een politieke fractie?.....	20
Hoe word ik lid van een politieke fractie ?	20
Waarom aansluiten bij een politieke fractie ?	20
Welke functies bestaan er binnen een politieke fractie?	21
Heb ik toegang tot een politieke fractie als ik er geen lid van ben?	21
Kan ik ontslag nemen of ontslagen worden uit mijn politieke fractie?	21
<i>De vaste commissies en de tijdelijke commissies.....</i>	21
Wat is een vaste of een tijdelijke commissie ?	21
Hoe word ik lid van een vaste of een tijdelijke commissie (Rgt., art. 22 en 158) ?	21
Welke functies zijn er binnen een vaste of een tijdelijke commissie ?	22
→ Hoe word ik voorzitter van een vaste commissie ?.....	22
→ Hoe word ik voorzitter van een tijdelijke commissie ?.....	22
→ Hoe word ik ondervoorzitter van een vaste of een tijdelijke commissie?.....	22
→ Wanneer en hoe kan ik als rapporteur worden aangewezen?	23
→ Hoe kan ik als europromotor worden aangewezen (Rgt., art. 37)?	23
→ Hoe kan ik als ombudspromotor worden aangewezen (Rgt., art. 38)?	23

Heb ik toegang tot een vaste of een tijdelijke commissie als ik er geen lid van ben (Rgt., art. 29, 31 en 158)?.....	23
<i>De bijzondere commissies</i>	24
Wat is een bijzondere commissie (Rgt., art. 21)?	24
Hoe word ik lid van een bijzondere commissie?	24
Welke functies zijn er binnen een bijzondere commissie?	24
→ Hoe word ik voorzitter van een bijzondere commissie?	24
→ Hoe word ik ondervoorzitter van een bijzondere commissie?	24
→ Hoe kan ik als rapporteur worden aangewezen?.....	24
Heb ik toegang tot de bijzondere commissies als ik er geen lid van ben (Rgt., art. 22 en 39) ?	25
<i>De Parlementaire Overlegcommissie (Rgt., art. 13)</i>	25
Wat is de Parlementaire Overlegcommissie?	25
Hoe kan ik deel uitmaken van de Parlementaire Overlegcommissie?	25
Welke functies zijn er in de Parlementaire Overlegcommissie?	25
Heb ik toegang tot de Parlementaire Overlegcommissie als ik er geen lid van ben?	26
<i>De Conferentie van voorzitters</i>	26
Wat is de Conferentie van voorzitters?.....	26
Hoe word ik lid van de Conferentie van voorzitters (Rgt., art. 14)?.....	26
Heb ik toegang tot de Conferentie van voorzitters als ik geen voorzitter of ondervoorzitter van de Kamer ben en als ik ook geen fractievoorzitter ben (Rgt., art. 14) ?	27
BESTUURSORGANEN	28
<i>Bureau (Rgt., art. 9)</i>	28
Hoe word ik lid van het Bureau (Rgt., art. 3)?.....	28
Kan ik de vergaderingen van het Bureau bijwonen als ik er geen lid van ben?	28
<i>College van quæstoren</i>	29
Wat is het College van quæstoren (Rgt., art. 171)?	29
Hoe word ik lid van het College van quæstoren (Rgt., art. 170)?.....	29
Welke functies zijn er in het College van quæstoren?	29
Heb ik toegang tot de vergaderingen van het College van quæstoren als ik er geen lid van ben?.....	29

Hoofdstuk II:	
CONTROLEFUNCTIE	311
VRAGEN.....	35
<i>Waarover gaat het ?</i>	35
<i>Welke gemeenschappelijke regels gelden voor alle soorten van vragen ?</i>	37
Met welk doel mag ik een vraag stellen ?.....	37
Kan ik verzet aantekenen tegen de beslissing van de voorzitter als die mijn vraag als onontvankelijk beschouwt?	39
Als de voorzitter mijn vraag ontvankelijk heeft verklaard, kan de regering dan gewoonweg weigeren te antwoorden?	39
→ Wat als de regering met haar antwoord talmt of weigert te antwoorden?.....	39
Kan ik een vraag stellen tijdens een periode van lopende zaken?	39
Zullen mijn vraag en het antwoord van de minister worden gepubliceerd?	39
<i>Mondelinge vragen in plenaire vergadering (“Vragenuurtje”)</i>	41
Waarover gaat het?	41
→ Is het aantal mondelinge vragen dat een Kamerlid tijdens het “vragenuurtje” mag stellen, beperkt?.....	41
→ Heb ik het recht een vraag te stellen als ik niet tot een fractie behoor?.....	41
Hoe moet ik tewerk gaan om de vraag in te dienen die ik wens te stellen?.....	41
→ Mag de vraag per fax of per e-mail worden ingediend ?	42
Onder welke voorwaarden mag ik mijn vraag stellen?.....	42
Mag ik ervan afzien mijn vraag te stellen? Zo ja, hoe?	42
Wanneer stel ik mijn vraag, hoeveel tijd heb ik om ze toe te lichten en wie mag behalve mijzelf ook het woord nemen?	42
→ Mag ik de tekst van mijn vraag (en eventueel van mijn repliek) voorlezen?	43
Wat gebeurt er als ik afwezig ben wanneer ik mijn vraag moet stellen?.....	43
Kan ik mijn vraag alsnog stellen indien de minister die ik had aangewezen om ze te beantwoorden afwezig is of werd vervangen of indien de tijd om vragen te stellen verstreken is?	43
→ Wat gebeurt er als de eerste minister, die ik heb aangewezen om de vraag te beantwoorden, zelf een andere minister of staatssecretaris aanwijst om dat antwoord te verstrekken?.....	43

<i>Mondelinge vragen in commissie</i>	45
Waarover gaat het?	45
Hoe moet ik tewerk gaan om de vraag in te dienen die ik wens te stellen ?....	45
→ Mag ik mijn vraag per fax of per mail indienen?.....	45
Onder welke voorwaarden mag ik mijn vraag stellen?.....	45
→ Wat gebeurt er met mijn mondelinge vraag als zij hetzelfde onderwerp heeft als een vraag die in het plenum zal worden gesteld, en die op een later tijdstip wordt ingediend?	45
Mag ik ervan afzien mijn vraag te stellen? Zo ja, hoe?	46
Kan ik altijd mijn vraag stellen gedurende de commissievergadering die plaatsvindt de dag na die waarop ik ze heb ingediend ?	46
Wanneer stel ik mijn vraag, hoeveel tijd heb ik om ze toe te lichten en wie mag behalve mijzelf ook het woord nemen?	47
→ Mag ik het woord nemen nadat de minister heeft geantwoord?	47
Wat gebeurt er als ik afwezig ben wanneer ik mijn vraag moet stellen?.....	48
Kan ik mijn vraag alsnog stellen indien de minister die ik had aangewezen om ze te beantwoorden, werd vervangen of indien de tijd voor de vragen (en interpellaties) verstreken is?	48
<i>Actualiteitsdebat</i>	51
Waarover gaat het?	51
Als een actualiteitsdebat wordt georganiseerd, hoeveel tijd krijg ik dan om mijn vraag te stellen en wie mag behalve mijzelf het woord nemen?	51
<i>Dringende vragen in plenum of in commissie</i>	53
<i>Schriftelijke vragen</i>	55
Waarover gaat het?	55
→ In welk Bulletin zal het antwoord op mijn vraag worden gepubliceerd?	55
→ → Wat moet ik doen als de minister talmt met zijn antwoord?.....	55
Hoe moet ik tewerk gaan om de schriftelijke vraag in te dienen die ik wens te stellen ?	55
→ Mag ik mijn vraag per fax of per e-mail indienen?	55
→ Mag ik tijdens het reces een schriftelijke vraag indienen?	56
Onder welke voorwaarden mag ik mijn vraag stellen?.....	56
Mag ik mijn schriftelijke vraag intrekken? Zo ja, hoe?	56
→ Mag ik een schriftelijke vraag die ik heb ingetrokken omzetten in een mondelinge vraag?	56
Kan ik mijn vraag alsnog stellen indien de minister die ik had aangewezen om ze te beantwoorden werd vervangen?	56

INTERPELLATIES	57
Waarover gaat het?	57
Hoe moet ik tewerk gaan om mijn interpellatieverzoek in te dienen?	57
→ Mag ik een interpellatieverzoek richten tot verschillende ministers of tot de hele regering?	57
→ Mag ik tijdens het parlementair reces een interpellatieverzoek indienen?	58
→ Mag ik tijdens een periode van lopende zaken een interpellatieverzoek indienen?	58
→ Mag ik mijn interpellatieverzoek per fax of per mail versturen?	58
Onder welke voorwaarden mag ik mijn interpellatie houden?	58
→ Mag ik een interpellatie houden die gaat over hetzelfde onderwerp als een reeds ontvankelijk verklaard interpellatieverzoek?	59
Mag ik ervan afzien mijn interpellatie te houden ?	60
Mag ik mij laten vervangen en mijn interpellatie door iemand anders laten houden?	60
Waar houd ik mijn interpellatie?	60
Wanneer houd ik mijn interpellatie?	60
Wie zal op mijn interpellatie antwoorden?	61
→ Moet ik ermee instemmen dat een minister wordt vervangen door een andere en kan ik mij daartegen verzetten ?	61
Kan ik voor mijn interpellatie de urgentie vragen ? Zo ja, hoe ? Wanneer en waar zal ze worden uiteengezet ?	61
In welke volgorde worden de interpellaties (en de eraan toegevoegde vragen) gehouden ?	62
Welke andere personen dan ikzelf mogen in het kader van mijn interpellatie het woord voeren ?	62
→ Kan ik vragen dat derden een betoog houden of dat andere personen dan de minister worden gehoord ?	63
Mag ik het woord voeren na het antwoord van de minister ?	63
→ Mag ik repliceren tijdens een volgende plenaire of commissievergadering ?	63
Hoeveel tijd heb ik om mijn interpellatie te houden ?	63
Mag ik de tekst van mijn interpellatie (en eventueel van mijn repliek) voorlezen?	64
Mag ik voor de uiteenzetting van mijn interpellatie informatiedragers gebruiken?	64
Wat gebeurt er als ik afwezig ben wanneer ik mijn interpellatie moet houden ?	64
Worden mijn interpellatie en het antwoord van de minister gepubliceerd?	64
Hoe besluit ik mijn interpellatie ?	64

MOTIES.....	67
Waarover gaat het?	67
Welke soorten moties mag ik indienen?	67
Welke gevolgen heeft de motie die ik (of de regering) zal indienen?	69
→ Welke gevolgen heeft de motie van voordracht?.....	69
Hoe dien ik een motie in?	72
Onder welke voorwaarde is mijn motie ontvankelijk?	72
Mag ik een motie amenderen die ik zelf heb ingediend of mee heb ondertekend?	73
→ Hoe kan ik een motie amenderen?	74
→ Mag ik mijn amendement op een motie intrekken?	74
Mag ik een motie die ik heb ingediend of mee heb ondertekend, intrekken of mijn handtekening intrekken?	74
Binnen welke termijn wordt over mijn motie gestemd?.....	74
→ Mag ik urgentie vragen voor de stemming over een motie die ik heb ingediend of mee heb ondertekend, of voor de stemming over een motie waarvan ik géén medeondertekenaar ben?	74
Waar zal over mijn motie worden gestemd?.....	75
Wat gebeurt er als de regering ontslag neemt vóór over mijn motie wordt gestemd?	75
In welke volgorde worden de moties ter stemming gebracht?	75
Wordt de motie die ik heb ingediend of medeondertekend gepubliceerd?.....	76
RECHT VAN ONDERZOEK	77
Waarover gaat het?	77
Kan ik vragen dat een parlementair onderzoek wordt ingesteld?	77
Wat zijn mijn rechten en plichten als lid van een onderzoekscommissie?	77
→ Kan ik me in de onderzoekscommissie laten bijstaan door een medewerker?	77
→ Welke sanctie zal mij worden opgelegd indien ik de inlichtingen onthul waarvan ik kennis heb genomen tijdens een besloten vergadering van de commissie of door de documenten te raadplegen die ter gelegenheid van zo'n vergadering werden overhandigd of opgesteld?	78
→ Mag ik in naam van de onderzoekscommissie verklaringen afleggen aan de media?.....	78
Wat zijn mijn rechten en verplichtingen als ik geen lid ben van een onderzoekscommissie?	79
→ Mag ik informatie onthullen waarvan ik kennis heb genomen door mijn aanwezigheid tijdens een commissievergadering met gesloten deuren?	79

ONDERZOEK, GOEDKEURING EN CONTROLE	81
OP DE UITVOERING VAN DE FEDERALE BEGROTINGEN.....	81
Waarover gaat het?	81
Welke initiatieven kan ik nemen om een collectief controlemechanisme op te starten?	81
Welke initiatieven kan ik nemen om in eigen naam een incidentele budgettaire controle uit te voeren?.....	82
Over welke informatie beschik ik om aan de begrotingscontrole te participeren?.....	82
INZAGE-, INFORMATIE- EN BEZOEKRECHT	85
Waarover gaat het?	85
Heb ik het recht op mededeling van alle stukken waar ik om verzoek in het raam van een parlementaire vraag, een interpellatie of commissiewerkzaamheden?.....	85
→ Wat kan ik doen als het regeringslid mijn verzoek verwerpt?.....	86
→ Kan ik toegang krijgen tot "geclassificeerde" informatie?	87
Heb ik het recht zelf eender welk document van een administratieve overheid te raadplegen en er een kopie van te ontvangen?.....	88
→ Wat moet ik doen om een bestuursdocument te raadplegen of er een kopie van te ontvangen?	88
→ Zijn er bestuursdocumenten waartoe ik geen toegang heb, of alleen onder bepaalde voorwaarden?.....	88
→ → Wat kan ik doen als de administratieve overheid mijn aanvraag afwijst?.....	89
Tot welke onder de federale regering ressorterende plaatsen en instellingen heb ik toegang?	89
DIVERSE MOGELIJKHEDEN TOT OPVOLGING	93
Waarover gaat het?	93
Hoe blijf ik op de hoogte van de stand van uitvoering van de wetten?	93
Hoe blijf ik op de hoogte van het gevolg dat moet worden gegeven aan de arresten tot vernietiging en tot ongrondwettigverklaring van het Grondwettelijk Hof, alsook van de wetgevende initiatieven ingevolge die arresten?	93
Hoe blijf ik op de hoogte van de evolutie van bepaalde dossiers waarvoor rapportering verplicht is?	94
Hoe kan ik nagaan welk gevolg de regering heeft gegeven aan de door de Kamer aangenomen resoluties?	94
INITIATIEVEN IN HET KADER VAN HET ONDERZOEK VAN TEKSTEN VAN DE EUROPESE UNIE	95
Waarover gaat het?	95

Welke initiatieven mag ik nemen in het kader van de onderzoeksprocedure van EU-teksten?	95
---	----

Hoofdstuk III :

WETGEVENDE FUNCTIE	97
--------------------------	----

WETSVOORSTELLEN	101
-----------------------	-----

Waarover gaat het?	101
Waar moet ik op letten wanneer ik een wetsvoorstel opstel?	101

→ Wat gebeurt er wanneer er problemen rijzen met de kwalificering van mijn wetsvoorstel?	102
--	-----

Hoe moet ik tewerk gaan om mijn wetsvoorstel in te dienen ?	105
---	-----

→ Wat betekenen de data die vermeld staan op het document dat mijn wetsvoorstel bevat ?	106
---	-----

Mag ik een wetsvoorstel indienen tijdens een periode van lopende zaken ?	106
--	-----

Waar moet ik op letten opdat mijn voorstel ontvankelijk zou zijn ?	106
--	-----

→ Mag ik een voorstel dat niet in overweging genomen is opnieuw indienen ?	109
--	-----

→ Mag ik een voorstel indienen dat één of meer amendementen bevat die al eerder werden verworpen ?	109
--	-----

Aan welke formaliteiten inzake raadpleging, overleg enzovoort moet of kan mijn wetsvoorstel worden onderworpen ?	109
--	-----

Moet ik het advies van de Raad van State vragen over mijn voorstel ?	110
--	-----

→ Welke voorwaarden moeten in acht worden genomen om de voorzitter te verplichten het advies van de Raad van State in te winnen?	111
--	-----

→ Schorst het tot de Raad van State gerichte adviesverzoek de bespreking van de bepalingen in kwestie?	111
--	-----

→ Is het mogelijk de Raad van State om een advies te verzoeken wanneer de bespreking van een wetsontwerp of -voorstel werd geschorst als gevolg van een belangenconflictprocedure ?	111
---	-----

Mag ik vragen dat mijn voorstel met spoed wordt besproken?	112
--	-----

Mag ik mijn voorstel intrekken?	112
---------------------------------------	-----

→ Mag een collega een door mij ingetrokken voorstel overnemen?	112
--	-----

Wanneer kan de eigenlijke bespreking van mijn voorstel van start gaan?	112
---	-----

→ In welke volgorde worden de voorstellen geagendeerd ?	113
---	-----

→ Kan de bespreking van mijn wetsvoorstel worden geweigerd?	114
---	-----

Hoe verloopt de bespreking van mijn voorstel in de commissie?	114
→ Hoe wordt de rapporteur aangewezen ?	114
→ Wat kan ik doen ingeval mijn voorstel wordt vervallen verklaard na te zijn gevoegd bij een wetsontwerp (Rgt., art. 24, derde lid) of bij een of meer andere voorstellen ?	115
Hoe kan ik deelnemen aan het wetgevend werk van een commissie waarvan ik lid ben?	115
→ Is mijn spreektijd in commissie beperkt?	115
→ Mag ik mij in commissie laten bijstaan door een parlementaire medewerker?	115
→ Welk quorum en welke meerderheid zijn vereist opdat mijn voorstel in commissie wordt aangenomen?	116
→ Wanneer wordt in de commissie gestemd?	116
Hoe kan ik deelnemen aan het wetgevend werk van een commissie waarvan ik geen lid ben?	117
→ Mag ik aan het wetgevend werk van de commissie blijven deelnemen als zij vergadert met gesloten deuren?	117
→ Mag ik over een wetsontwerp of wetsvoorstel dat een commissie moet behandelen, schriftelijke opmerkingen formuleren ?	117
Worden de besprekingen in commissie in verband met mijn wetsvoorstel en alle beslissingen in dat kader opgenomen in een document ?	117
→ Waarin bestaat de functie van rapporteur?	118
Rest er mij nog een mogelijkheid de bespreking van mijn wetsvoorstel te laten voortzetten als de commissie het heeft verworpen?	119
Hoe verloopt de bespreking in het plenum als de commissie mijn wetsvoorstel heeft aangenomen (dan wel als de bespreking ervan wordt voortgezet niettegenstaande de commissie het wetsvoorstel heeft verworpen)?	119
→ Kan de indiener van een wetsvoorstel dat voor de bespreking in commissie bij een ander, aangenomen wetsvoorstel werd gevoegd en daardoor is komen te vervallen, vragen dat zijn wetsvoorstel in het plenum wordt geagendeerd?	120
Hoe kan ik aan het wetgevend werk van het plenum deelnemen?	120
→ Welk quorum en welke meerderheid zijn vereist opdat het plenum mijn wetsvoorstel aanneemt?	121
→ Op welk ogenblik en volgens welke regels wordt in de plenaire vergadering gestemd?	122
Worden de besprekingen bij de behandeling van mijn wetsvoorstel in de plenaire vergadering en de beslissingen in dat kader opgenomen in een document?	122

AMENDEMENTEN	125
Waarover gaat het?	125
Waarop moet ik letten wanneer ik mijn amendement redigeer?	125
Wat is een tegenamendement?	127
Hoe dien ik een amendement in en tot wanneer kan ik dat doen?	127
→ Wat gebeurt er in de praktijk met het amendement dat ik heb ingediend?	128
→ Moet mijn amendement steeds vertaald zijn alvorens het wordt besproken?	128
Mag ik een reeds bij de Kamer ingediende tekst opnieuw indienen als amendement?	129
→ Mag ik, met het oog op de plenaire vergadering, een amendement dat ik al tijdens de bespreking in commissie hebben ingediend en dat werd afgestemd, opnieuw indienen?	129
→ Mag ik een amendement indienen dat de tekst van een reeds ingediend of verworpen wetsvoorstel overneemt?	129
Kan mijn amendement onontvankelijk worden verklaard?	129
→ Hoe kan ik weten of mijn amendement betrekking heeft op het precieze onderwerp van een ontwerp van programmawet (of van een soortgelijk ontwerp) of van een ontwerp van mozaïekwet (met diverse bepalingen die kennelijk geen verband houden met de tenuitvoerlegging van de begroting)?	130
Aan welke formaliteiten inzake raadpleging, overleg enzovoort kan of moet mijn amendement worden onderworpen?	130
Mag ik mijn amendement intrekken?	131
→ Mag een collega het amendement dat ik heb ingetrokken, overnemen?	131
Hoe verloopt het onderzoek van mijn amendement?	131
→ Hoeveel tijd heb ik om mijn amendement te verdedigen?	131
→ Kan ik mijn amendement verdedigen als de commissie vergadert met gesloten deuren?	131
Wanneer en onder welke voorwaarden wordt mijn amendement ter stemming gebracht?	131
SPLITSINGSRECHT	133
Waarover gaat het?	133
Wanneer en hoe kan ik toepassing vragen van het splitsingsrecht?	133

Hoofdstuk 1 :

HET LID BINNEN DE ORGANEN VAN DE KAMER

1. Een Kamerlid gaat door zijn eedaflegging deel uitmaken van een organisatie; het Reglement bepaalt de organen van die organisatie alsook hoe ze zijn samengesteld en hoe ze precies werken. Bovendien legt het eventueel ook vast hoe die organen zich tot elkaar verhouden.

Er zijn twee categorieën: de politieke organen en de bestuursorganen.

Er zijn heel wat politieke organen van diverse aard: de taalgroepen, de politieke fracties, de vaste en tijdelijke commissies, de bijzondere commissies, de Parlementaire Overlegcommissie, de Conferentie van voorzitters enzovoort. Daarentegen zijn er maar twee bestuursorganen: het Bureau en het College van quæstoren.

2. Omdat deze handleiding vooral aandacht besteedt aan de rol die een lid persoonlijk kan spelen, belicht dit eerste hoofdstuk de materie uit hetzelfde oogpunt. Na een bondige voorstelling van elk orgaan volgt een overzicht van de manier waarop een parlements lid er lid van kan worden, de functies die het lid erin kan vervullen en de mogelijkheden voor de betrokkene om de werkzaamheden ervan bij te wonen indien hij of zij er geen lid van is.

DE POLITIEKE ORGANEN

De taalgroepen (Rgt., art. 10)

Wat is een taalgroep en hoe word ik er lid van ?

- Artikel 43, § 1, van de Grondwet bepaalt dat, voor de gevallen die de Grondwet vermeldt, de gekozen leden van elke Kamer in een Nederlandse en een Franse taalgroep worden ingedeeld op de wijze die de wet heeft vastgesteld.

De wet van 3 juli 1971 licht toe hoe dat dan precies moet gebeuren. Ze bepaalt dat de volksvertegenwoordigers deel uitmaken van de Nederlandse of de Franse taalgroep naargelang zij respectievelijk in een kieskring van het Nederlandse, dan wel van het Franse taalgebied verkozen zijn. Voorts bevat die wet een bijzonder criterium van indeling voor de volksvertegenwoordigers die verkozen zijn op een lijst die werd ingediend in de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde. Met name behoren zij tot de ene of de andere taalgroep naargelang zij de eed (eerst) in het Nederlands, dan wel in het Frans afleggen.

Alle volksvertegenwoordigers behoren dus automatisch tot een taalgroep, behalve zij die in de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde zijn verkozen, want die kiezen zelf hun taalgroep.

In welke gevallen is het behoren tot een taalgroep van belang ?

- Het behoren tot een taalgroep is van belang voor :
 - 1° de goedkeuring van de zogenaamde “bijzondere” wetten* : die wetten moeten immers worden aangenomen met de meerderheid van de stemmen in elke taalgroep, op voorwaarde dat de meerderheid van de leden van elke taalgroep aanwezig is en voor zover het totaal van de ja-stemmen in beide taalgroepen tweederde van de uitgebrachte stemmen bereikt;
 - 2° de toepassing van de zogenaamde “alarmprocedure”* : om die procedure op gang te brengen, moet immers minstens tweederde van de leden van een taalgroep in een met redenen omklede motie verklaren dat de bepalingen van een wetsvoorstel of van een wetsontwerp de betrekkingen tussen de gemeenschappen ernstig in het gedrang kunnen brengen;
 - 3° de raadpleging van de Raad van State* : ieder voorstel waarbij een lid vraagt dat de Raad van State wordt geraadpleegd over een wetsontwerp, of een wetsvoorstel of een amendement wordt immers verplicht in behandeling genomen als 22 leden van een taalgroep het steunen; bovendien moet de Voorzitter van de Kamer de Raad van State raadplegen als het bewuste voorstel de steun krijgt van de meerderheid van de leden van die taalgroep;
 - 4° de aanneming van een resolutie waarbij de Kamer een ordonnantie van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest of een besluit van de regering van dat Gewest vernietigt om de internationale rol en de hoofdstedelijke functie*

van Brussel te vrijwaren : die resolutie moet immers met een meerderheid in de beide taalgroepen worden aangenomen.

De politieke fracties (Rgt., art. 11)

Wat is een politieke fractie?

5. De volksvertegenwoordigers kunnen politieke fracties vormen. In principe vormen de Kamerleden die op een zelfde lijst werden verkozen een fractie. Om te worden “erkend”, moet een fractie uit ten minste vijf leden bestaan. De leden ervan vergaderen regelmatig, (meestal) op donderdagmorgen, om een gemeenschappelijke politieke gedragslijn en strategie te bepalen.
6. Het is wel eens voorgevallen dat verschillende Kamerleden zonder politieke affiniteit hebben overwogen een zogenaamde “technische” fractie te vormen, louter om de voordelen te genieten die het behoren tot een politieke fractie hun zou opleveren. Het Bureau van de Kamer heeft echter nooit met de samenstelling van een dergelijke fractie ingestemd.

Hoe word ik lid van een politieke fractie ?

7. Elke fractie stelt zelf de lijst op van haar leden en overhandigt die aan de voorzitter van de Kamer.
Een Kamerlid kan slechts tot één fractie behoren.

Waarom aansluiten bij een politieke fractie ?

8. De leden van een fractie beschikken over meer materiële en politieke actiemiddelen dan de leden die niet bij een fractie zijn aangesloten.
Immers,
 - de Kamer verleent aan de fracties financiële en logistieke middelen om hun werking te verzekeren;
 - benoemingen door de Kamer onder haar leden geschieden doorgaans volgens de evenredige vertegenwoordiging van de politieke fracties (Rgt., art. 158, nr. 1),
 - alleen de leden die deel uitmaken van een fractie worden door die fractie vertegenwoordigd in de Conferentie van voorzitters;
 - in tegenstelling tot wie niet tot een fractie behoort, hebben de leden van een fractie die in de vaste commissies vertegenwoordigd is, stemrecht in alle commissies waarvan zij lid zijn (Rgt., art. 158, nr. 3, eerste lid);
 - elke fractie mag wekelijks tijdens het “vragenuurtje” een vast maximaantal vragen stellen. Dat quotum kan door de fractieleiden worden benut in samenspraak met hun fractievoorzitter (leden die niet tot een fractie behoren, hebben een minder gunstige regeling);
 - in bepaalde debatten wordt aan de zogenaamde “gemandateerde woordvoerders” van de fracties een gegarandeerde spreektijd toegekend (zie bv. Rgt., art. 48, nr. 1, 2°).

Welke functies bestaan er binnen een politieke fractie?

9. Elke fractie wordt geleid door een fractievoorzitter, die in de plenaire vergadering als woordvoerder van de fractie optreedt en de fractie vertegenwoordigt in het Bureau en de Conferentie van voorzitters.

De leden van de fractie kiezen hun fractievoorzitter.

Heb ik toegang tot een politieke fractie als ik er geen lid van ben?

10. Als ik geen lid ben van een fractie, kan ik niet deelnemen aan de werkzaamheden ervan, noch die werkzaamheden bijwonen.

Kan ik ontslag nemen of ontslagen worden uit mijn politieke fractie?

11. Een lid van een fractie kan steeds een einde maken aan zijn lidmaatschap. Op grond van interne regels kan een fractielid ook uit de fractie worden gezet.
12. Een Kamerlid dat zijn fractie verlaat of eruit wordt ontslagen, kan verder als onafhankelijke zitting hebben, bij een andere fractie aansluiten of samen met minstens vier andere Kamerleden een nieuwe fractie vormen op voorwaarde dat er sprake is van een gemeenschappelijk politiek project (zoals we in nr 6 al hebben aangegeven, worden louter “technische” fracties niet erkend).

De vaste commissies en de tijdelijke commissies

Wat is een vaste of een tijdelijke commissie ?

13. Vaste commissies worden voor een volledige zittingsperiode opgericht en hun bevoegdheden stemmen ongeveer overeen met die van een of meer federale overheidsdiensten. Zij spelen een doorslaggevende rol in het voorbereidende wetgevende werk en in de controle op de regering.
14. Tijdelijke commissies worden opgericht om bepaalde wetsontwerpen of voorstellen te onderzoeken. Zij houden in principe op te bestaan als het verslag van de bespreking van dat wetsontwerp of wetsvoorstel is ingediend (Rgt., art. 20). In een tijdelijke commissie kunnen geen interpellaties worden gehouden noch mondelinge vragen worden gesteld.

Hoe word ik lid van een vaste of een tijdelijke commissie (Rgt., art. 22 en 158) ?

15. De leden van de vaste en de tijdelijke commissies worden door hun fractie voorgedragen voor benoeming door de plenaire vergadering. Die commissies worden proportioneel samengesteld, d.i. op grond van de krachtsverhoudingen zoals die na de verkiezingen tussen de erkende politieke fracties in de plenaire vergadering zijn ontstaan. De aldus verkregen verdeling geldt voor de hele zittingsperiode. Een stijging of een daling tijdens de zittingsperiode in het ledental van een erkende fractie heeft hierop geen invloed. Kamerleden die tijdens een zittingsperiode van fractie

veranderen, kunnen hun nieuwe fractie dus geen aanspraak geven op een grotere vertegenwoordiging in de commissies.

16. Ieder lid van een erkende fractie die in de vaste commissies vertegenwoordigd is, moet ten minste van één vaste commissie deel uitmaken. Het lid heeft er stemrecht.

Leden die tot geen enkele erkende fractie behoren of lid zijn van een erkende fractie die in de vaste commissies niet is vertegenwoordigd, hebben in ten minste één vaste commissie zitting, zij het als niet-stemgerechtigd lid.

17. Elke erkende fractie benoemt per commissie waarin zij is vertegenwoordigd een aantal plaatsvervangers dat gelijk is aan het aantal vaste leden plus één.

Welke functies zijn er binnen een vaste of een tijdelijke commissie ?

18. In de vaste of de tijdelijke commissies bestaan de volgende functies :

- voorzitter,
- eerste en tweede ondervoorzitter,
- rapporteur.

Alle vaste commissies benoemen bovendien europromotoren en ombudspromotoren.

→ Hoe word ik voorzitter van een vaste commissie ?

Alle ondervoorzitters en secretarissen van de Kamer, evenals de aan het Bureau toegevoegde leden, zitten één van de vaste commissies voor waarvan zij lid zijn. Indien zij dat voorzitterschap niet opnemen, kan hun fractie de Conferentie van voorzitters voorstellen een ander, eveneens tot de commissie behorend fractielid aan te wijzen.

(Samen te lezen met nr. 41 betreffende de toepassing van het principe van de evenredige vertegenwoordiging met betrekking tot de leden van het Bureau.)

De voorzitters van de overige vaste commissies worden aangewezen door de voorzitter van de Kamer, op voorstel van de Conferentie van voorzitters (Rgt., artikel 19).

→ Hoe word ik voorzitter van een tijdelijke commissie ?

Om voorzitter van een tijdelijke commissie te kunnen worden, moet het Kamerlid tot die commissie behoren en door die commissie tot voorzitter worden verkozen. Ook de voorzitter van de Kamer kan die tijdelijke commissies voorzitten, maar heeft in dat geval geen stemrecht.

→ Hoe word ik ondervoorzitter van een vaste of een tijdelijke commissie?

Om eerste dan wel tweede ondervoorzitter van een vaste of tijdelijke commissie te kunnen worden, moet het Kamerlid tot die commissie behoren en door die commissie in die functie worden benoemd. De Conferentie van voorzitters heeft herhaaldelijk haar wens geuit dat bij de benoemingen in deze functies zowel een taalevenwicht als een evenwicht tussen meerderheid en oppositie in acht zou worden genomen.

→ Wanneer en hoe kan ik als rapporteur worden aangewezen?

Bij de aanvang van de bespreking in de commissie van een wetsontwerp of een voorstel wijst de commissie onder haar leden één of meer rapporteurs aan. Elk commissielid kan dus als rapporteur worden aangewezen. De rapporteurs worden evenredig verdeeld over meerderheid en oppositie (Rgt., art. 78, nr. 1).

→ Hoe kan ik als europromotor worden aangewezen (Rgt., art. 37)?

Een europromotor is in het bijzonder belast met de opvolging van de Europese aangelegenheden in een vaste commissie. Om tot europromotor te kunnen worden aangewezen, moet het Kamerlid tot die commissie behoren en door die commissie in die functie worden benoemd.

→ Hoe kan ik als ombudspromotor worden aangewezen (Rgt, art. 38)?

Een ombudspromotor in een vaste commissie is belast met de opvolging van de behandeling van de verslagen van het College van de federale ombudsmannen, alsook van de haar door de commissie voor de Verzoekschriften overgezonden verzoekschriften. Om ombudspromotor te kunnen worden, moet het Kamerlid tot die vaste commissie behoren en door die commissie in die functie worden benoemd.

Heb ik toegang tot een vaste of een tijdelijke commissie als ik er geen lid van ben (Rgt., art. 29, 31 en 158)?

19. Elk Kamerlid kan een vast lid of een plaatsvervanger van een vaste of tijdelijke commissie vervangen als dat lid of die plaatsvervanger tot zijn fractie behoort. Zijn fractievoorzitter moet dat dan wel vóór het begin van de vergadering schriftelijk melden aan de voorzitter van de Kamer of aan de griffier. Zo nodig neemt de vervanger het stemrecht van de titularis over.
In de praktijk geschiedt de schriftelijke melding aan de commissievoorzitter.
20. Elk Kamerlid heeft toegang tot de openbare vergaderingen van de vaste of tijdelijke commissies. Het mag er deelnemen aan de besprekingen, maar heeft er geen stemrecht als het geen vast commissielid of plaatsvervanger is dan wel vervanger van een vast lid of een plaatsvervanger.
21. Behoudens andersluidende beslissing van de Kamer, de Conferentie van voorzitters of de commissie zelf, zijn de besloten vergaderingen van de vaste of tijdelijke Kamercommissies eveneens toegankelijk voor elk Kamerlid en kan die er worden gehoord.
De hoofdindieners van een voorstel of een amendement heeft altijd het recht deel te nemen aan de bespreking van zijn voorstel dan wel te worden gehoord bij de bespreking van het door hem ingediende amendement, zelfs al vergadert de commissie met gesloten deuren.
22. Tenzij de commissie anders beslist, mogen de leden van de erkende fracties zich door een medewerker laten bijstaan, die echter niet aan de bespreking mag deelnemen. Deze bijstand is niet mogelijk in geval van besloten vergaderingen of, wat de tijdelijke commissies betreft, bij andersluidende beslissing van de Kamervoorzitter.

De bijzondere commissies

Wat is een bijzondere commissie (Rgt., art. 21)?

23. Een bijzondere commissie wordt belast met een specifieke taak, andere dan de bespreking van wetsontwerpen en voorstellen, of het houden van interpellaties en het stellen van mondelinge vragen. Deze taak kan van administratieve aard zijn (bijvoorbeeld, de commissie voor de Naturalisaties), of van quasi-jurisdictionele aard (bijvoorbeeld de commissie voor de Vervolgingen). Ook kan een dergelijke commissie het parlementair toezicht op bepaalde aspecten van de uitvoerende macht aanscherpen (bijvoorbeeld op de legeraankopen).

Hoe word ik lid van een bijzondere commissie?

24. De samenstelling van de bijzondere commissies varieert sterk en wordt geregeld bij het Reglement, bij beslissing van de Kamer of – uitzonderlijk – bij wet. In ieder geval geldt het principe van de evenredige vertegenwoordiging van de politieke fracties.

De leden van de bijzondere commissies worden door hun fractie voorgedragen en door de Kamer benoemd.

Welke functies zijn er binnen een bijzondere commissie?

25. In de bijzondere commissies bestaan de volgende functies:

- voorzitter,
- eerste en tweede ondervoorzitter en
- (eventueel) rapporteur.

→ Hoe word ik voorzitter van een bijzondere commissie?

Om voorzitter van een bijzondere commissie te worden, moet het Kamerlid er deel van uitmaken en door die commissie voor die functie zijn verkozen. De bijzondere commissies kunnen ook worden voorgezeten door de Kamervoorzitter, die in dat geval niet aan de stemmingen deelneemt.

→ Hoe word ik ondervoorzitter van een bijzondere commissie?

Om eerste of tweede ondervoorzitter van een bijzondere commissie te worden, moet het Kamerlid er deel van uitmaken en door die commissie voor die functie zijn verkozen.

→ Hoe kan ik als rapporteur worden aangewezen?

Indien nodig wijst de commissie één of meer rapporteurs aan voor het ter bespreking voorliggende dossier. Ieder commissielid komt dus in aanmerking om als rapporteur te worden aangewezen.

Heb ik toegang tot de bijzondere commissies als ik er geen lid van ben (Rgt., art. 22 en 39) ?

26. Elk Kamerlid kan een vast lid of een plaatsvervanger van een bijzondere commissie vervangen, mits zijn fractievoorzitter dit vóór het begin van de vergadering schriftelijk aan de Kamervoorzitter of aan de griffier meldt. De vervanger neemt ook het eventuele stemrecht van de titularis over.
In de praktijk geschiedt de schriftelijke melding aan de commissievoorzitter.
27. Alle Kamerleden hebben toegang tot de openbare vergaderingen van de bijzondere commissies. Zij hebben in principe ook toegang tot de besloten commissievergaderingen, behalve in enkele uitzonderlijke gevallen (bijvoorbeeld als de commissie voor de Naturalisaties een individueel dossier behandelt — voor meer details, zie Rgt., art. 39, tweede lid). Als Kamerleden de toestemming hebben om de werkzaamheden van een bijzondere commissie bij te wonen, kunnen zij aldaar het woord voeren, behoudens enkele uitzonderingen (bijvoorbeeld als het om een onderzoekscommissie gaat).
28. In sommige bijzondere commissies mogen de leden van een erkende fractie zich laten bijstaan door één medewerker, die echter niet aan de bespreking mag deelnemen.

De Parlementaire Overlegcommissie (Rgt., art. 13)

Wat is de Parlementaire Overlegcommissie?

29. De Parlementaire Overlegcommissie, die krachtens artikel 82 van de Grondwet is opgericht, regelt de bevoegdheidsconflicten tussen de beide assemblees en beslist over vragen tot verlenging of verkorting van de termijnen. Haar beslissingen zijn bindend voor Kamer en Senaat.

Hoe kan ik deel uitmaken van de Parlementaire Overlegcommissie?

30. De vaste leden en hun plaatsvervangers worden door de Kamer resp. de Senaat aangewezen volgens het systeem van de evenredige vertegenwoordiging van de politieke fracties dat van kracht is in elke assemblee.
31. Anders dan in de vaste en de tijdelijke commissies, wordt in de overlegcommissie iedere wijziging in het ledenaantal van een fractie van een assemblee onmiddellijk verrekend in de vertegenwoordiging van de fracties van die assemblee.
32. Anders dan in de vaste en de tijdelijke commissies worden er ook maar evenveel plaatsvervangers als vaste leden aangewezen.

Welke functies zijn er in de Parlementaire Overlegcommissie?

33. De Parlementaire Overlegcommissie heeft twee voorzitters, de ene uit de Kamerdelegatie en de andere uit de Senaatsdelegatie.

Het voorzitterschap van de Parlementaire Overlegcommissie is alleen voorbehouden aan de Kamer- en de Senaatsvoorzitter. Zij oefenen beurtelings, voor de duur van een zitting, het voorzitterschap uit.

Heb ik toegang tot de Parlementaire Overlegcommissie als ik er geen lid van ben?

34. De Kamerleden die geen deel uitmaken van de Parlementaire Overlegcommissie, mogen in principe niet aan de werkzaamheden ervan deelnemen. Die commissie vergadert immers altijd met gesloten deuren, en in tegenstelling tot de vaste en tijdelijke commissies kunnen enkel de plaatsvervangers een vast lid vervangen.

De Parlementaire Overlegcommissie kan echter beslissen andere leden van de Kamer of de Senaat uit te nodigen of toe te laten, zij het met raadgevende stem.

De Conferentie van voorzitters

Wat is de Conferentie van voorzitters?

35. De Conferentie van voorzitters is een centraal orgaan van de Kamer, dat wekelijks vergadert met de bedoeling te lange debatten over de organisatie van de werkzaamheden van de plenaire vergadering te voorkomen en overleg mogelijk te maken o.m. over de organisatie en de coördinatie van de werkzaamheden van de verschillende organen van de Kamer (Rgt, art. 16, 17 en 18).
36. De Conferentie beslist niet bij stemming - slechts in twee gevallen kan de Conferentie een beslissing nemen bij gewogen meerderheid. Er wordt gestreefd naar consensus. De Conferentie spreekt zich uit bij wege van een advies (Rgt, art. 15).

Hoe word ik lid van de Conferentie van voorzitters (Rgt., art. 14)?

37. Niet alle leden van de Kamer kunnen deel uitmaken van de Conferentie van voorzitters.

Dat kunnen alleen:

- de voorzitter en de ondervoorzitters van de Kamer;
- de gewezen Kamervoorzitters, als zij nog lid zijn van de Kamer;
- de fractievoorzitters, en
- één lid per erkende fractie; dat lid moet niet noodzakelijk eens en voor altijd worden aangewezen en mag worden vervangen naar gelang van de omstandigheden.

De regering wordt ervan op de hoogte gebracht wanneer de Conferentie van voorzitters vergadert. Zij kan er dus aan deelnemen.

Heb ik toegang tot de Conferentie van voorzitters als ik geen voorzitter of ondervoorzitter van de Kamer ben en als ik ook geen fractievoorzitter ben (Rgt., art. 14) ?

38. De voorzitters van de vaste, tijdelijke en bijzondere commissies kunnen in de Conferentie van voorzitters worden gehoord.

Voor het overige kunnen alleen de Kamerleden die lid zijn van een erkende fractie en daartoe door hun fractievoorzitter worden aangewezen, aan één of meer vergaderingen van de Conferentie deelnemen.

BESTUURSORGANEN

Bureau (Rgt., art. 9)

39. Als leidinggevend orgaan van de Kamer heeft het Bureau een algemene bestuursbevoegdheid: het stelt de statuten van de leden, het personeel en de organen van de Kamer vast; het benoemt en ontslaat personeel; het past de wetgeving inzake cumulatie van mandaten en inkomstenmaxima toe enzovoort.

Het Bureau heeft het College van quæstoren gemachtigd bepaalde benoemingen te doen en kan het College verzoeken voorstellen van besluit over te leggen (Rgt, art. 171, nr. 3 en nr. 4)

Hoe word ik lid van het Bureau (Rgt., art. 3)?

40. Het Bureau van de Kamer bestaat uit:
- een voorzitter, met name de Kamervoorzitter;
 - de gewezen Kamervoorzitters, als zij nog lid zijn van de Kamer;
 - hoogstens vijf ondervoorzitters, onder wie een eerste en een tweede ondervoorzitter;
 - hoogstens vier secretarissen;
 - toegevoegde leden, namelijk één toegevoegd lid van elke fractie die ten minste twaalf leden telt en die geen voorzitter, ondervoorzitter of secretaris in het Bureau heeft, en
 - de fractievoorzitters.
41. In theorie komen alle Kamerleden in aanmerking om een functie in het Bureau op te nemen. Met uitzondering van de fractievoorzitters, de gewezen Kamervoorzitters en de toegevoegde leden, worden de leden van het Bureau benoemd via een stemming in de plenaire vergadering (Rgt., art. 157, nr. 1). Tijdens de laatste zittingsperiodes werden de functies van voorzitter, ondervoorzitter en secretaris van het Bureau verdeeld volgens het principe van de evenredige vertegenwoordiging van de politieke fracties. Het Reglement (art. 158, nr. 1) legt die werkwijze echter niet op. De leden van het Bureau worden benoemd voor één zitting.

Alle leden van het Bureau hebben stemrecht, behalve de voorzitters van de fracties met minder dan twaalf leden en de gewezen Kamervoorzitters.

Kan ik de vergaderingen van het Bureau bijwonen als ik er geen lid van ben?

42. De Kamerleden die geen deel uitmaken van het Bureau mogen de vergaderingen ervan niet bijwonen.

College van quaestoren

Wat is het College van quaestoren (Rgt., art. 171)?

43. Het College van quaestoren is vooral belast met de materiële aspecten van het bestuur van de Kamer (al wat te maken heeft met de gebouwen, het materieel, het protocol en de uitgaven van de Kamer). Het College van quaestoren kan in dat verband alle gewone verrichtingen van dagelijks bestuur doen. Het College van quaestoren maakt ook de ontwerpbegroting van de Kamer op. Zonder zijn toestemming mogen geen uitgaven worden gedaan. Ten slotte doet het College van quaestoren aan het Bureau voorstellen aangaande de benoeming en het ontslag van het personeel van de Kamer. Sommige benoemingen voert het College zelf uit.

Hoe word ik lid van het College van quaestoren (Rgt., art. 170)?

44. Het College van quaestoren bestaat uit ten hoogste zes leden.

Ze worden voor een termijn van twee jaar benoemd onder de Kamerleden, door stemming op één lijst. Net als bij de verkiezing van de leden van het Bureau zijn de fracties meer en meer geneigd het beginsel van de evenredige vertegenwoordiging toe te passen op de quaestoren, en worden ze het vooraf eens over de kandidaten die ze bij de stemming in de plenaire vergadering zullen voordragen.

Welke functies zijn er in het College van quaestoren?

45. Het is gebruikelijk dat de quaestor met de hoogste anciënniteit als quaestor het College voorziet.

Heb ik toegang tot de vergaderingen van het College van quaestoren als ik er geen lid van ben?

46. De Kamerleden die niet tot het College behoren, mogen de vergaderingen ervan niet bijwonen.

Hoofdstuk II:

CONTROLEFUNCTIE

47. Om bij te dragen tot de controlefunctie beschikken de leden over de volgende instrumenten :

- vragen (schriftelijk of mondeling). Mondelinge vragen worden in plenum of in commissie gesteld en eventueel samengevoegd met andere vragen, met het oog op een actualiteitsdebat;
- interpellaties, in plenum of in commissie;
- moties, die doorgaans in het verlengde liggen van een interpellatie, maar die ook kunnen dienen als conclusie na een verklaring of een mededeling van de regering;
- het recht van onderzoek, dat weliswaar een collectief door de Kamer uitgeoefend recht is, maar dat niettemin deel uitmaakt van de controle-instrumenten waarover het lid beschikt. Het lid kan immers door de uitoefening van individuele rechten deelnemen aan de tenuitvoerlegging van die controle;
- het onderzoek en de opvolging van het regeringsbeleid ter gelegenheid van de bespreking van de federale begrotingen, zowel bij de uitwerking als bij de uitvoering ervan (hier geldt dezelfde opmerking als die betreffende het recht van onderzoek) ;
- de uitoefening van een recht van inzage, informatie of bezoek (dat aspect had weliswaar ook kunnen worden opgenomen in het onderdeel van deze handleiding dat aan de wetgevende functie is gewijd omdat de bij de uitoefening van dat recht bijeengesprokkelde inlichtingen aanleiding kunnen geven tot initiatieven van wetgevende aard);
- diverse mogelijkheden van follow-up, dat wil zeggen uiteenlopende mogelijkheden om de evolutie van bepaalde dossiers te volgen en om na te gaan of de regering bepaalde van haar verplichtingen nakomt (zoals die om de door sommige wetten vereiste uitvoeringsmaatregelen te nemen, om verslagen in te dienen betreffende de toepassing van wetten enzovoort).

48. Aan die eerste, traditionele dimensie van de controlefunctie werd onlangs een tweede toegevoegd, dat voortvloeit uit het streven de nationale parlementen van de Europese Unie bij de Europese besluitvorming te betrekken.

Zo heeft elk Kamerlid nu de mogelijkheid een aantal initiatieven te nemen in het kader van de procedure voor de bespreking van Europese teksten die werd ingevoerd om concreet gestalte te geven aan de deelname van de Kamer aan het Europese besluitvormingsproces, en meer in het bijzonder in het kader van de procedure van nationale controle op de subsidiariteit en op de evenredigheid van de Europese wetgevende bepalingen.

VRAGEN

Waarover gaat het ?

49. De mogelijkheid voor de Kamerleden om vragen te stellen aan de regering vloeit voort uit artikel 88 van de Grondwet, waarin het beginsel van de ministeriële verantwoordelijkheid verankerd is, en uit artikel 100, tweede lid, van de Grondwet, dat de Kamer de mogelijkheid biedt de aanwezigheid van de ministers te vorderen.

Concreet bestaat die mogelijkheid erin dat elk Kamerlid aan de regeringsleden schriftelijke of mondelinge vragen kan stellen. Mondelinge vragen kunnen worden gesteld hetzij in plenum (eventueel tijdens een actualiteitsdebat), hetzij in commissie (eventueel tijdens een actualiteitsdebat). Voorts biedt het Kamerreglement het lid de mogelijkheid ook mondeling dringende vragen te stellen.

Het regeringslid moet weliswaar gevolg geven aan het verzoek aanwezig te zijn, maar is daarentegen niet verplicht op alle vragen van de Kamerleden te antwoorden. Hij/zij kan immers gegronde redenen hebben die hem verhinderen bepaalde elementen te onthullen. Zo niet zal het regeringslid de politieke gevolgen moeten dragen van zijn/haar weigering een (volledig) antwoord te verstrekken.

Een parlementaire vraag kan in geen geval leiden tot de indiening van een motie en kan dus geen andere wending geven aan de gedragslijn van de regering, noch haar bestaan in het gedrang brengen. Een vraag heeft dus niet de dwingende kracht van een interpellatie en kan dus niet dezelfde ernstige gevolgen hebben (tenzij het antwoord op de vraag elementen kenbaar maakt die kunnen aanzetten tot het indienen van een verzoek tot interpellatie).

Welke gemeenschappelijke regels gelden voor alle soorten van vragen ?

50. Alvorens de verschillende soorten van vragen afzonderlijk te behandelen en om herhalingen te voorkomen, gaan we hier eerst dieper in op een aantal voor alle vragen gemeenschappelijke regels.

Met welk doel mag ik een vraag stellen ?

51. **Een lid kan een vraag stellen** om in een domein waarvoor de Kamer bevoegd is een inlichting te verkrijgen die weliswaar op een heel specifiek onderwerp kan slaan, maar niettemin van algemeen belang is.
52. **De voorzitter zal daarentegen oordelen dat de vraag van het lid onontvankelijk is** als ze ertoe strekt (Rgt., art. 122) :
53. *a. inlichtingen te verkrijgen met betrekking tot zaken van particulier belang of betreffende persoonlijke gevallen.*

Zeer zelden wordt een vraag om die reden onontvankelijk verklaard, omdat de indiener zijn vraag doorgaans zo formuleert dat de draagwijdte ervan de zaak van particulier belang of het persoonlijk geval overstijgt.

Bijvoorbeeld : de voorzitter zal de vraag van een lid aan de bevoegde minister zeer waarschijnlijk onontvankelijk verklaren als dat lid vraagt of het klopt dat een bepaalde politicus getracht heeft de politie ertoe over te halen te "vergeten" dat zijn alcoholtest positief was. Wil dat lid de minister daarentegen vragen of de politie van een bepaalde gemeente mogelijk politiek onder druk werd gezet, dan zal de voorzitter de vraag makkelijker aanvaarden.

De vraag zal in ieder geval onontvankelijk worden verklaard als een persoon met naam en toenaam wordt genoemd, behalve als het gaat om iemand die algemeen bekend is.

54. *b. uitsluitend statistische gegevens te verkrijgen.*

Het woord "uitsluitend" is belangrijk. Het impliceert namelijk dat een lid perfect statistieken kan opvragen waardoor hij de gegrondheid zou kunnen beoordelen van een door de regering gemaakte keuze en op die manier een politieke controle zou kunnen uitoefenen.

Als de gevraagde statistieken moeilijk via een andere weg kunnen worden verkregen, zal de voorzitter makkelijker geneigd zijn om de vraag onontvankelijk te verklaren.

Bijvoorbeeld: een vraag om cijfergegevens over de evolutie van de verkoop van vermageringsproducten in de apotheken tussen 1 januari 2009 en 31 juli 2010 zou zeer waarschijnlijk onontvankelijk worden verklaard. Daarentegen zou wellicht worden geoordeeld dat het gegrond is de regering vragen te stellen over de recente sterfgevallen door het gebruik van vermageringsproducten, over het verband tussen die sterfgevallen en de evolutie van de verkoop van dergelijke producten in de apotheek en over de maatregelen om die verkoop af te remmen.

55. *c. documentatie te verkrijgen*

Zoals bij de vorige grond van onontvankelijkheid is het hier de bedoeling te voorkomen dat de parlementaire vraag wordt gebruikt om informatie te verkrijgen die

op eenvoudig verzoek kan worden verkregen. Dat belet echter niet dat verzoeken om documentatie in de vorm van een vraag, eventueel via de diensten van de Kamer, aan de regering kunnen worden gesteld.

56. *d. uitsluitend een advies op juridisch gebied in te winnen.*

Vooraf op fiscaal en sociaal vlak stellen de leden (meestal schriftelijke) vragen in verband met de interpretatie van wetten of verordeningen.

Die vragen moeten in principe worden geweigerd als zij alleen tot doel hebben de interpretatie te kennen van een tekst die vervolgens kan worden gebruikt in het kader van een geschil of een rechtszaak. Zij worden echter aanvaard als het de bedoeling is te weten te komen hoe een bestuur een gegeven reglementering toepast.

Zo zal de vraag van een Kamerlid naar de interpretatie van de wetsbepalingen betreffende de verplichting voor werkzoekenden om actief werk te zoeken, vermoedelijk onontvankelijk worden verklaard, maar zal het waarschijnlijk wel worden toegestaan dat een lid de bevoegde minister ondervraagt over de wijze waarop de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg die reglementering toepast.

57. *e. de regering te ondervragen over een punt waarover voorheen al een verzoek tot interpellatie is ingediend (tenzij het gaat om een mondelinge vraag voor een commissie) of waarvan het onderwerp hetzelfde is als dat van een voorheen ingediend wetsontwerp of wetsvoorstel.*

De hier bedoelde verzoeken tot interpellatie, wetsontwerpen en wetsvoorstellen zijn die welke in de Kamer hangende zijn, waarbij de door (een) motie(s) gevolgde interpellaties als hangende worden beschouwd zolang over die motie(s) niet is gestemd.

Wat in het bijzonder de weigering van een vraag betreft omdat het onderwerp ervan samenvalt met dat van een voorheen ingediend verzoek tot interpellatie, zij opgemerkt dat dergelijke vraag in commissie in de praktijk wordt toegevoegd aan die interpellatie in plaats van onontvankelijk te worden verklaard (Rgt, art. 127, nr. 6).

58. *f. de regering te ondervragen over haar intenties.*

Deze grond van onontvankelijkheid staat niet in het Reglement. De bedoeling is te voorkomen dat men de regering instructies geeft, terwijl de parlementaire vragen een middel zijn om haar daden of beslissingen te controleren.

59. *g. de regering te ondervragen over daden of beslissingen van een vorige regering.*

Deze grond van onontvankelijkheid staat evenmin in het Reglement, maar volgt uit het oogmerk van de vragen zelf, d.w.z. de controle van de regering in functie.

Zo heeft de voorzitter van de Kamer een schriftelijke vraag onontvankelijk verklaard die ging over de medeondertekening door een minister van de akte waarbij Koning Leopold II met het huwelijk van zijn neef Albert instemde. Reden was dat die vraag niet ging over "het beleid van de aangetreden regering".

60. h. informatie te verkrijgen betreffende een gerechtelijk onderzoek of met betrekking tot aangelegenheden die vallen onder de uitsluitende bevoegdheid van de Gemeenschappen of de Gewesten.

Deze grond van onontvankelijkheid staat evenmin in het Reglement. Hij vloeit rechtstreeks voort uit de toepassing van algemene beginselen.

Kan ik verzet aantekenen tegen de beslissing van de voorzitter als die mijn vraag als onontvankelijk beschouwt?

61. Neen. De voorzitter oordeelt soeverein.

Als de voorzitter mijn vraag ontvankelijk heeft verklaard, kan de regering dan gewoonweg weigeren te antwoorden?

62. Men kan de aanwezigheid van de regering vorderen, maar de ondervraagde minister mag weigeren te antwoorden als hij daartoe legitieme redenen meent te hebben. De Kamer zal oordelen over de relevantie van de motieven die de minister voor zijn weigering aanvoert.

Zo hebben de opeenvolgende ministers van Justitie er geregeld aan herinnerd dat zij geen details konden geven over lopende onderzoeken.

→ *Wat als de regering met haar antwoord talmt of weigert te antwoorden?*

Als een Kamerlid vaststelt dat de regering met haar antwoord op zijn vraag talmt of daarop weigert te antwoorden, kan het lid de regering over die vertraging of weigering interpellieren.

Kan ik een vraag stellen tijdens een periode van lopende zaken?

63. Tijdens een periode van lopende zaken mogen aan de regering, voor zover de Conferentie van voorzitters hiertoe besluit, schriftelijke vragen worden gesteld. In dit geval is de regering echter niet verplicht de vragen te beantwoorden binnen de door het Reglement bepaalde termijn.

Daarbij belet niets dat, zo de Conferentie van voorzitters het toestaat, in commissie mondelinge vragen worden gesteld. Er zij evenwel opgemerkt dat de Conferentie van voorzitters er herhaaldelijk op gewezen heeft dat de leden van een ontslagnemende regering daar niet op moeten antwoorden.

Zullen mijn vraag en het antwoord van de minister worden gepubliceerd?

64. De schriftelijke vragen en de antwoorden van de betrokken minister worden opgenomen in het *Bulletin van vragen en antwoorden*, terwijl alle mondelinge vragen, ongeacht of zij in plenaire vergadering of in commissie worden gesteld, samen met de antwoorden worden opgenomen in het *Integraal verslag* en in het *Beknopt verslag*.

Mondelinge vragen in plenaire vergadering (“Vragenuurtje”) ***(Rgt., art. 124)***

Waarover gaat het?

65. Elke week, meestal op donderdagnamiddag bij de aanvang van de plenaire vergadering, mogen de leden vragen stellen aan de minister(s) die zij aanwijzen.

Er kan op een andere dag een tweede vragenuurtje worden gehouden, als de plenaire vergadering of de Conferentie van voorzitters daartoe beslist.

Voor de mondelinge vragen die aan één of meer interpellaties worden toegevoegd, zie het deel dat is gewijd aan de interpellaties (meer bepaald de nrs. 125 tot 129).

→ Is het aantal mondelinge vragen dat een Kamerlid tijdens het “vragenuurtje” mag stellen, beperkt?

Ja. De fractieleider ziet erop toe dat het aantal vragen binnen de perken blijft van het quotum dat aan zijn fractie is toegekend (in principe twee vragen per fractie, maar slechts een vraag voor de kleine fracties). De bedoeling van dat quotum is te voorkomen dat een overdaad aan vragen een rem zet op de wetgevingsactiviteit van de Kamer.

→ Heb ik het recht een vraag te stellen als ik niet tot een fractie behoort?

Zoals alle leden heeft ook het lid dat niet tot een fractie behoort, het recht in de plenaire vergadering een vraag te stellen. Aangezien echter op hem geen quotum van toepassing is, is het gebruikelijk dat de voorzitter van de Kamer hem toestaat vragen te stellen volgens een frequentie waarover hij oordeelt en die hij billijk en redelijk vindt. Zo heeft de voorzitter tijdens de zittingsperiode 2007-2010 de fracties LDD en N-VA de gelegenheid geboden elk één vraag per week te stellen.

Hoe moet ik tewerk gaan om de vraag in te dienen die ik wens te stellen?

66. Een Kamerlid dat in de plenaire vergadering een mondelinge vraag wil stellen, moet de voorzitter van de Kamer daarvan op de hoogte brengen vóór 11 uur van de dag waarop het vragenuurtje plaatsheeft. In de praktijk komt het erop neer dat de tekst van de vraag voor dat tijdstip op het Wetgevend secretariaat van de Kamer moet zijn ingediend.
67. Daartoe moet het Kamerlid op het Wetgevend secretariaat een typeformulier halen, waarop het onderwerp van de vraag beknopt maar nauwkeurig wordt opgegeven.
68. Aangezien de vraag volgens het Reglement moet worden overhandigd “via de voorzitter” van de fractie waarvan de vraagsteller deel uitmaakt, is de ondertekening door die voorzitter een essentiële vereiste.

Het spreekt voor zich dat een lid dat niet tot een fractie behoort zijn vraag niet via zijn fractievoorzitter kan stellen. Daarom kan hij de Kamervoorzitter (in de praktijk het

Wetgevend secretariaat) rechtstreeks op de hoogte brengen van zijn voornemen een vraag te stellen door hem persoonlijk het ad-hocformulier te bezorgen, dan wel het hem toe te sturen.

→ *Mag de vraag per fax of per e-mail worden ingediend ?*

De vraag mag per fax verstuurd worden, op voorwaarde dat de handtekening van de fractievoorzitter (of van het lid dat geen deel uitmaakt van een fractie) kan worden geïdentificeerd.

De vraag mag ook gemaïld worden, op voorwaarde dat ze ondertekend wordt door de fractievoorzitter of door het lid dat geen deel uitmaakt van een fractie.

Ook in deze twee gevallen moet het ad-hocformulier worden gebruikt.

Onder welke voorwaarden mag ik mijn vraag stellen?

69. Een voor de plenaire vergadering bestemde mondelinge vraag moet allereerst ontvankelijk zijn (zie nrs. 51 tot 60), ertoe strekken informatie van algemeen belang over een actueel onderwerp te verkrijgen, nauwkeurig en bondig zijn, en ze mag tijdens dezelfde week niet al in commissie zijn gesteld.
70. Als een vraag volgens de voorzitter minder belangwekkend is, mag hij die naar de commissie verwijzen.

Mag ik ervan afzien mijn vraag te stellen? Zo ja, hoe?

71. Een lid mag ervan afzien zijn vraag te stellen.
Hij moet alleen de voorzitter of het Wetgevend secretariaat op de hoogte brengen van zijn beslissing om zijn vraag in te trekken of uit te stellen.

Wanneer stel ik mijn vraag, hoeveel tijd heb ik om ze toe te lichten en wie mag behalve mijzelf ook het woord nemen?

72. Alleen de vraagsteller en de ondervraagde minister mogen het woord nemen.
73. De voorzitter nodigt de vraagstellers uit het woord te nemen naargelang de ministers aanwezig zijn.
Wat de volgorde van de vragen aangaat, krijgen de oorspronkelijk voor een commissie bestemde en naar het “vragenuur” verwezen vragen voorrang (Rgt., art. 127, nr. 7) (zie nr. 81, subvraag).

Op 4 maart 2010 heeft de Kamer echter bij wijze van experiment beslist dat de oorspronkelijk voor een commissie bestemde en naar het “vragenuur” verwezen vragen niet langer voorrang zullen genieten, maar in chronologische volgorde aan bod komen, na de voor dat “vragenuur” ingediende vragen (voor meer bijzonderheden, zie nr. 81, subvraag).

74. De spreektijd is beperkt tot 2 minuten om de vraag uiteen te zetten, tot 2 minuten voor het antwoord van de regering en tot 1 minuut voor de eventuele repliek van de vraagsteller.

→ *Mag ik de tekst van mijn vraag (en eventueel van mijn repliek) voorlezen?*

Het lid mag de tekst van zijn vraag niet voorlezen; de minister mag zijn antwoord trouwens evenmin voorlezen.

Kennelijk heerst op dat punt echter enige tolerantie. Zo heeft de voorzitter bijvoorbeeld al toegestaan dat een vraagsteller een citaat voorleest en dat een minister zijn antwoord voorleest als dat erg gedetailleerd en technisch is.

Wat gebeurt er als ik afwezig ben wanneer ik mijn vraag moet stellen?

75. Als een vraagsteller afwezig is wanneer zijn naam wordt afgeroepen, wordt zijn vraag geschrapt. Bovendien zal hij over hetzelfde onderwerp geen vraag meer mogen stellen.

Wel is het al gebeurd dat de minister ervan was verwittigd dat een lid ziek was, waarna de betrokkene zich door een collega van zijn fractie mocht laten vervangen. Uiteraard moet die dan de vraag stellen die het afwezige lid van plan was te stellen.

Kan ik mijn vraag alsnog stellen indien de minister die ik had aangewezen om ze te beantwoorden afwezig is of werd vervangen of indien de tijd om vragen te stellen verstreken is?

76. Is de minister (of de staatssecretaris) die geacht wordt de vraag te beantwoorden afwezig, dan moet de regering een andere minister (of staatssecretaris) aanwijzen die in de plaats van de afwezige minister (of staatssecretaris) zal antwoorden.

Als het lid die vervanger niet aanvaardt en eist het antwoord te krijgen uit de mond van het regeringslid dat bevoegd is voor de in zijn vraag aan bod komende aangelegenheid, kan de Kamer ofwel de aanwezigheid van dat regeringslid vorderen, ofwel de vraag uitstellen.

→ *Wat gebeurt er als de eerste minister, die ik heb aangewezen om de vraag te beantwoorden, zelf een andere minister of staatssecretaris aanwijst om dat antwoord te verstrekken?*

De voorzitter heeft soms aanvaard dat de eerste minister, tot wie een vraag wordt gericht, een ander regeringslid opdraagt die vraag te beantwoorden (vooral wanneer verscheidene vragen over hetzelfde onderwerp zowel aan de eerste minister als aan andere ministers of staatssecretarissen worden gesteld).

77. Als de tijd om vragen te stellen om is, worden de vragen die niet konden worden gesteld, verdaagd tot de eerstvolgende vergadering waarop vragen geagendeerd staan.

Mondelinge vragen in commissie (Rgt, art. 127)

Waarover gaat het?

78. Naar analogie van de procedure voor het plenum kunnen in alle vaste commissies minstens eenmaal per week mondelinge vragen worden gesteld.

Bij het begin van elke zitting wordt in elke vaste commissie, in overleg met de bevoegde ministers, een weekschema vastgesteld dat vermeldt welke vergaderingen in principe zijn voorbehouden voor het wetgevend werk en welke voor vragen en interpellaties (Rgt., art. 35).

Hoe moet ik tewerk gaan om de vraag in te dienen die ik wens te stellen ?

79. De vraag moet bij de Kamervoorzitter (in de praktijk is dat het Wetgevend secretariaat) vóór 11 uur 's ochtends worden ingediend op de dag voorafgaand aan die waarop de vergadering met de vragen en interpellaties zal worden gehouden.
80. Met betrekking tot het vragenuurtje in plenum is een quotum vastgesteld voor het aantal vragen. Aangezien dat voor de mondelinge vragen in commissie niet het geval is, hoeft de voorzitter van de fractie waartoe de vraagsteller behoort de tekst van de vraag niet te ondertekenen.

→ ***Mag ik mijn vraag per fax of per mail indienen?***

Een lid mag zijn vraag per fax versturen, op voorwaarde dat hij/zij duidelijk identificeerbaar is door zijn handtekening. Bij twijfel wordt het lid gecontacteerd.

De vragen mogen ook gemaïld worden (mondelinge.vragen@dekamber.be), op voorwaarde dat ze ondertekend worden door de indiener en dat ze uitsluitend verstuurd worden vanaf het e-mailadres waarop het lid bij de Kamer beschikt (de leden zijn verantwoordelijk mocht dat adres worden gebruikt door derden).

Onder welke voorwaarden mag ik mijn vraag stellen?

81. In commissie kan een vraag worden gesteld op voorwaarde dat zij ontvankelijk is (zie nrs. 51 tot 60), dat zij ertoe strekt informatie van algemeen belang over een actueel onderwerp te krijgen, en dat het onderwerp ervan niet hetzelfde is als dat van een mondelinge vraag die is ingediend voor het plenum van dezelfde week.

→ ***Wat gebeurt er met mijn mondelinge vraag als zij hetzelfde onderwerp heeft als een vraag die in het plenum zal worden gesteld, en die op een later tijdstip wordt ingediend?***

Als ik mijn voor een commissie bedoelde mondelinge vraag heb ingediend vooraleer een mondelinge vraag met hetzelfde onderwerp voor het plenum wordt ingediend, maar mijn vraag nog niet in commissie werd gesteld, zal zij worden verzonden naar het

vragenuurtje in plenum, waar zij prioritair zal worden behandeld (zie evenwel de volgende alinea's).

Het is van belang erop te wijzen dat die vraag niet wordt meegeteld bij de berekening van het vragenquotum waarop de fractie van de indiener in plenum recht heeft (zie nr. 65, eerste subvraag).

In een poging om het aantal vragen in plenum in te perken, heeft de Kamer echter op 4 maart 2010 beslist in dat geval tewerk te gaan als volgt:

1° de vraag die oorspronkelijk in commissie zou worden gesteld, zou bij wijze van experiment alleen naar het vragenuurtje worden verwezen als ze werd ingediend uiterlijk om 11 uur op de dinsdag die voorafgaat aan de dag van het plenum waarop de mondelinge vragen zijn geagendeerd, en

2° de aldus naar het vragenuurtje verwezen vragen zouden, nog steeds bij wijze van experiment, niet langer prioritair zijn, maar zouden in chronologische volgorde worden gesteld, nadat de voor het vragenuurtje ingediende vragen aan bod zijn gekomen.

82. Daar staat tegenover dat een voor een commissie bedoelde vraag over hetzelfde onderwerp mag handelen als een interpellatie die in de loop van dezelfde week zal worden gehouden. In dat geval worden de vraag en de interpellatie met hetzelfde onderwerp samengevoegd.

Mag ik ervan afzien mijn vraag te stellen? Zo ja, hoe?

83. Een lid mag zijn vraag intrekken.
Hij moet alleen de voorzitter van de commissie, de commissiedienst of het Wetgevend secretariaat op de hoogte brengen van zijn beslissing.

De indiener van een vraag kan de voorzitter van de commissie, de commissiedienst of het Wetgevend secretariaat ook vragen dat zijn ingetrokken mondelinge vraag als schriftelijke vraag wordt ingediend.

Kan ik altijd mijn vraag stellen gedurende de commissievergadering die plaatsvindt de dag na die waarop ik ze heb ingediend ?

84. Als regel geldt dat de vragen die de dag voordien vóór 11 uur 's ochtends ingediend worden, toegevoegd worden aan de agenda.

Deze regel is echter niet absoluut. De agenda van een commissie wordt immers bepaald door de commissie zelf of door haar voorzitter, hetgeen soms tot gevolg heeft dat besloten wordt geen vraag te behandelen (bijvoorbeeld om voorrang te geven aan dringend wetgevend werk).

Doorgaans moeten verscheidene ministers naar dezelfde commissie komen. Daarom komt dezelfde minister niet elke week naar die commissie. Hieruit volgt dat ook de beschikbaarheid van de bevoegde minister een invloed heeft op het ogenblik waarop een vraag aan de orde komt.

Wanneer stel ik mijn vraag, hoeveel tijd heb ik om ze toe te lichten en wie mag behalve mijzelf ook het woord nemen?

85. In beginsel mogen alleen de vraagsteller en het ondervraagde regeringslid het woord nemen, behalve wanneer de vraag is samengevoegd met een of meer interpellaties.

Als de vraag wordt samengevoegd met een of meer interpellaties, kunnen er nog andere sprekers zijn dan de vraagsteller en de minister. Wordt de vraag immers samengevoegd met één interpellatie, dan kunnen drie andere leden na de replieken het woord nemen. In het geval dat de vraag met diverse interpellaties wordt samengevoegd en die belangrijk genoeg worden geacht, kan de Kamervoorzitter, op advies van de Conferentie van voorzitters, toestaan dat meer dan drie andere leden na de replieken het woord nemen (Rgt., art. 131, nr. 2, laatste lid, en nr. 3, en art. 132, nr. 2).

86. De vragen worden gesteld aan iedere minister afzonderlijk en in de chronologische volgorde waarin ze zijn ingediend.
87. Wanneer een vraag hetzelfde onderwerp heeft als een of meer interpellaties en daaraan wordt toegevoegd, heeft zij voorrang op de interpellatie(s) indien zij werd ingediend vóór de (eerste) interpellatie. In het andere geval wordt de vraag gesteld vooraleer de minister antwoordt.

→ *Mag ik het woord nemen nadat de minister heeft geantwoord?*

Ja. De vraagsteller mag volgens het Reglement een bijkomende vraag stellen, dan wel repliceren.

De totale spreektijd voor de bijkomende vraag of de repliek en het antwoord van de minister bedraagt 2 minuten. In de praktijk beschikken de vraagsteller en de minister dus elk over ongeveer 1 minuut.

Ingeval echter een of meer vragen worden toegevoegd aan een of meer interpellaties, is de spreektijd voor de repliek vastgesteld op 5, respectievelijk 10 minuten. Ook is het mogelijk dat niet wordt gerepliceerd (zie nr. 88).

88. De totale spreektijd voor de vraag en voor het antwoord van de minister is beperkt tot 5 minuten.

Wanneer echter een of meer vragen worden toegevoegd aan een of meer interpellaties, mag elke vraagsteller zijn vraag gedurende 5 minuten toelichten. Indien de regering niet onmiddellijk na de interpellaties en de vragen antwoordt, mogen de vraagstellers het woord niet meer nemen. Indien de regering op één interpellatie heeft geantwoord, beschikken de vraagstellers over 5 minuten om te repliceren, en indien de regering op diverse interpellaties heeft geantwoord, mogen de vraagstellers niet meer repliceren (Rgt., art. 131, nr. 2, en art. 132, nr. 2).

Een andere mogelijkheid in verband met een of meer toegevoegde vragen en interpellaties is dat de voorzitter voor de categorieën van sprekers die hij aanwijst de spreektijd kan verdubbelen. De Conferentie van voorzitters moet daartoe wel een

advies uitbrengen en het onderwerp van de interpellatie moet die langere spreektijd verantwoorden (Rgt., art. 131, nr. 3, en 132, nr. 2).

89. Het verloop van een fictieve commissievergadering waarop vragen en interpellaties zijn geagendeerd, ziet er schematisch uit als volgt:

Vergadering van woensdag 27 februari.

1. Vraag aan de staatssecretaris voor de Modernisering van de FOD Financiën en voor de Bestrijding van de fiscale fraude, over de btw-vrijstelling voor de tuinbouwers (ingediend op dinsdag 26 om 10.20 uur).

2. Interpellatie aan de minister van Financiën over het Verdrag met Laos ter voorkoming van dubbele belasting (verzoek ingediend op dinsdag 19 om 14.30 uur).

3. Vraag aan de minister van Financiën over diens nieuw actieplan tegen frauduleuze faillissementen (die vraag resulteert uit de omzetting van een interpellatie waarvan het verzoek werd ingediend op dinsdag 19 om 15.07 uur).

4. Toegevoegde interpellaties en vragen aan de minister van Financiën over het trage verloop van de onderzoeken in verband met btw-fraude.

- 4.1. Interpellatie waarvan het verzoek werd ingediend op dinsdag 19 om 16.32 uur.

- 4.2. Vraag ingediend op maandag 25 om 16.12 uur.

- 4.3. Vraag ingediend op dinsdag 26 om 10.21 uur.

- 4.4. Interpellatie waarvan het verzoek werd ingediend op dinsdag 26 om 23.30 uur.

5. Toegevoegde vragen aan de minister van Financiën over de belasting op de werkhervattingspremies.

- 5.1. Vraag ingediend op maandag 25 om 17.59 uur.

- 5.2. Vraag ingediend op dinsdag 26 om 10.59 uur.

6. Vraag aan de minister van Financiën over de rechtspositie van de Nederlandse grensarbeiders (ingediend op dinsdag 26 om 10.04 uur).

Wat gebeurt er als ik afwezig ben wanneer ik mijn vraag moet stellen?

90. Indien de auteur van de vraag bij de afroeping van zijn naam afwezig is zonder kennisgeving, wordt zijn vraag geschrapt en zal hij geen nieuwe vraag over hetzelfde onderwerp mogen stellen.

Indien het lid dat een vraag heeft ingediend laat weten dat hij afwezig zal zijn op het ogenblik dat hij zijn vraag moet stellen, kan die vraag opnieuw worden geagendeerd.

Kan ik mijn vraag alsnog stellen indien de minister die ik had aangewezen om ze te beantwoorden, werd vervangen of indien de tijd voor de vragen (en interpellaties) verstreken is?

91. Wanneer binnen de regering een minister wordt vervangen, worden alle vragen die aan die minister moeten worden gesteld automatisch aan zijn opvolger overgezonden.

Ingeval de regering ontslag neemt en een nieuwe regering aantreedt, vervallen alle vragen.

92. Als de tijd om vragen te stellen om is, worden de vragen die niet konden worden gesteld, verdaagd tot de eerstvolgende vergadering waarop vragen geagendeerd staan.

Actualiteitsdebat
(Rgt., art. 125 en 128)

Waarover gaat het?

93. Wanneer **in plenum** over een onderwerp verscheidene mondelinge vragen worden gesteld, kan de Kamervoorzitter die vragen zodanig groeperen dat ze worden behandeld tijdens één enkel actualiteitsdebat na het “vragenuur”.

Het ligt niet vast hoeveel vragen nodig zijn om een actualiteitsdebat te houden. De voorzitter oordeelt of een dergelijk debat al dan niet wenselijk is.

94. Een dergelijk debat kan ook **in commissie** plaatsvinden als de commissievoorzitter daartoe besluit en als ten minste drie vragen over hetzelfde onderwerp worden gesteld.

Als een actualiteitsdebat wordt georganiseerd, hoeveel tijd krijg ik dan om mijn vraag te stellen en wie mag behalve mijzelf het woord nemen?

95. Nadat elk van de vraagstellers zijn vraag in ten hoogste 2 minuten heeft kunnen toelichten, beschikt de minister over 5 minuten om op alle vragen tegelijk te antwoorden.
96. Ook andere leden mogen tijdens het debat ten hoogste 2 minuten het woord nemen, te weten één ander lid per andere fractie dan die van de vraagstellers; zij mogen dat doen ofwel nadat de vraagstellers hun vraag hebben toegelicht, ofwel na de repliek(en) van de vraagsteller(s) op het antwoord van de regering.

***Dringende vragen in plenum of in commissie
(Rgt, art. 126 en 129)***

97. Het Reglement biedt de leden de mogelijkheid om zo spoedig mogelijk informatie in te winnen bij of meer uitleg te krijgen van de regering. Dat kunnen ze door dringende vragen te stellen op dagen waarop geen “vragenuur” of actualiteitsdebat geagendeerd staat.
98. Ofschoon een dringende vraag alleen kan worden ingediend om ze in plenum te stellen, mag de voorzitter overeenkomstig het Reglement een dringende (in principe “minder belangrijke”) vraag naar een commissie verwijzen.
99. Een dringende vraag moet “vooraf” en schriftelijk aan de Kamervoorzitter (in de praktijk het Wetgevend secretariaat) worden meegedeeld.
100. De voorzitter oordeelt zelf of de ingediende vraag inderdaad als “dringend” mag worden bestempeld.
Als de voorzitter dat het geval acht en hij beslist dat de vraag in plenum zal worden gesteld, zal dat gebeuren op het door hem vastgestelde ogenblik en na overleg met de bevoegde minister.
Als de voorzitter dat het geval acht doch beslist de vraag naar de bevoegde commissie te verwijzen, zal ze worden gesteld op het ogenblik dat de commissievoorzitter heeft bepaald na overleg met de bevoegde minister.
Als de ingediende vraag het volgens de voorzitter niet verdient als “dringend” te worden bestempeld, zal hij haar omzetten ofwel in een schriftelijke vraag, ofwel in een in plenum te stellen mondelinge vraag.
101. De vraagsteller beschikt over 2 minuten om zijn vraag toe te lichten en de minister eveneens over 2 minuten om erop te antwoorden. Als de vraagsteller dat wenst, mag hij nadien 1 minuut lang repliceren.

Schriftelijke vragen (Rgt., art. 123)

Waarover gaat het?

102. De procedure van de schriftelijke vragen biedt de leden de mogelijkheid vragen te stellen die in generlei opzicht dringend en eventueel ook vrij technisch zijn, zonder dat ze persoonlijk in plenum of in commissie aanwezig hoeven te zijn.

Die vragen, evenals de antwoorden die de bevoegde ministers erop hebben verstrekt, worden gepubliceerd in het *Bulletin van Vragen en Antwoorden*, dat wekelijks verschijnt tijdens de periodes dat het Parlement aan de slag is.

→ In welk Bulletin zal het antwoord op mijn vraag worden gepubliceerd?

De bevoegde minister is verplicht binnen een termijn van ten hoogste twintig werkdagen te antwoorden. Met inachtneming van de enkele dagen die de Kamer nodig heeft om zijn vraag te behandelen en het Bulletin te drukken, kan de vraagsteller echter bij benadering inschatten wanneer ze zal worden gepubliceerd, temeer omdat het Wetgevend secretariaat hem een kopie van het antwoord bezorgt zodra die dienst het heeft ontvangen.

Als de Kamervoorzitter het antwoord van de minister niet binnen twintig werkdagen ontvangt, wordt de vraag gepubliceerd in het Bulletin dat na afloop van die termijn verschijnt. Op die manier wordt het verzuim van de minister in het licht gesteld. De vraag wordt eveneens opgenomen in de lijst van de vragen waarop niet binnen de door het Reglement bepaalde termijn is geantwoord. Zodra de Kamer het antwoord uiteindelijk ontvangt, wordt de vraag in een later Bulletin opnieuw gepubliceerd, met het antwoord.

De percentages van niet tijdig beantwoorde vragen worden bovendien op de website van de Kamer bekendgemaakt.

→ → Wat moet ik doen als de minister talmt met zijn antwoord?

Een lid dat vaststelt dat het antwoord van de minister op zijn vraag uitblijft, kan alleen maar de Kamervoorzitter verzoeken zich tot die minister te wenden, en in laatste instantie de minister interpellieren over zijn vertraging.

Hoe moet ik tewerk gaan om de schriftelijke vraag in te dienen die ik wens te stellen ?

103. De vraagsteller dient de tekst van zijn vraag in bij de Kamervoorzitter, wat er in de praktijk op neerkomt dat hij ze bij het Wetgevend secretariaat indient.

→ Mag ik mijn vraag per fax of per e-mail indienen?

Een lid mag zijn vraag per fax versturen, op voorwaarde dat hij duidelijk identificeerbaar is door zijn handtekening. Bij twijfel wordt het lid gecontacteerd.

De vragen mogen ook worden gemaïld (mondeline.vragen@dekamer.be), op voorwaarde dat ze worden ondertekend door de indiener en dat ze uitsluitend worden verstuurd vanaf het e-mailadres waarop het lid bij de Kamer beschikt (de leden zijn verantwoordelijk mocht dat adres worden gebruikt door derden).

→ **Mag ik tijdens het reces een schriftelijke vraag indienen?**

Niets verhindert een lid tijdens het reces een vraag in te dienen. Voor de vragen die worden ingediend tijdens de periode te rekenen van de dag die volgt op die waarop de Kamer voor het laatst vóór het reces is bijeengekomen tot en met 31 augustus, begint de termijn van twintig werkdagen waarbinnen de betrokken minister moet antwoorden, wel pas te lopen vanaf de eerste maandag van september.

Onder welke voorwaarden mag ik mijn vraag stellen?

104. Wil een vraag kunnen worden gesteld, dan moet ze ontvankelijk zijn (zie nrs. 51 tot 60) en mag ze niet langer dan vijftwintig regels zijn. Dat criterium wordt soepel toegepast en betekent in feite dat de vraag bondig moet zijn.

Mag ik mijn schriftelijke vraag intrekken? Zo ja, hoe?

105. Een lid mag altijd zijn vraag intrekken totdat ze in druk wordt gegeven.

Daarvoor volstaat het dat hij/zij het Wetgevend secretariaat op de hoogte brengt van zijn/haar beslissing.

→ **Mag ik een schriftelijke vraag die ik heb ingetrokken omzetten in een mondelinge vraag?**

Het lid mag een mondelinge vraag intrekken en ze vervolgens als schriftelijke vraag indienen, op voorwaarde dat hij/zij alle nadere regels in acht neemt welke gelden voor de indiening van een in plenum (zie nrs. 66 tot 68) of in commissie (zie nrs. 79 en 80) te stellen mondelinge vraag.

Kan ik mijn vraag alsnog stellen indien de minister die ik had aangewezen om ze te beantwoorden werd vervangen?

106. Wanneer binnen de regering een minister wordt vervangen, worden alle vragen die aan die minister zijn gesteld, automatisch aan zijn opvolger overgezonden. Ingeval de regering ontslag neemt en een nieuwe regering aantreedt, vervallen alle vragen.

INTERPELLATIES

Waarover gaat het?

107. Een interpellatie is een parlementair controlemiddel waarmee de Kamerleden de federale regering kunnen vragen verantwoording af te leggen over een beleidsdaad, een specifieke toestand of algemene of specifieke aspecten van het regeringsbeleid.

Het interpellatierecht steunt op artikel 88 van de Grondwet, waarin het beginsel van de ministeriële verantwoordelijkheid is vervat. Een andere grondslag van het interpellatierecht is artikel 100, tweede lid, van de Grondwet, dat de Kamer de mogelijkheid biedt de aanwezigheid van de ministers te vorderen. Het gaat hier dus om een wezenlijk recht van de volksvertegenwoordiger.

Een interpellatie kan een politieke impact hebben, omdat ze aanleiding kan geven tot de goedkeuring van moties die de eerste minister er zelfs toe kunnen dwingen het ontslag van zijn regering in te dienen. Daarom zijn interpellaties aan strikte regels onderworpen en worden er doorgaans minder ingediend dan parlementaire vragen. Ook gaan ze over crucialere thema's en hebben ze een preciezer oogmerk dan parlementaire vragen.

Hoe moet ik tewerk gaan om mijn interpellatieverzoek in te dienen?

108. Een lid dat de regering wil interpellieren, dient bij de voorzitter van de Kamer (in de praktijk het Wetgevend secretariaat) een schriftelijk verzoek in met daarin de vermelding van het onderwerp van de interpellatie. Dat verzoek moet vergezeld gaan van een nota die precies aangeeft over welke kwestie of feiten opheldering wordt gevraagd en waarin ook de voornaamste beschouwingen worden vermeld die het lid daaraan wenst vast te knopen (Rgt., art. 130, nr. 1).
109. De interpellatieverzoeken moeten door de indiener worden ondertekend.
110. De interpellatieverzoeken worden geregistreerd door het Wetgevend secretariaat, in de volgorde waarin ze worden ingediend. De registratie gebeurt echter pas wanneer de verzoeken volledig zijn, dat wil zeggen zodra het Wetgevend secretariaat ook in het bezit is van de in nr. 108 vermelde toelichtende nota.

Zodra het interpellatieverzoek is geregistreerd en de voorzitter het ontvankelijk heeft verklaard, wordt het aan alle fractievoorzitters bezorgd.

→ Mag ik een interpellatieverzoek richten tot verschillende ministers of tot de hele regering?

Hoewel het Reglement van de Kamer stelt dat een interpellatie tot de regering wordt gericht, wordt het verzoek in de praktijk gericht tot een of meer ministers op grond van hun bevoegdheden; het kan daarbij ook om de eerste minister gaan.

Bijvoorbeeld: Interpellatieverzoek van de heer X aan de minister van Financiën over de invoering van een taks op beleggingsfondsen.

→ **Mag ik tijdens het parlementair reces een interpellatieverzoek indienen?**

Niets verhindert een lid een interpellatieverzoek in te dienen tijdens het parlementair reces. Wel moet hij/zij weten dat:

- a) de termijn voor het antwoord pas de eerste maandag van september aanvangt voor de verzoeken die worden ingediend in de periode die ingaat op de dag na die waarop de Kamer voor het laatst bijeenkomt voor het parlementaire zomerreces, en die loopt tot en met 31 augustus (zie nr. 119);*
- b) hij/zij zijn/haar interpellatie tijdens de recesperiode maar écht kan houden indien de voorzitter van de Kamer, de voorzitter van de bevoegde commissie en de betrokken minister daarmee akkoord gaan;*
- c) het niet gebruikelijk is dat een commissie tijdens het reces van het Parlement wordt bijeengeroepen voor interpellaties, hoewel daar steeds van kan worden afgeweken als de ernst van bepaalde, binnen- of buitenlandse gebeurtenissen dat vereist. Zo is het al gebeurd dat interpellaties werden gehouden:*
 - naar aanleiding van binnenlandse gebeurtenissen, zoals de zaak-Dutroux en de ontsnapping van een dertigtal gedetineerden uit de gevangenis van Dendermonde;*
 - naar aanleiding van buitenlandse gebeurtenissen, zoals de Golfcrisis, de gebeurtenissen in Rwanda, de staatsgreep in Burundi enzovoort.*

→ **Mag ik tijdens een periode van lopende zaken een interpellatieverzoek indienen?**

Het gebruik wil dat de verzoeken tot interpellatie van een regering in lopende zaken niet worden aanvaard.

In het verleden heeft de Conferentie van voorzitters dergelijke interpellatieverzoeken steeds omgezet in mondelinge vragen, die dan aan bod kwamen in de commissies (nooit tijdens een plenaire vergadering).

→ **Mag ik mijn interpellatieverzoek per fax of per mail versturen?**

Het lid mag zijn interpellatieverzoek per fax versturen, op voorwaarde dat hij/zij duidelijk identificeerbaar is door zijn handtekening. Bij twijfel wordt het lid gecontacteerd.

Een interpellatieverzoek mag ook worden gemaild (mondeline.vragen@dekamer.be), op voorwaarde dat het door de indiener wordt ondertekend en dat het wordt verstuurd vanaf het e-mailadres waarover het lid bij Kamer beschikt (de leden zijn verantwoordelijk mocht dat adres worden gebruikt door derden). Het is ugesloten daartoe enig ander e-mailadres te gebruiken.

Onder welke voorwaarden mag ik mijn interpellatie houden?

111. De ontvankelijkheidscriteria voor de parlementaire vragen gelden niet voor de interpellaties. Voor de interpellatieverzoeken gelden maar weinig dergelijke criteria (zie nr.113) en bovendien worden ze veel soepeler toegepast. Er zijn immers zwaarwichtige argumenten nodig om een lid te verhinderen een van zijn wezenlijke prerogatieven uit te oefenen.

112. De voorzitter van de Kamer beslist over de ontvankelijkheid van elk interpellatieverzoek.

In de praktijk worden echter alle interpellatieverzoeken voorgelegd aan de Conferentie van voorzitters, zodat de voorzitter van de Kamer doorgaans zijn beslissing neemt op advies van de Conferentie.

113. De voorzitter kan met name een interpellatieverzoek onontvankelijk verklaren wanneer het werd ingediend binnen een maand nadat over hetzelfde onderwerp al een interpellatie werd gehouden (Rgt., art. 130, nr. 3) of wanneer het interpellatieverzoek betrekking heeft op een lopende gerechtelijke procedure. Wat die tweede onontvankelijkheidsgrond betreft, is het mogelijk dat het interpellatieverzoek alsnog ontvankelijk wordt verklaard, als het andere, algemenere aspecten omvat ; tevens gebeurt het vaak dat de minister, op grond van de scheiding der machten, weigert te antwoorden op bepaalde onderdelen van de tot hem gerichte interpellatie.

Bovendien zijn al interpellaties onontvankelijk verklaard die betrekking hadden op intenties van de regering of op incidenten in een andere assemblee. Hetzelfde is gebeurd met interpellaties die een schending inhielden van het beginsel van de scheiding der machten.

→ *Mag ik een interpellatie houden die gaat over hetzelfde onderwerp als een reeds ontvankelijk verklaard interpellatieverzoek?*

Niets verhindert een lid een interpellatieverzoek in te dienen dat hetzelfde onderwerp heeft als een reeds ontvankelijk verklaard interpellatieverzoek, op voorwaarde dat zijn verzoek uiterlijk de vorige dag voor middernacht werd ingediend (Rgt., art. 130, nr. 4). De Conferentie van voorzitters kan van die tijdslimiet afwijken en niet zelden geeft de voorzitter, afhankelijk van de omstandigheden, blijk van enige soepelheid en aanvaardt hij zelfs een verzoek dat werd ingediend op de ochtend zelf van de dag waarop de interpellaties zullen worden gehouden.

De interpellatie in kwestie wordt aan de eerst ingediende interpellatie toegevoegd en doorloopt dezelfde procedure. Beide interpellaties worden gehouden in chronologische volgorde van indiening.

114. Op eensluidend advies van de Conferentie van voorzitters kan de voorzitter van de Kamer beslissen een interpellatie om te vormen tot een schriftelijke vraag of een mondelinge vraag die tijdens de plenaire vergadering moet worden gesteld. Hij kan die vraag ook naar een commissie doorverwijzen (Rgt., art. 130, nr. 6).

Doorgaans wordt een interpellatie tot een vraag omgevormd als wordt geoordeeld dat het onderwerp ervan onvoldoende belangrijk is om een zo ingrijpend controlemiddel als een interpellatie aan te wenden.

Wanneer een interpellatie aldus wordt omgevormd tot een mondelinge, tijdens de plenaire vergadering te stellen vraag, wordt die vraag niet meegerekend in het quotum mondelinge vragen waarop de fractie waartoe de interpellant behoort, recht heeft (zie nr. 65). In voorkomend geval wordt de vraag toegevoegd aan de mondelinge vragen over hetzelfde onderwerp en zal zij aan bod komen in chronologische volgorde van indiening. Daartoe wordt het tijdstip in aanmerking genomen waarop het oorspronkelijke interpellatieverzoek werd ingediend (zie beslissing van de Conferentie van voorzitters van 14 juni 2006).

Mag ik ervan afzien mijn interpellatie te houden ?

115. De interpellant kan er steeds van afzien zijn interpellatie ook daadwerkelijk te houden. Daartoe moet hij enkel de voorzitter van de Kamer schriftelijk meedelen dat hij ze intrekt.

Mag ik mij laten vervangen en mijn interpellatie door iemand anders laten houden?

116. Aangezien het interpellatierecht persoonlijk is, kan de interpellant zich niet laten vervangen opdat iemand anders zijn interpellatie houdt.

Waar houd ik mijn interpellatie?

117. In principe worden de interpellaties gehouden in de commissie die voor het in de vraag behandelde onderwerp bevoegd is (Rgt., art. 130, nr. 5, eerste lid).

De voorzitter van de Kamer beslist over de doorverwijzing van de interpellatie (Rgt., art. 130, nr. 5, eerste lid).

118. Desalniettemin,
- kan de Conferentie van voorzitters de interpellaties van algemeen of bijzonder politiek belang aanwijzen die in plenaire vergadering zullen worden gehouden (Rgt., art. 130, nr. 5, tweede lid).
Die verwijzing naar de plenaire vergadering is verplicht, zo ze wordt voorgesteld door een of meer van haar leden die ten minste een vijfde van de Kamerleden, ofwel 30 leden vertegenwoordigen.
In de praktijk worden haast alle interpellatieverzoeken voorgelegd aan de Conferentie van voorzitters, zodat de voorzitter van de Kamer als het ware steeds op advies van de Conferentie beslist om de interpellaties naar een commissie, dan wel naar de plenaire vergadering te verwijzen.
 - wordt, tenzij de Conferentie van voorzitters daar anders over beslist, elke interpellatie bij de bespreking gevoegd van, hetzij de middelenbegroting, hetzij de algemene uitgavenbegroting, zo die begroting wordt ingediend binnen twee weken na de indiening van het interpellatieverzoek en wordt besproken binnen twee weken na de indiening ervan (Rgt., art. 130, nr. 10).

Wanneer houd ik mijn interpellatie?

119. De interpellaties worden gehouden binnen twee weken na de verzending ervan (Rgt., art. 130, nr. 7). Concreet betekent dat wel dat, bij verwijzing naar een commissie, ze zullen worden gehouden tijdens de eerste vergadering na de overzending, tenzij de voorzitter van de Kamer of die commissie een vergadering belegt tijdens welke de interpellaties (en/of vragen) voorrang krijgen op de wetsontwerpen (Rgt., art. 132, nr. 1, tweede lid).

Wie zal op mijn interpellatie antwoorden?

120. Alleen de leden van de regering mogen op een interpellatie antwoorden. Bijgevolg is het uitgesloten dat een medewerker van een regeringslid dat doet.
121. Is de interpellatie tot de eerste minister gericht en heeft ze betrekking op het algemeen beleid van de regering, dan kan de eerste minister uiteraard zelf antwoorden, maar hij kan ook een minister aanwijzen om uit naam van de regering te antwoorden. Zo de interpellatie tot de eerste minister is gericht en betrekking heeft op een vraag die, volgens zijn interpretatie, onder de bevoegdheden van een specifieke minister ressorteert, dan kan hij er persoonlijk op antwoorden of de bevoegde minister vragen in zijn plaats te antwoorden (Rgt., art. 131, nr. 8).

In elk van de hierboven bedoelde gevallen meldt de eerste minister aan de voorzitter van de Kamer of hij zich laat vervangen en wordt op de bijeenroeping voor de vergadering aangegeven welke minister op de interpellatie zal antwoorden.

122. Als het tot een minister gerichte interpellatieverzoek betrekking heeft op een aangelegenheid waarvoor die minister niet bevoegd is, mag de eerste minister de minister aanwijzen die moet antwoorden. Een minister kan zich laten vervangen door een andere wanneer hij om een als gegrond erkende reden verhinderd is (ziekte, gebeurtenis van familiale aard, zending in het buitenland enzovoort). In dat geval leest een ander regeringslid zijn antwoord voor.

→ Moet ik ermee instemmen dat een minister wordt vervangen door een andere en kan ik mij daartegen verzetten ?

Als een regeringslid het antwoord voorleest van de minister tot wie de interpellatie gericht is, kan de interpellant vragen dat zijn interpellatie wordt uitgesteld.

In de praktijk wordt ermaar gestreefd eerst tot een akkoord te komen dat de mogelijkheid biedt de wens van de interpellant en de eigen imperatieven van de regering met elkaar te verzoenen.

123. Ingeval de regering ontslag neemt en een nieuwe regering aantreedt, vervallen de verzoeken tot interpellatie die tot de eerstgenoemde regering zijn gericht.

Kan ik voor mijn interpellatie de urgentie vragen ? Zo ja, hoe ? Wanneer en waar zal ze worden uiteengezet ?

124. Het lid dat de regering wenst te interpelleren, kan voor zijn interpellatie de urgentie vragen.

Hij of zij kan daarvoor op twee manieren tewerk gaan :

- zoals elk ander lid kan de indiener van een interpellatie de urgentie vragen in plenum. In dat geval wordt aan zijn verzoek voldaan als een vijfde van de Kamerleden het steunt.

De interpellatie waarvoor op die manier de urgentie werd toegekend, wordt gehouden tijdens dezelfde week of, als de regering daarmee instemt, op dezelfde dag.

Nadat de voorzitter de Kamer heeft geraadpleegd, beslist hij of de interpellatie in plenaire vergadering of in commissie wordt gehouden (Rgt., art. 130, nr. 8);

- om de urgentie te verkrijgen, kan de indiener van een interpellatie zich ook wenden tot de Conferentie van voorzitters, zo nodig via een vertegenwoordiger van zijn fractie in die Conferentie. In dat geval wordt de urgentie door de Conferentie van voorzitters aangenomen indien ze daar wordt gesteund door één of meer van haar leden die een vijfde van de Kamerleden vertegenwoordigen.

De interpellatie waarvoor op die manier de urgentie werd toegekend, wordt gehouden binnen dezelfde tijdsperiode als in het geval waarin de urgentie door de plenaire vergadering wordt toegekend.

De Conferentie van voorzitters beslist of de interpellatie in plenum dan wel in commissie wordt gehouden. Haar beslissing over de verwijzing moet worden gesteund op dezelfde wijze als die waarbij de urgentie wordt aangenomen (Rgt., art. 130, nr. 9).

In welke volgorde worden de interpellaties (en de eraan toegevoegde vragen) gehouden ?

125. De interpellaties (en de eraan toegevoegde vragen) worden gehouden (en gesteld) in de chronologische volgorde waarin ze werden ingediend. In commissie mogen echter alleen de eerder dan het eerste interpellatieverzoek ingediende vragen vóór die interpellatie worden gesteld. De overige vragen worden gesteld voordat de regering antwoordt.
126. Als de Kamervoorzitter interpellaties naar een commissie verwijst, kan hij bepalen in welke volgorde ze zullen worden gehouden (Rgt., art. 132, nr. 1, eerste lid).

Welke andere personen dan ikzelf mogen in het kader van mijn interpellatie het woord voeren ?

127. In het kader van een interpellatie mogen de volgende personen het woord nemen : de interpellant, de minister en drie andere leden na de repliek van de interpellant (Rgt., art. 131, nr. 2, laatste lid).

Echter,

- als de interpellatie bij de bespreking van de middelenbegroting of van de algemene uitgavenbegroting is gevoegd, mogen alleen de interpellant en de ondervraagde minister het woord nemen (Rgt., art. 131, nr. 4, en 132, nr. 2) ;
- als een of meer vragen bij een of meer interpellaties zijn gevoegd, nemen uiteraard ook de indieners van die vragen het woord, na de interpellanten en vóór het antwoord van de minister;
- als verschillende interpellaties zijn samengevoegd, kan de voorzitter, op advies van de Conferentie van voorzitters, andere leden toestaan na de replieken een betoog te houden (Rgt., art. 131, nr. 3, en 132, nr. 2).

De leden die na de replieken het woord wensen te nemen, kunnen daartoe toestemming vragen tot na de repliek(en) van de interpellant(en). De voorzitter van de Kamer of van de commissie zorgt er in de mate van het mogelijke voor dat de verschillende fracties aan bod kunnen komen.

→ ***Kan ik vragen dat derden een betoog houden of dat andere personen dan de minister worden gehoord ?***

Geen enkele persoon van buiten de Kamer mag het woord voeren in het kader van een interpellatie.

Zo werd geweigerd dat rijkswachtofficiëren werden gehoord in het kader van een interpellatie van de minister van Binnenlandse Zaken.

Mag ik het woord voeren na het antwoord van de minister ?

128. Het Reglement biedt de interpellant de mogelijkheid te repliceren na het antwoord van de minister en zelfs het woord te voeren gedurende 5 of zelfs 10 minuten (als de spreektijd verdubbeld is : zie nr. 129, laatste lid), ingeval de minister niet antwoordt onmiddellijk nadat de interpellaties werden gehouden en de vragen werden gesteld.

Om te repliceren beschikt de interpellant over een spreektijd van 5 of zelfs 10 minuten (als de spreektijd verdubbeld is).

Als de interpellatie echter bij de bespreking van de middelenbegroting of van de algemene uitgavenbegroting is gevoegd, is de voor de replieken toegekende spreektijd echter 10 of zelfs 20 minuten (als de spreektijd verdubbeld is).

Als de regering slechts op één interpellatie heeft geantwoord, mogen de indieners van de toegevoegde vragen gedurende 5 minuten repliceren.

(Rgt., art. 131, nrs. 2 en 3, 132, nr. 2, en 48, nr. 1, 3°, d)

→ ***Mag ik repliceren tijdens een volgende plenaire of commissievergadering ?***

De interpellant mag in geen geval tijdens een volgende plenaire of commissievergadering repliceren. Het Reglement bepaalt immers dat elke interpellatie wordt afgehandeld tijdens de vergadering waarin zij werd gehouden (Rgt., art. 131, nr. 5, en 132, nr. 2). Als na afloop van de replieken echter moties worden ingediend, wordt enkel de bespreking gesloten (Rgt., art. 131, nr. 6, et 132, nr. 2) en wordt naderhand over die moties gestemd (zie nrs. 151 en 152). Dat houdt in dat het lid dat zulks wenst in principe bij die gelegenheid een stemverklaring kan afleggen.

Hoeveel tijd heb ik om mijn interpellatie te houden ?

129. De interpellant beschikt over 10 minuten om zijn interpellatie te houden. Ook de regering beschikt over 10 minuten om te antwoorden.

Als verschillende interpellaties worden samengevoegd, beschikt echter alleen de eerste interpellant over 10 minuten; voor de volgende wordt die spreektijd beperkt tot 5 minuten. In dat geval beschikt de regering over 20 minuten om te antwoorden.

Als een of meer vragen bij een of meer interpellaties zijn gevoegd, mag elke vraagsteller zijn vraag gedurende 5 minuten toelichten.

Wanneer bovendien het belang van het behandelde onderwerp het rechtvaardigt, kan de voorzitter, op advies van de Conferentie van voorzitters, de spreektijd verdubbelen voor de categorieën van sprekers die hij aanwijst.

(Rgt., art. 131, nrs. 2 en 3, en 132, nr. 2)

Mag ik de tekst van mijn interpellatie (en eventueel van mijn repliek) voorlezen?

130. Anders dan voor de mondelinge vragen is het een interpellant hoegenaamd niet verboden de tekst van zijn interpellatie voor te lezen; ook de minister mag dat doen met zijn antwoord. Het maakt daarbij niet uit of de interpellatie in commissie of in plenum wordt uiteengezet.

Mag ik voor de uiteenzetting van mijn interpellatie informatiedragers gebruiken?

131. Tot dusver is het een interpellant nog nooit toegestaan als hulpmiddel een informatiedrager (videocassette, dvd, projectie enzovoort) te gebruiken.

Wat gebeurt er als ik afwezig ben wanneer ik mijn interpellatie moet houden ?

132. Wanneer interpellaties naar het plenum worden verwezen, gaat het per definitie om een belangrijk debat waarbij verscheidene interpellanten het woord nemen. Daarom, wordt de interpellatie die door het afwezige lid moest worden uiteengezet eenvoudigweg geschrapt om het debat niet te vertragen.

Als de interpellant verontschuldigd is op het ogenblik dat zijn naam in commissie wordt afgeroepen, wordt zijn interpellatie verdaagd tot de volgende vergadering waarop interpellaties zijn geagendeerd.

Worden mijn interpellatie en het antwoord van de minister gepubliceerd?

133. Alle interpellaties en de antwoorden daarop door de betrokken minister worden zowel in het *Integraal Verslag* als in het *Beknopt Verslag* gepubliceerd.

Hoe besluit ik mijn interpellatie ?

134. De Kamerleden kunnen moties indienen tot besluit van een debat betreffende een interpellatie. Die moties kunnen van de interpellant zelf uitgaan en eventueel door

een of meer andere aanwezige leden ondertekend worden, ofwel door een of meer andere aanwezige leden worden ingediend.

Die moties worden schriftelijk ingediend tot besluit van het debat, maar voordat de bespreking wordt gesloten, en, naar gelang van het geval, bezorgd aan de voorzitter van de assemblee of aan de commissievoorzitter, die ze voorleest (zie nrs. 136 tot 155). In dat geval besluit de voorzitter het debat met de woorden : « De bespreking is gesloten. ».

Indien geen motie ingediend is, besluit hij met de woorden : « Het incident is gesloten. ».

135. Er mag geen motie worden ingediend als de interpellatie gevoegd is bij de bespreking van de middelenbegroting of de algemene uitgavenbegroting.

MOTIES

Waarover gaat het?

136. Deze titel heeft alleen betrekking op de moties die worden ingediend (1°) tot besluit van een debat over een verklaring die de regering aflegt ter gelegenheid van haar aantreden, een aanpassing van haar programma of een wijziging in haar samenstelling, (2°) tot besluit van een debat over een regeringsmededeling waarna zij het vertrouwen van de Kamer vraagt of (3°) tot besluit van een interpellatie.

Een motie is een tekst die de Kamer de mogelijkheid biedt hetzij de regering of een van haar leden het vertrouwen te schenken, dan wel dat vertrouwen te bevestigen of op te zeggen, hetzij de regering of het regeringslid een gedragslijn aan te bevelen, hetzij tot de orde van de dag over te gaan.

Deze titel gaat dus niet over:

- de moties die ertoe strekken de volgorde van de werkzaamheden te wijzigen (Rgt., art. 17, nr. 3) ;
- de moties tot verdaging (Rgt., art. 49, derde lid), waarmee een lid het plenum vraagt de bespreking of de stemming voor een welbepaalde tijdsperiode op te schorten;
- de ordemoties (Rgt., art. 54), waarmee een lid tijdens een debat in plenum het woord vraagt over de werkzaamheden van de Kamer;
- de moties die verklaren dat de bepalingen van een wetsontwerp of wetsvoorstel de betrekkingen tussen de Gemeenschappen ernstig in het gedrang kunnen brengen (Rgt., art. 104) ;
- de bij een gemeenschapsparlement ingediende moties waarin verklaard wordt dat de erin aangegeven bepalingen van een ontwerp of voorstel van decreet dat bij dat Parlement aanhangig is, een discriminatie om ideologische of filosofische redenen inhouden (Rgt., art. 164).

Welke soorten moties mag ik indienen?

137. Tot besluit van een debat over een verklaring die de regering aflegt ter gelegenheid van haar aantreden, een aanpassing van haar programma of een wijziging in haar samenstelling, dan wel tot besluit van een debat over een regeringsverklaring waarna zij het vertrouwen van de Kamer vraagt, mag elk Kamerlid de volgende moties indienen:

- *een motie van wantrouwen*, waarin de Kamer haar vertrouwen ontnemt aan een regeringslid of aan de regering zonder tegelijkertijd een opvolger voor de eerste minister voor te dragen (Rgt., art. 138);

Voorbeeld:

« De Kamer,
gehoord de verklaring van de regering over haar beleid
alsmede de antwoorden van de eerste minister op de vragen die de leden hebben gesteld,
ontneemt haar vertrouwen aan de regering/aan minister X. »

- een *constructieve motie van wantrouwen*, waarin de Kamer de regering - dus niet één bepaalde minister - het vertrouwen ontnemt; tegelijk draagt zij een opvolger voor de eerste minister voor benoeming aan de Koning voor (Rgt., art. 137).

Voorbeeld:

"De Kamer, gehoord de mededeling van de regering over de verklaringen van de minister van ..., ontnemt de regering het vertrouwen en stelt Zijne Majesteit de Koning voor de heer ... te benoemen tot eerste minister."

138. Tot besluit van een debat over een interpellatie kan elk Kamerlid een van de volgende moties indienen:

- een *motie van wantrouwen* (zie nr. 137);

Voorbeeld:

"De Kamer, gehoord de interpellatie van mevrouw ... over de ontsnapping van de heer ..., alsook het antwoord van de minister van Justitie, ontnemt de minister van Justitie het vertrouwen en vraagt diens ontslag."

- een *constructieve motie van wantrouwen* (zie nr. 137);

Voorbeeld:

"De Kamer, gehoord de interpellaties van de heren ... en ... over het vraagstuk van ..., alsook het antwoord van de eerste minister, ontnemt de regering het vertrouwen en stelt Zijne Majesteit de Koning voor de heer ... te benoemen tot eerste minister."

- een *motie van aanbeveling* (Rgt, art. 139); dit is een met redenen omklede motie waarmee de Kamer de regering of een minister vraagt zijn of haar beleid te wijzigen of een bepaalde handeling al dan niet te stellen. De Kamer spreekt zich daarmee niet uit over het vertrouwen of het wantrouwen ten aanzien van de regering of een minister;

Voorbeeld:

"De Kamer, gehoord de interpellatie van de heer ... over de moeilijkheden die leiden tot de sluiting van ..., alsook het antwoord van de minister van Economie, Energie en Wetenschapsbeleid, beveelt de regering aan al haar kennis, relaties en competenties in te zetten om de economische toekomst van de kernenergiesector te vrijwaren en ten behoeve van de werknemers en de toeleveranciers van ... een tewerkstellingscel op te richten, zodat zij via *outsourcing*, opleiding enzovoort opnieuw op de arbeidsmarkt kunnen worden ingeschakeld."

- een *eenvoudige motie*; deze motie is alleen bedoeld om over te gaan tot de orde van de dag (Rgt., art. 134). De Kamer spreekt zich daarmee niet uit over het vertrouwen of het wantrouwen ten aanzien van de regering of een minister. De Kamer stelt met een dergelijke motie alleen vast dat zij de interpellatie alsook de uitleg van de regering gehoord heeft, en dat het aangewezen is het volgende agendapunt te behandelen. De eenvoudige motie is voor de meerderheid het gebruikelijke instrument om de bespreking na een interpellatie af te ronden en de regering aldus haar steun toe te zeggen.

Het is alleen verantwoord een eenvoudige motie in te dienen als andere moties zijn ingediend.

Voorbeeld:

"De Kamer, gehoord de interpellatie van de heer ... over het voornemen van de regering een belasting op de beleggingsfondsen in te voeren, alsook het antwoord van de minister van Financiën, gaat over tot de orde van de dag."

139. Kamerleden kunnen geen *motie van vertrouwen* indienen. Dat kan alleen de regering (meer bepaald in de onder nrs 137 en 138 bedoelde gevallen). In een dergelijke motie wordt de Kamer gevraagd de regering of een regeringslid haar onvoorwaardelijk vertrouwen te schenken dan wel te bevestigen (Rgt., art. 135).

Voorbeeld:

"De regering, gehoord de verklaring van de eerste minister, vraagt het vertrouwen van de Kamer van volksvertegenwoordigers."

Welke gevolgen heeft de motie die ik (of de regering) zal indienen?

140. - *Motie van vertrouwen:*

Wordt een motie van vertrouwen aangenomen dan wel bij volstreekte meerderheid verworpen, dan vervallen alle andere aanhangige moties (Rgt., art. 135, nrs. 3 en 5).

Wordt een motie van vertrouwen verworpen, dan heeft dat alleen rechtsgevolgen als ze wordt verworpen bij volstreekte meerderheid van de Kamerleden (minstens 76 leden). Eén of meer Kamerleden kunnen dan een motie van voordracht indienen; met zo'n motie draagt de Kamer een opvolger voor de eerste minister voor benoeming aan de Koning voor (Rgt., art. 136).

→ *Welke gevolgen heeft de motie van voordracht?*

De regering moet haar ontslag aanbieden bij de Koning als de aldus ingediende motie van voordracht wordt aangenomen bij volstreekte meerderheid van de leden van de Kamer (minstens 76 leden).

De Kamer kan door de Koning worden ontbonden als de motie van voordracht wordt aangenomen bij volstreekte meerderheid van de stemmen maar niet door minstens 76 leden van de Kamer, of wanneer ze wordt verworpen (toepassing van artikel 46, eerste lid, van de Grondwet).

Onmiddellijk nadat een motie van voordracht is verworpen of is aangenomen bij volstreekte meerderheid van de stemmen maar niet door minstens 76 Kamerleden, kan de Kamer zich nog uitspreken over de andere moties van voordracht, in de volgorde waarin ze zijn ingediend.

(Rgt, art. 136)

- *Motie van wantrouwen:*

De Kamer kan door de Koning worden ontbonden als de motie van wantrouwen gericht is tegen de voltallige regering en door minstens 76 Kamerleden wordt aangenomen (Rgt., art. 138, tweede lid).

Als de motie van wantrouwen gericht is tegen een minister, bepaalt die minister zelf de politieke gevolgen van de aanneming van die motie.

Alle andere aanhangige moties vervallen als de motie van wantrouwen door minstens 76 Kamerleden wordt aangenomen; wordt ze verworpen, dan kan de

Kamer zich uitspreken over de moties van aanbeveling (Rgt., art. 138, derde en vierde lid).

- *Constructieve motie van wantrouwen:*

De regering moet haar ontslag aanbieden aan de Koning als de constructieve motie van wantrouwen door minstens 76 Kamerleden wordt aangenomen (Rgt., art. 137, vierde lid).

Alle aanhangige moties vervallen dan (Rgt., *ibid.*).

Wordt de motie echter aangenomen bij volstrekte meerderheid van de stemmen maar niet door minstens 76 Kamerleden, dan kan de Kamer zich nog uitspreken over de andere constructieve moties van wantrouwen, in de volgorde waarin ze zijn ingediend (Rgt., art. 137, vijfde lid).

Wordt de motie ten slotte verworpen, dan kan de Kamer zich nog uitspreken over de andere constructieve moties van wantrouwen, de moties van wantrouwen en de moties van aanbeveling (Rgt., art. 137, zesde lid).

- *Motie van aanbeveling:*

Als een motie van aanbeveling wordt aangenomen, vervallen alle andere aanhangige moties van aanbeveling.

Wordt de motie verworpen, dan kan de Kamer zich nog uitspreken over de andere aanhangige moties van aanbeveling, in de volgorde waarin ze zijn ingediend (Rgt., art. 139, laatste lid).

- *Eenvoudige motie:*

Als een eenvoudige motie wordt aangenomen, vervallen alle andere moties.

141. Moties van vertrouwen en van wantrouwen: praktische gevolgen van de stemming – Een overzicht

	Resultaat van de stemming	Moet de eerste minister het ontslag van de regering aanbieden?	Kan de Kamer een opvolger voor de eerste minister voordragen?	Kan de Kamer worden onthouden?
Motie van vertrouwen	30 stemmen voor en 50 stemmen tegen (= verwerping bij volstrekte meerderheid van de stemmen) 30 stemmen voor en 76 stemmen tegen (= verwerping bij volstrekte meerderheid van de leden)	Neen. Louter politiek signaal	Neen	Neen
Motie van wantrouwen	50 stemmen voor en 30 stemmen tegen (= aanneming bij volstrekte meerderheid van de stemmen) 76 stemmen voor en 30 stemmen tegen (= aanneming bij volstrekte meerderheid van de leden)	Neen, tenzij de Kamer binnen drie dagen een opvolger voor de eerste minister voordraagt.	Ja, als zij binnen drie dagen een motie van voordracht aanneemt bij volstrekte meerderheid van de leden (minstens 76)	Ten vroegste na drie dagen. Daarna wel, tenzij de Kamer bij volstrekte meerderheid van de leden een opvolger voor de eerste minister voordraagt.
Constructieve motie van wantrouwen	50 stemmen voor en 30 stemmen tegen (= feitelijke verwerping van de constructieve motie want geen absolute meerderheid van de leden) 76 stemmen voor en 30 stemmen tegen (= aanneming bij volstrekte meerderheid van de leden)	Neen. Louter politiek signaal	Neen	Neen
		Neen. Louter politiek signaal	Neen	Ja
		Neen (de constructieve motie werd verworpen)	Niet van toepassing (opvolger aangewezen in de constructieve motie)	Neen
		Ja (en de nieuwe kandidaat-eerste minister vat onderhandelingen aan)	Niet van toepassing (opvolger aangewezen in de constructieve motie)	Neen

Hoe dien ik een motie in?

142. Moties moeten aan de voorzitter van de plenaire vergadering worden bezorgd, als ze worden ingediend tot besluit van een verklaring, een mededeling of een in plenaire vergadering gehouden interpellatie. Wordt de motie daarentegen ingediend tot besluit van een interpellatie in een commissie, dan wordt ze aan de voorzitter van die commissie bezorgd (Rgt., art. 140, nr. 3).

Een *motie van voordracht* moet echter steeds aan de voorzitter van de Kamer worden bezorgd (Rgt., art. 140, nr. 3).

Een motie mag een of meer handtekeningen dragen.

Er mogen géén moties worden ingediend tot besluit van een aan een begrotingsbespreking toegevoegde interpellatie (Rgt., art. 140, nr. 7). Evenmin mag een eenvoudige motie worden ingediend tot besluit van een debat over een regeringsverklaring of -mededeling (Rgt., art. 134, eerste lid) of als voorheen géén andersoortige motie werd ingediend.

Onder welke voorwaarde is mijn motie ontvankelijk?

143. Om formeel ontvankelijk te zijn,

- moet de motie schriftelijk worden ingediend (Rgt., art. 140, nr. 2) en ondertekend zijn;

- moet de motie worden bezorgd vóór de sluiting van de bespreking die volgt op de verklaring, de mededeling of de interpellatie (Rgt, art. 140, nr. 1, derde lid).

Uitzondering op die regel vormt de *motie van voordracht*. Een dergelijke motie kan slechts worden ingediend nadat een motie van vertrouwen ten aanzien van de regering werd verworpen door ten minste 76 Kamerleden; als dusdanig moet zij tijdig worden ingediend opdat erover kan worden gestemd binnen drie dagen te rekenen van de dag waarop de motie van vertrouwen werd verworpen (Rgt., art. 136, eerste lid).

Er wordt aangenomen dat de regering, *na een verklaring of een mededeling*, onmiddellijk kan overgaan tot de indiening van haar motie van vertrouwen;

- kan een motie naar aanleiding van een interpellatie in principe maar worden ingediend door een lid dat tijdens de interpellatie en het daarop volgende debat aanwezig was;

- moeten een motie van voordracht en een constructieve motie van wantrouwen de steun krijgen van één derde van de Kamerleden (Rgt., art. 136, tweede lid, en art. 137, tweede lid).

144. Om inhoudelijk ontvankelijk te zijn,

- mag een motie geen bevelen inhouden (Rgt., art. 140, nr. 5) ;

Met name mag ze de regering niet opdragen wetgevend op te treden (bijvoorbeeld door een wet te herzien of er bepalingen uit te schrappen). Dit ligt des te meer voor de hand omdat het uitgerekend de bevoegdheid van het Parlement is wetten te maken, te wijzigen en op te heffen. Het is dus aangeraden dat het parlementslid zelf een wetsvoorstel indient.

- mag een motie evenmin een voorstel inhouden, tenzij – uiteraard – het een motie van aanbeveling of van voordracht betreft, dan wel een constructieve motie van wantrouwen. Die moties hebben immers ipso facto tot doel de regering voor te stellen iets te doen of te laten, dan wel een opvolger voor de eerste minister naar voren te schuiven (Rgt., art. 140, nr. 5) ;

- mag een motie van aanbeveling geen blaam ten aanzien van een minister inhouden, omdat in dat geval blijkt wordt gegeven van wantrouwen ten opzichte van die minister;

- mag een motie evenmin betrekking hebben op de orde van de werkzaamheden van de assemblee, omdat ze tot de regering is gericht.

Zo heeft het geen zin een motie in te dienen om de oprichting van een onderzoekscommissie te vragen. Daartoe moet het lid een voorstel indienen.

Mag ik een motie amenderen die ik zelf heb ingediend of mee heb ondertekend?

145. Een motie kan worden geamendeerd door de indiener of door een of meer medeondertekenaars. Dat moet gebeuren vóór de stemming in plenaire vergadering aanvangt (Rgt., art. 140, nr. 4, eerste lid).

Als de motie door verschillende leden werd ondertekend, hoeven niet alle medeondertekenaars hun handtekening onder het amendement te plaatsen.

146. Het op een motie ingediende amendement mag er in geen geval toe leiden dat de motie van soort verandert (Rgt., art. 140, nr. 4, eerste lid).

Nemen we het voorbeeld van een motie met de volgende tekst: "De Kamer, na de interpellatie ... en het antwoord van de minister ... te hebben gehoord, vraagt de regering geen definitieve beslissing te nemen betreffende ... vóór daarover een parlementair debat werd gehouden." Het gaat hier dus om een motie van aanbeveling, die niet mag worden omgevormd tot een eenvoudige motie, bijvoorbeeld door in het amendement de woorden "vraagt de regering geen definitieve beslissing te nemen betreffende ... vóór daarover een parlementair debat werd gehouden" te vervangen door de woorden "gaat over tot de orde van de dag".

Uit die regel vloeit voort dat alleen de moties van aanbeveling en van wantrouwen, alsook de constructieve moties van wantrouwen en de moties van voordracht, mogen worden geamendeerd.

147. Het amendement wordt geacht de oorspronkelijke motie te vervangen, indien het wordt ingediend op een motie van voordracht of op een constructieve motie van wantrouwen en indien het bovendien werd ondertekend door alle ondertekenaars van de oorspronkelijke motie en er een andere opvolger voor de eerste minister in naar voren wordt geschoven (Rgt., art. 140, nr. 4, tweede lid).

148. Over een amendement op een motie kan geen debat worden gehouden (Rgt., art. 140, nr. 4, derde lid).

→ *Hoe kan ik een motie amenderen?*

Een amendement op een motie moet schriftelijk worden ingediend bij de voorzitter van de Kamer.

→ *Mag ik mijn amendement op een motie intrekken?*

Ja, mits alle ondertekenaars daarmee instemmen (Rgt., art. 140, nr. 4, laatste lid).

Mag ik een motie die ik heb ingediend of mee heb ondertekend, intrekken of mijn handtekening intrekken?

149. Het is mogelijk een motie in te trekken, mits alle ondertekenaars ermee akkoord gaan en tot op het ogenblik dat erover wordt gestemd (Rgt., art. 140, nr. 4, derde lid).
150. De ondertekenaar van een motie kan zijn handtekening intrekken. Daartoe moet hij die intrekking in de plenaire vergadering aankondigen. Het volstaat niet een brief te sturen naar de voorzitter van de Kamer of naar de voorzitter of de secretaris van de commissie waarin de interpellatie werd gehouden.

Binnen welke termijn wordt over mijn motie gestemd?

151. De Kamer spreekt zich over alle moties uit “uiterlijk in de loop van de week die volgt op hun indiening”, wat niet betekent binnen zeven dagen na de indiening ervan, maar uiterlijk in de loop van de week die aanvangt op de zondag na de indiening van de motie en duurt tot de zondag daarop.

→ *Mag ik urgentie vragen voor de stemming over een motie die ik heb ingediend of mee heb ondertekend, of voor de stemming over een motie waarvan ik géén medeondertekenaar ben?*

Elk Kamerlid kan om een spoedstemming over een motie verzoeken, of hij die nu ondertekend heeft of niet. Toch kan de Kamer zich ingevolge urgentieverklaring alleen maar over eenvoudige moties en moties van aanbeveling uitspreken vóór het verstrijken van de termijn van 48 uur.

Urgentie wordt toegekend door het plenum, dat zich uitspreekt bij zitten en opstaan (Rgt., art. 51, nr. 1).

De Kamer kan zich niet vroeger dan na verloop van 48 uur na de indiening ervan uitspreken over de moties van vertrouwen en (de al dan niet constructieve) moties van wantrouwen (Rgt., art. 140, nr. 6, eerste lid).

Waar zal over mijn motie worden gestemd?

152. De stemming over een motie heeft altijd plaats in plenum, zelfs als de motie in commissie werd ingediend.

Een lid heeft het recht desgewenst vóór de stemming een stemverklaring af te leggen, die niet langer dan twee minuten mag duren. De Kamervoorzitter kan dat recht voorbehouden aan de leden die hebben deelgenomen aan het eigenlijke debat in het kader van de interpellatie (of aan het debat over de regeringsverklaring); hij kan ook het aantal sprekers beperken tot één per fractie.

Wat gebeurt er als de regering ontslag neemt vóór over mijn motie wordt gestemd ?

153. Indien de eerste minister het ontslag van de regering aanbiedt, worden alle interpellaties en stemmingen over moties opgeschort. Indien de Koning dat ontslag aanvaardt, vervallen alle moties. (Rgt., art. 141)

In welke volgorde worden de moties ter stemming gebracht ?

154. Voor de stemming heeft *de motie van vertrouwen* voorrang op alle andere moties. *De eenvoudige motie* heeft voorrang op alle andere moties, behalve op de motie van vertrouwen. Als twee eenvoudige moties werden ingediend, stemt de Kamer over die welke het eerst werd ingediend. *De constructieve motie van wantrouwen* heeft voorrang op de motie van wantrouwen en op de motie van aanbeveling. *De motie van wantrouwen* heeft voorrang op de motie van aanbeveling. *Als verschillende moties van aanbeveling op hetzelfde onderwerp betrekking hebben*, hebben de door interpellanten ingediende moties voorrang op de door andere leden ingediende moties. *Een motie van wantrouwen tegen de regering* heeft voorrang op een motie van wantrouwen tegen een of meer ministers.

Moties van dezelfde soort worden toegelicht in de chronologische volgorde waarin ze werden ingediend (rekening houdend, evenwel, met wat hierboven is gezegd over de moties van aanbeveling en de emoties van wantrouwen).

Voorbeeld :

Over hetzelfde onderwerp worden zes moties ingediend, met name :

- een om 19.04 uur door een interpellant ingediende motie van aanbeveling,
- een motie van aanbeveling, ingediend om 19.05 uur door een lid dat geen interpellatie heeft gehouden,
- een om 19.10 uur ingediende motie van wantrouwen,
- een om 19.10 uur ingediende constructieve motie van wantrouwen,
- een om 19.14 uur door een interpellant ingediende motie van aanbeveling en
- een om 19.15 uur ingediende eenvoudige motie.

De Kamer spreekt zich eerst uit over de eenvoudige motie. Als die wordt verworpen, spreekt de Kamer zich uit over de constructieve motie van wantrouwen. Wordt die verworpen, dan stemt de Kamer over de motie van wantrouwen en, als die op haar beurt wordt verworpen, over de om 19.04 uur door een interpellant

ingediende motie van aanbeveling. Ingeval die motie wordt verworpen, wordt gestemd over de motie van aanbeveling die om 19.14 uur door de andere interpellant werd ingediend. Als die laatste motie wordt verworpen, spreekt de Kamer zich uit over de motie van aanbeveling die werd ingediend door het lid dat geen interpellatie heeft gehouden.

Wordt de motie die ik heb ingediend of medeondertekend gepubliceerd?

155. Alle moties worden gepubliceerd in het *Integraal Verslag* en in het *Beknopt Verslag*, evenals in afzonderlijke parlementaire documenten, die een geelbruine kleur hebben en deel uitmaken van de reeks “MOT ...”.

RECHT VAN ONDERZOEK

Waarover gaat het ?

156. Het in artikel 56 van de Grondwet bedoelde recht van onderzoek biedt de Kamer de mogelijkheid, enerzijds haar functie van politieke controle uit te oefenen, en anderzijds gegevens te verzamelen die haar kunnen helpen bij de uitoefening van haar wetgevende functie.

Het gaat bij uitstek om een recht dat de Kamer collectief uitoefent (ongeacht of ze het zelf uitoefent, dan wel via een onderzoekscommissie, zoals tot dusver steeds het geval is geweest). Dat neemt niet weg dat elk Kamerlid op min of meer directe wijze, naargelang hij al dan niet deel uitmaakt van een dergelijke commissie, aan dat collectieve werk kan deelnemen door de uitoefening van individuele rechten. Die uitoefening gaat trouwens gepaard met de inachtneming van bepaalde verplichtingen.

Gelet op het oogmerk van deze handleiding zullen we hieronder verder aandacht besteden aan die individuele rechten en verplichtingen.

Kan ik vragen dat een parlementair onderzoek wordt ingesteld ?

157. Ieder Kamerlid kan vragen dat een parlementair onderzoek wordt ingesteld en moet daartoe een voorstel tot oprichting van een onderzoekscommissie indienen (Rgt., art. 75). De Kamer bespreekt dat voorstel en spreekt er zich over uit volgens de voor ieder ander voorstel geldende procedure.

Wat zijn mijn rechten en plichten als lid van een onderzoekscommissie ?

158. Tijdens het onderzoek kan ieder commissielid aan de commissie vragen alle daden van onderzoek die hij nuttig acht te verrichten (of te doen verrichten). Voorbeelden van daden van onderzoek zijn : hoorzittingen met bepaalde personen, het verzamelen van informatie, de plaatsopneming en het deskundigenonderzoek.

Het staat het lid weliswaar vrij de uitvoering van dergelijke onderzoeksverrichtingen voor te stellen, maar het is de commissie die, als collectief optredend orgaan, beslist die verrichtingen uit te voeren (of te doen uitvoeren).

159. Ieder commissielid heeft uiteraard het recht deel te nemen aan alle vergaderingen van de commissie, inclusief de vergaderingen met gesloten deuren. Hij heeft tevens recht actief deel te nemen aan de werkzaamheden van de commissie, onder meer door vragen te stellen zowel aan de getuigen als aan de deskundigen.

→ *Kan ik me in de onderzoekscommissie laten bijstaan door een medewerker ?*

Aangezien er geen regel bestaat die specifiek toepasselijk is op de onderzoekscommissies, wordt de aanwezigheid van medewerkers in die commissies

geregeld door de algemene bepalingen die gelden voor de vaste, tijdelijke en bijzondere commissies.

Deze algemene bepalingen kunnen worden samengevat als volgt :

1° de leden van een politieke fractie kunnen zich laten bijstaan door en medewerker van hun fractie ;

2° naam en hoedanigheid van de medewerker moeten vóór elke vergadering aan de voorzitter van de commissie worden meegedeeld ;

3° de medewerker mag niet deelnemen aan de besprekingen ;

4° de medewerker moet de vergadering verlaten als de commissie beslist met gesloten deuren te vergaderen ; dit verbod om vergaderingen met gesloten deuren bij te wonen wordt bevestigd door punt 1.3. van het Reglement van orde voor de parlementaire onderzoekscommissies.

160. Bovendien heeft ieder commissielid het recht om tijdens de hele duur van de commissiewerkzaamheden alle documenten in te zien die de commissie heeft ontvangen, bijeengebracht of opgesteld. Zodra de commissiewerkzaamheden beëindigd zijn (dat wil zeggen nadat de commissie haar verslag heeft ingediend) en de leden van de commissie dus niet langer de hoedanigheid van commissielid hebben, is dat inzagerecht beperkt tot datgene waarover de andere Kamerleden en iedere andere persoon beschikken.

→ Welke sanctie zal mij worden opgelegd indien ik de inlichtingen onthul waarvan ik kennis heb genomen tijdens een besloten vergadering van de commissie of door de documenten te raadplegen die ter gelegenheid van zo'n vergadering werden overhandigd of opgesteld ?

Geen enkel commissielid mag inlichtingen onthullen waarvan hij kennis heeft gekregen door deel te nemen aan een besloten commissievergadering of door de documenten te raadplegen die ter gelegenheid van zo'n vergadering werden overhandigd of opgesteld (wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek, artikel 3, vierde lid, en Rgt., art. 67, nr. 1).

Als de Kamervoorzitter vaststelt dat een lid die verplichting niet nakomt, verliest dat lid, voor de rest van de zittingsperiode, het recht lid te zijn van en deel te nemen aan de vergadering van om het even welk orgaan van de Kamer waarvoor de geheimhoudingsplicht geldt. Bovendien wordt gedurende een periode van drie maanden 20 % van zijn parlementaire vergoeding ingehouden en mag hij niet worden vervangen in het orgaan van de Kamer waarin hij zich aan die schending schuldig heeft gemaakt. (Rgt., art. 67, nr. 2).

→ Mag ik in naam van de onderzoekscommissie verklaringen afleggen aan de media ?

Behoudens andersluidende beslissing van de commissie, voert alleen de voorzitter het woord uit haar naam (Reglement van orde voor de parlementaire onderzoekscommissies, nr. 10.2).

161. Uiteraard heeft ieder commissielid, na afloop van de werkzaamheden van de commissie, het recht deel te nemen aan de uitwerking van de vaststellingen en

besluiten van de commissie en aan de stemming(en) over de goedkeuring van haar verslag.

Wat zijn mijn rechten en verplichtingen als ik geen lid ben van een onderzoekscommissie ?

162. Tenzij de Kamer of de commissie anders beslist, heeft het Kamerlid dat geen deel uitmaakt van die commissie het recht aanwezig te zijn op alle vergaderingen, inclusief die met gesloten deuren. Hij mag echter niet deelnemen aan de werkzaamheden van die commissie en dus ook niet aan de besprekingen in die commissie. Zo mag hij geen vragen stellen aan een door de commissie gehoorde deskundige, noch de commissie vergezellen bij een plaatsopneming.

→ Mag ik informatie onthullen waarvan ik kennis heb genomen door mijn aanwezigheid tijdens een commissievergadering met gesloten deuren ?

Net als de commissieleden zijn de Kamerleden die geen lid zijn van de commissie maar die haar vergaderingen met gesloten deuren bijwonen, ertoe gehouden niets te onthullen van wat ze hebben vernomen (wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek, artikel 3, vierde lid, en Rgt., art. 67, nr. 1).

Het Kamerlid dat die verplichting niet nakomt, stelt zich bloot aan dezelfde sancties als de commissieleden (zie nr. 160, eerste subvraag), behalve uiteraard die welke erin bestaat dat hij niet wordt vervangen in de commissie.

163. Het Kamerlid dat geen deel uitmaakt van de commissie heeft de mogelijkheid om uiterlijk de dag voordat het verslag van de commissie in plenum wordt besproken, op een plaats en een tijdstip waarvan hij schriftelijk op de hoogte wordt gebracht, inzage te hebben van de processen-verbaal van de openbare hoorzittingen (Reglement van orde voor de parlementaire onderzoekscommissies, nr. 11.1). Behalve die mogelijkheid heeft dat lid niet meer dan om het even welke andere persoon het recht de notulen van hoorzittingen en de door de getuigen aan de commissie overhandigde documenten in te zien. Een en ander houdt in dat (Rgt., art. 145 tot 147) :

- indien het lid verzoekt om inzage of afschrift van processen-verbaal van getuigenverhoren die tijdens openbare vergaderingen hebben plaatsgehad, de onderzoekscommissie, nadat ze de rechtmatige belangen tegen elkaar heeft afgewogen, soeverein beslist of aan zijn verzoek moet worden voldaan; de commissie wijst het verzoek af als ze, door inzage of afschrift te verlenen van de processen-verbaal, afbreuk dreigt te doen aan de grondrechten van een persoon (en meer in het bijzonder aan het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer, van het gezinsleven, van zijn eer of van zijn goede naam);
- de commissie op dezelfde manier handelt wanneer het lid om inzage of afschrift verzoekt van documenten die door getuigen werden overhandigd en waarvan de inhoud tijdens een openbare vergadering werd onthuld, alsmede als het lid om inzage of afschrift verzoekt van processen-verbaal van getuigenverhoren die met gesloten deuren hebben plaatsgehad of van documenten die door getuigen werden overhandigd en waarvan de inhoud niet tijdens een openbare vergadering werd

onthuld, indien de commissie er zich in dat laatste geval niet uitdrukkelijk toe verbonden heeft de geheimhouding te bewaren;

- indien het lid verzoekt om inzage of afschrift van processen-verbaal van getuigenverhoren die met gesloten deuren hebben plaatsgehad en die de commissie uitdrukkelijk heeft beloofd geheim te zullen houden, de commissie het verzoek verwerpt ;
- Indien het verzoek dat ertoe strekt inzage of afschrift te krijgen van processen-verbaal van getuigenverhoren of van door getuigen overhandigde documenten wordt ingediend nadat de commissie haar werkzaamheden heeft beëindigd, de Kamer ofwel zelf uitspraak kan doen, ofwel haar voorzitter daartoe kan machtigen; de Kamer of haar voorzitter verwerpt zijn verzoek als het ertoe strekt inzage of afschrift te krijgen van processen-verbaal van getuigenverhoren die hebben plaatsgehad tijdens een vergadering met gesloten deuren, of van tijdens een dergelijke vergadering overhandigde documenten, behalve als de commissie zelf de geheimhoudingsplicht heeft opgeheven.

ONDERZOEK, GOEDKEURING EN CONTROLE OP DE UITVOERING VAN DE FEDERALE BEGROTINGEN

Waarover gaat het?

164. Het onderzoek en de goedkeuring van de begrotingen van de federale Staat (waarmee de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting worden bedoeld), evenals de controle op de uitvoering van die begrotingen, zijn een van de belangrijkste taken waarmee de Kamer is belast. Door de uitoefening van deze monocamerale bevoegdheid (Grondwet, art. 74 en 174) zorgt deze laatste voor het onderzoek en de opvolging van het regeringsbeleid.

Aangezien de begrotingsprocedure beknopt wordt behandeld in hoofdstuk III, dat is gewijd aan de wetgevende functie van de Kamer, en aangezien ze uitvoerig wordt besproken in de handleiding *Begrotingsregels voor parlementair gebruik* (zie nr. 198), beperken we ons in wat volgt tot de controle op de uitvoering van de begrotingen.

Dat die controle collectief door de Kamer wordt uitgeoefend, neemt niet weg dat elk Kamerlid afzonderlijk bepaalde initiatieven kan nemen om die collectieve controle op te starten en om in eigen naam een incidentele controle uit te oefenen.

De taak van de leden met betrekking tot hun participatie aan de collectieve controle én in verband met die initiatieven wordt overigens vergemakkelijkt doordat alle Kamerleden informatie kunnen inwinnen in diverse stukken die hen ter beschikking worden gesteld.

Welke initiatieven kan ik nemen om een collectief controlemechanisme op te starten?

165. Elk Kamerlid kan de “subcommissie Rekenhof” van de commissie voor de Financiën, die belast is met de bespreking van het *Boek van Opmerkingen* van het Rekenhof, verzoeken bepaalde punten van dat stuk te bespreken.
166. Bovendien kan elk lid in een voorstel van resolutie de Kamer verzoeken het Rekenhof te gelasten onderzoeken van het beheer, onderzoeken naar de wettigheid en de regelmatigheid van bepaalde uitgavenprogramma’s, alsook financiële audits uit te voeren binnen de diensten en instellingen die aan de controle van het Rekenhof zijn onderworpen (wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof, art. 5 en *5bis*).

Aldus heeft de Kamer het Rekenhof belast met de controle op het oordeelkundige gebruik van overheidsgeld door de NMBS (DOC Kamer 50 0489/001 tot 006).

167. Hoewel er in dit geval geen sprake is van een controle in de eigenlijke zin van het woord, mag elk Kamerlid bij de bespreking in commissie van een wetsvoorstel met financiële gevolgen, die commissie voorstellen het Rekenhof te verzoeken haar een nota te bezorgen met een raming van de uit dat wetsvoorstel voortvloeiende nieuwe uitgaven dan wel minderontvangsten, voordat erover wordt gestemd (Rgt., art. 79).

Welke initiatieven kan ik nemen om in eigen naam een incidentele budgettaire controle uit te voeren?

168. Het staat elk Kamerlid uiteraard vrij de regering via parlementaire vragen of interpellaties te ondervragen over alle aangelegenheden betreffende de federale begrotingen.
169. Bovendien heeft elke volksvertegenwoordiger in de aangelegenheden waarvoor de Kamer bevoegd is, inzagerecht in de notulen van de algemene vergadering en de kamers van het Rekenhof, de briefwisseling, de budgettaire en financiële gegevens, alsook de boekhoudkundige stukken van elk dossier dat die instelling heeft geopend. Hij heeft tevens recht op een kopie van die stukken.

Als een volksvertegenwoordiger stukken wil inzien dan wel een kopie ervan wil ontvangen, volstaat het dat hij een van de voorzitters van het Hof per brief of per fax daarom verzoekt (Reglement van orde van het Rekenhof, art. 33).

Als dit verzoek betrekking heeft op een nog niet afgeronde fase in het onderzoek van een dossier, brengt het Rekenhof het lid onverwijld ter kennis dat op zijn verzoek zal worden ingegaan zodra die onderzoeksfase is gesloten.

Wanneer het Rekenhof klaar is met het onderzoek van het dossier waarop het verzoek van het lid betrekking heeft dan wel de onderzoeksfase in dat dossier heeft gesloten, krijgt het lid toegang tot de briefwisseling en de notulen die verband houden met dat onderzoek. Daarbij maakt het niet uit of de minister al dan niet gevolg heeft gegeven aan de oorspronkelijke opmerkingen van het Rekenhof na afloop van de wettelijke termijn waarover hij beschikt (maximum een maand, eventueel verlengd door het Hof – zie de al vermelde wet van 29 oktober 1846, art. 5bis, derde lid) (voormeld Reglement van orde, art. 34).

Als een lid informatie wenst dat aanzienlijk, specifiek opzoekingswerk vereist, stelt het Rekenhof de Kamer daarvan onverwijld in kennis, als het Hof dat nuttig acht. Overeenkomstig haar Reglement beslist de Kamer of het verzoek ontvankelijk is. De Kamer stelt eventueel de termijn vast waarbinnen het Rekenhof zijn opzoeking dient uit te voeren (voormeld Reglement van orde, art. 35).

Over welke informatie beschik ik om aan de begrotingscontrole te participeren?

170. Als informatiebronnen beschikken de leden over de ontwerpen van begroting, de algemene toelichting bij die ontwerpen (met meer bepaald de ontleding en de synthese van de begrotingen, een economisch verslag, een financieel verslag, een meerjarenraming en een nota over de vergrijzing).

171. Diverse gegevens worden de leden ook door het Rekenhof aangeleverd: informatie over de tenuitvoerlegging van de begrotingen in het *Boek van Opmerkingen*, informatie in de verslagen en analyses over bepaalde uitgaven en ontvangsten van de Staat, het commentaar en de opmerkingen over de ontwerpen van begroting en de opmerkingen op de beslissingen van de Ministerraad waarbij bijkomende dan wel nieuwe uitgaven worden toegestaan.

Voor nadere inlichtingen daaromtrent wordt verwezen naar de door de Kamer van volksvertegenwoordigers gepubliceerde handleiding *Begrotingsregels voor parlementair gebruik*.

INZAGE-, INFORMATIE- EN BEZOEKRECHT

Waarover gaat het?

172. Dankzij het inzage-, informatie- en bezoekrecht kunnen de Kamerleden informatie inwinnen die hen in staat stelt met meer kennis van zaken hun controlefunctie op de regering en hun wetgevende taak te vervullen.
173. *Het inzage- en het informatierecht.* De Kamerleden kunnen diverse controle- en informatieprocedures aanwenden op grond van de Grondwet, de wet en het Reglement van de Kamer (parlementaire onderzoeken, parlementaire vragen en interpellaties). Dank zij die procedures en voorts via hun participatie aan het wetgevend werk en de begrotingswerkzaamheden, kunnen zij, door toedoen van de bevoegde minister of staatssecretaris en met diens toestemming, kennis nemen van informatie of stukken die in het bezit zijn van de regering of van de administratieve diensten in het algemeen. Net als iedere andere burger kunnen zij zich ook rechtstreeks wenden tot het betrokken administratief orgaan om mededeling of afschrift van een stuk te krijgen (zie Grondwet, art. 32, en de wet van 11 april 1994 betreffende de openbaarheid van bestuur). In dat geval kan dat administratief orgaan weigeringsgronden invoeren waarin de wet betreffende de openbaarheid van bestuur voorziet, zoals het geheim van de beraadslagingen van de federale regering (wet van 11 april 1994 betreffende de openbaarheid van bestuur, art. 6, § 2, 3°).

Het is al gebeurd dat een regeringslid, op grond van schending van dat geheim, weigerde de tekst vrij te geven van een voorontwerp van wet dat nooit in een van de Kamers werd ingediend.

In verband met dat laatste oordeelt de Raad van State dat, mochten de parlementsleden terzake meer rechten hebben dan de andere burgers, zulks een schending van de Grondwet zou inhouden en bovendien afbreuk zou doen aan het beginsel van de scheiding der machten.

De Kamerleden kunnen ook toegang krijgen tot waardevolle informatie dankzij diverse procedures betreffende de werking van bepaalde organen die betrokken zijn bij de controle van het regeringswerk.

174. *Het bezoekrecht.* Hoewel Kamerleden net zomin als enig andere burger het recht hebben de lokalen van de federale overheidsdiensten te betreden, hebben zij, met inachtneming van welbepaalde voorwaarden, toegang tot sommige lokalen. Daartoe werd met de bevoegde minister een aantal overeenkomsten aangegaan.

Heb ik het recht op mededeling van alle stukken waar ik om verzoek in het raam van een parlementaire vraag, een interpellatie of commissiewerkzaamheden?

175. Wanneer een lid een verzoek indient om kennis te mogen nemen van een stuk of, meer algemeen, van informatie in het raam van een parlementaire vraag, een interpellatie of commissiewerkzaamheden, oordeelt het regeringslid tot wie dat

verzoek gericht is of het wenselijk is dat stuk of die informatie al dan niet mee te delen (dan wel al dan niet in te stemmen met de mededeling ervan). Zo nodig stelt het regeringslid de nadere regels en de voorwaarden vast waaronder dat stuk of die informatie wordt meegegeeld.

Behalve wanneer het verzoek wordt ingediend in het kader van de werkzaamheden van een parlementaire onderzoekscommissie (en het regeringslid verplicht is er onmiddellijk gevolg aan te geven op grond van de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek, art. 4, § 6), kan dat regeringslid derhalve door niemand worden gedwongen een stuk of informatie mee te delen als hij dat weigert.

→ *Wat kan ik doen als het regeringslid mijn verzoek verwerpt?*

Als het regeringslid weigert het gewenste stuk of de gewenste informatie mee te delen, kan hij slechts politiek ter verantwoording worden geroepen via een motie van wantrouwen ingediend tot besluit van een interpellatie.

176. Er zijn echter gevallen waarin de regering ermee heeft ingestemd een akkoord te sluiten met de Kamers om informatie of stukken mee te delen, hoewel zij daar niet toe verplicht was.

Dat is het geval voor *verzoeken om inlichtingen van de Kamer aan de federale politie*. Het verzoek wordt gericht tot de directie van de Interne Relaties van de federale politie. Als die dienst oordeelt dat de informatie mag worden vrijgegeven, kan hij, naar gelang van het onderwerp van het verzoek, op drie manieren tewerk gaan: ofwel houdt hij het gewenste stuk in zijn lokalen ter beschikking van het lid, nadat met hem een afspraak werd gemaakt; ofwel verstrekt hij het lid de gewenste inlichtingen over het stuk, na schriftelijk toelichting daarover te hebben ingewonnen bij de bevoegde autoriteit van de federale politie; ofwel doet de dienst het nodige om de verzoeker de gewenste kopie te bezorgen.

177. Met regeringsleden kunnen ook incidentele overeenkomsten worden gesloten. Aan die overeenkomsten kunnen diverse nadere regels en voorwaarden worden verbonden (bijvoorbeeld dat stukken mogen worden ingezien op het commissiesecretariaat of bij de Kamervoorzitter, dat zij alleen ter beschikking staan van de vaste commissieleden, en eventueel van de fractievoorzitters, dat zij niet mogen worden gekopieerd, dat de leden zich tot geheimhouding verbinden enzovoort).

Zo heeft een minister van Volksgezondheid een doorlichtingsverslag ter beschikking gesteld van de leden van een vaste commissie en de fractievoorzitters, op voorwaarde dat de geheimhouding gewaarborgd werd. De inachtneming van die geheimhouding werd in dat geval van cruciaal belang geacht, aangezien elke vorm van indiscretie de in dat dossier aan de gang zijnde gerechtelijke procedure kon beïnvloeden.

In het verleden is het ook gebeurd dat een minister – weliswaar onder forse politieke druk – uiteindelijk een stuk aan de Kamervoorzitter bezorgde, en het aan die laatste overliet te oordelen of dat stuk al dan niet aan de leden moest worden meegegeeld. In dit specifieke geval besliste de Kamervoorzitter, na overleg met de Conferentie van voorzitters, dat dat stuk alleen door de leden van de bevoegde commissie op het secretariaat van die commissie kon worden ingezien, waarbij geheimhouding gold.

Als daartoe een rechtsgrond bestaat in een wet of een hogere rechtsnorm, kan de Kamer overigens de geheimhoudingsplicht van toepassing verklaren op alle informatie waarvoor zij dat nodig acht (Rgt., art. 67, nr. 1, tweede lid).

178. De Kamerleden kunnen ten slotte kennis nemen van documenten. Meer algemeen kunnen zij zich op de hoogte stellen via instanties die betrokken zijn bij de controle op het regeringsbeleid.

Die instanties zijn:

- *het Rekenhof* (zie nr. 169);
- *de Vaste Comités van toezicht op de politiediensten (Comité P) en de inlichtingendiensten (Comité I)*: de Kamerleden kunnen de commissie belast met de begeleiding van het Vast Comité van toezicht op de politiediensten vragen een van beide Comités te belasten met een onderzoek (organieke wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten en op het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse, art. 8 en 66bis, § 2, tweede lid). De leden van de Kamercommissie belast met de begeleiding van het Comité P, alsook de leden van de Senaatscommissie belast met de begeleiding van het Comité I, moeten de nodige maatregelen nemen om de vertrouwelijke aard te waarborgen van de feiten, handelingen of inlichtingen waarvan zij op grond van hun functie kennis krijgen (voornoemde wet, art. 66bis, § 5);
- *de bijzondere commissie Legeraankopen* (die aan het begin van elke zittingsperiode opnieuw moet worden opgericht, aangezien het Reglement er niet in voorziet) : elk lid van deze commissie dat vragen heeft bij een dossier in verband met legeraankopen, kan de commissievoorzitter verzoeken de commissie bijeen te roepen en dat dossier op de agenda te plaatsen. De documenten of dossiers van de commissie of die welke aan de commissie ter beschikking zijn gesteld, worden enkel meegedeeld aan de leden van de commissie of in voorkomend geval ter inzage gelegd van die leden (huishoudelijk reglement van voornoemde commissie, nr. 3). Ingeval het om vertrouwelijke documenten gaat, moet elk commissielid de vertrouwelijke aard ervan in acht nemen, zo niet kan het betrokken lid door een ander lid van zijn fractie worden vervangen (*ibid.*, nr. 4);
- *het College van de federale ombudsmannen*: elk Kamerlid kan de Kamer voorstellen dat College te belasten met een onderzoek naar de werking van een federale administratieve dienst (wet van 22 maart 1995 tot instelling van federale ombudsmannen, art. 1, eerste lid, 2°).

→ ***Kan ik toegang krijgen tot "geclassificeerde" informatie?***

Met "geclassificeerde" informatie wordt die informatie bedoeld waaraan door of krachtens een wet dan wel door of krachtens voor België bindende verdragen of overeenkomsten een beschermingsniveau wordt toegekend, waardoor van die informatie alleen kennis mag worden genomen door wie een veiligheidsonderzoek heeft ondergaan en in het bezit is van een veiligheidsmachtiging, overeenkomstig de wet van 11 december 1998 betreffende de classificatie en de veiligheidsmachtigingen, veiligheidsattesten en veiligheidsadviezen. Artikel 8 van die wet bepaalt immers: "Niemand heeft toegang tot geclassificeerde informatie, documenten of gegevens, materieel, materialen of stoffen, tenzij hij houder is van een overeenstemmende veiligheidsmachtiging en voor zover de kennisname en de toegang noodzakelijk zijn voor de uitoefening van zijn functie of zijn opdracht".

Men kan echter bezwaarlijk aanvaarden dat parlementsleden verplicht worden in het bezit te zijn van een veiligheidsmachtiging, daar parlementsleden, die de grondwettelijke taak hebben de uitvoerende macht te controleren, hierdoor zouden worden onderworpen aan een onderzoek door diensten die onder die uitvoerende macht ressorteren.

Heb ik het recht zelf eender welk document van een administratieve overheid te raadplegen en er een kopie van te ontvangen?

179. Twee opmerkingen:

- 1° het recht een bestuursdocument te raadplegen en er een kopie van te ontvangen:
- wordt aan elk parlements lid op dezelfde manier als aan elke burger toegekend; een parlements lid heeft dus niet meer rechten dan een burger;
 - kan worden uitgeoefend zonder dat een orgaan van de Kamer of een lid van de regering daartoe moet optreden;
 - bestaat erin dat eenieder elk bestuursdocument ter plaatse kan inzien, er uitleg over kan krijgen en er een kopie van kan ontvangen (wet van 11 april 1994 betreffende de openbaarheid van bestuur, art. 4, eerste lid);
- 2° met "bestuursdocument" wordt bedoeld, "alle informatie, in welke vorm ook, waarover een administratieve overheid beschikt" (*ibid.*, art. 1, tweede lid, 2°).

→ ***Wat moet ik doen om een bestuursdocument te raadplegen of er een kopie van te ontvangen?***

Wie een bestuursdocument wil raadplegen of er een kopie van wil ontvangen, richt daartoe aan de bevoegde federale administratieve overheid een schriftelijke aanvraag, waarin hij de aangelegenheid en zo mogelijk de betrokken bestuursdocumenten vermeldt (ibid., art. 5, eerste lid).

→ ***Zijn er bestuursdocumenten waartoe ik geen toegang heb, of alleen onder bepaalde voorwaarden?***

Als de aanvraag betrekking heeft op een document van persoonlijke aard, moet de aanvrager van een belang doen blijken (ibid., art. 4, tweede lid).

Het recht een bestuursdocument te raadplegen of er een kopie van te ontvangen is eveneens beperkt omdat bepaalde belangen, andere dan de openbaarheid van bestuur, moeten worden gevrijwaard.

Zo zal de aanvraag:

- *hoe dan ook niet-ontvankelijk zijn als de administratieve overheid vaststelt dat de openbaarmaking van het document niet opweegt tegen met name de veiligheid van de bevolking, de inachtneming van de fundamentele rechten en vrijheden van de bestuurden, de handhaving van de openbare orde, de noodzaak het opsporen of vervolgen van strafbare feiten niet te belemmeren, of tegen een federaal economisch of financieel belang (ibid., art. 6, § 1), of als zij vaststelt dat de openbaarmaking van het gevraagde document afbreuk zou doen aan in het bijzonder de persoonlijke levenssfeer of het geheim van de beraadslagingen van de federale regering (ibid., art. 6, § 2);*

- *meer bepaald worden afgewezen als zij betrekking heeft op een onafgewerkt of onvolledig document, of als die aanvraag kennelijk onredelijk of te vaag geformuleerd is (ibid., art. 6, § 3).*

→ → ***Wat kan ik doen als de administratieve overheid mijn aanvraag afwijst?***

Het Kamerlid dat zijn aanvraag afgewezen ziet, kan een verzoek tot heroverweging indienen bij de betrokken administratieve overheid en tegelijk de Commissie voor de toegang tot bestuursdocumenten om advies vragen. Wordt het verzoek tot heroverweging afgewezen, dan kan hij tegen die beslissing een vordering tot nietigverklaring instellen bij de Raad van State.

Tot welke onder de federale regering ressorterende plaatsen en instellingen heb ik toegang?

180. Zoals we hierboven hebben aangegeven (nr. 174), kunnen de Kamerleden dankzij afspraken met de bevoegde ministers onder bepaalde voorwaarden toegang krijgen tot sommige plaatsen en instellingen die onder de federale regering ressorteren. Mits de bevoegde minister daarmee akkoord gaat, kunnen zij zich bovendien door een deskundige laten vergezellen.

Het gaat om de volgende plaatsen en instellingen:

- Militaire kwartieren

181. Alleen de leden zelf van de Kamercommissie voor de Landsverdediging hebben toegang tot de militaire kwartieren.

Van het bezoekrecht kan geen individueel gebruik worden gemaakt: de delegatie moet uit minstens drie leden bestaan. De leden mogen niet worden vergezeld door journalisten of medewerkers.

Voor elk bezoek is de voorafgaande toestemming van de bevoegde minister vereist.

Om toegang te krijgen tot de "beveiligde zones" moeten de bezoekers een veiligheidsmachtiging dragen. Bovendien kan de toegang tot die zones worden beperkt in het belang van de openbare orde.

Voor een bezoek aan de Belgische legereenheden die in het raam van een internationale zending in het buitenland een opdracht vervullen, moet vooraf (minstens een week op voorhand) een aanvraag worden ingediend bij het kabinet van Landsverdediging. In die aanvraag moeten het doel van het bezoek en de samenstelling van de delegatie duidelijk worden omschreven. Als de aanvraag uitgaat van een Kamerlid dat daartoe niet formeel door de Kamer of door een parlementaire commissie is afgevaardigd, moet de Kamervoorzitter of de commissievoorzitter daarvan op de hoogte worden gebracht.

- Penitentiaire instellingen

182. De Kamerleden hebben toegang tot de penitentiaire instellingen door van hun hoedanigheid te doen blijken. Daartoe is geen voorafgaande toestemming van de minister vereist, tenzij zij een bewoonde individuele cel willen betreden of een gedetineerde willen spreken. Bij het verlenen van die toestemming houdt de minister rekening met de vraag of de betrokken gedetineerde ermee instemt bezoek te ontvangen, met eventuele gegronde tegenindicaties op grond van het gerechtelijk onderzoek of met bepaalde veiligheidsoverwegingen die betrekking hebben op de gedetineerde als persoon. De gerechtelijke overheden en het bestuur der strafinrichtingen zal om advies worden gevraagd.

De Kamerleden worden vergezeld door de directeur van de instelling (dan wel door een door die directeur aangewezen personeelslid).

Het bezoekrecht houdt in geen geval het recht in algemene rapporten over de inspectiebezoeken van de administratieve diensten te raadplegen.

De leden mogen niet worden vergezeld door andere mensen (medewerkers, deskundigen enzovoort), tenzij de minister daarin toestemt.

- Gesloten opvangcentra beheerd door de Dienst Vreemdelingenzaken

183. De Kamerleden hebben het recht die opvangcentra te bezoeken tussen 8 uur en 19 uur. Er is geen toestemming van de minister vereist. De parlementsleden moeten gewoon van hun hoedanigheid doen blijken.

Tijdens het bezoek worden zij vergezeld door de directeur van het opvangcentrum, zijn plaatsvervanger of een personeelslid. De bewoners van het opvangcentrum mogen niet aan publieke belangstelling worden onderworpen. Evenmin mogen van hen beeldopnamen worden gemaakt. De parlementsleden hebben geen onderzoeksbevoegdheden. Zij mogen de bewoners alleen vragen stellen als die daarmee instemmen. Individuele bezoeken vinden plaats in een aparte ruimte, waar geen personeelsleden van het opvangcentrum aanwezig mogen zijn.

Het bezoekrecht van de Kamerleden kan worden beperkt, met name als er ernstige aanwijzingen zijn dat het bezoek aan het centrum een gevaar vormt voor 's lands veiligheid of de openbare orde. Dat kan ook om strafbare feiten te voorkomen of de gezondheid of de goede zeden, de rechten en vrijheden van anderen of de veiligheid van het centrum te beschermen. De directeur van het opvangcentrum (of diens plaatsvervanger) kan in dergelijke gevallen de parlementsleden mondeling waarschuwen, het bezoek doen afbreken of de toegang tot het centrum weigeren.

- Gesloten centrum voor voorlopige plaatsing van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd (Everberg)

184. De Kamerleden hebben toegang tot dit centrum. Zij mogen persoonlijk contact met de jongeren hebben, als de minister van Justitie daarin toestemt.

- Transitzone van de nationale luchthaven

185. De Kamerleden hebben toegang tot de transitzone van de luchthaven van Zaventem tussen 8 uur en 19 uur. Zij dienen vooraf toestemming te vragen aan de luchthavenautoriteiten (BIAC). Daartoe geven zij in een brief aan BIAC aan dat zij de transitzone willen bezoeken. Zij vermelden voorts de datum, het uur en de reden van het bezoek en voegen bij de brief een kopie van de brief waarin zij hun voornemen aan de Kamervoorzitter kenbaar hebben gemaakt.

Tijdens hun bezoek worden de parlementsleden vergezeld door een personeelslid van BIAC. Zij mogen niet worden vergezeld door medewerkers.

De personen die zij ontmoeten, mogen niet aan publieke belangstelling worden onderworpen, noch worden gefotografeerd of gefilmd. De parlementsleden hebben geen onderzoeksbevoegdheden en mogen mensen alleen vragen stellen als die daarmee instemmen.

BIAC kan het bezoekrecht van de parlementsleden beperken, meer bepaald als er ernstige aanwijzingen zijn dat het bezoek een gevaar vormt voor 's lands veiligheid of de openbare orde. Dat kan ook om strafbare feiten te voorkomen of de gezondheid of de goede zeden, de rechten en vrijheden van anderen of de veiligheid ter plaatse te beschermen. De ambtenaar van BIAC kan in dat geval de parlementsleden mondeling waarschuwen, het bezoek doen afbreken of de toegang tot de transitzone weigeren.

DIVERSE MOGELIJKHEDEN TOT OPVOLGING

Waarover gaat het?

186. Naast de controle- en informatie-instrumenten waarover de Kamerleden beschikken, bestaan er enkele opvolgingsprocedures waarmee zij op gezette tijden op de hoogte kunnen blijven van de evolutie van bepaalde dossiers of van de wijze waarop de regering bepaalde van haar verplichtingen nakomt.

Hoe blijf ik op de hoogte van de stand van uitvoering van de wetten?

187. Om de zes maanden stellen de diensten van de Kamer de lijst op van de wetten waarvoor nog niet alle vereiste uitvoeringsmaatregelen zijn genomen (Rgt., art. 154).

Die lijst wordt aan de regering overgezonden en ieder regeringslid wordt verzocht de gegevens in verband met de stand van uitvoering van alle wetten onder zijn bevoegdheid na te gaan en zo nodig te corrigeren en aan te vullen. Daarna wordt de aldus aangepaste lijst teruggestuurd naar de Kamer en meegedeeld aan de Conferentie van voorzitters.

188. In de huidige stand van zaken moet de volksvertegenwoordiger die van die lijst kennis wil nemen, zich bijgevolg wenden tot het lid/de leden van zijn fractie dat/die in de Conferentie van voorzitters zitting heeft/hebben.

Hoe blijf ik op de hoogte van het gevolg dat moet worden gegeven aan de arresten tot vernietiging en tot ongrondwettigverklaring van het Grondwettelijk Hof, alsook van de wetgevende initiatieven ingevolge die arresten?

189. Niet alleen worden de arresten van het Grondwettelijk Hof stelselmatig aan alle fractiesecretariaten bezorgd, ook maakt de juridische dienst van de Kamer elke week een beknopte analyse van alle arresten die wetsbepalingen vernietigen of ongrondwettig verklaren.

In die wekelijkse analyses wordt ook aangegeven welke reactie de geanalyseerde arresten op wetgevend vlak zouden moeten teweegbrengen. Voorts zijn ze ook vergezeld van een nota waarin voor elk van die arresten wordt voorgesteld dat de Conferentie van voorzitters ze verwijst naar deze of gene vaste commissie van de Kamer. De analyses worden dan aan de Conferentie van voorzitters overgezonden en vervolgens aan de voorzitters van de vaste commissies waarnaar die arresten overeenkomstig de beslissing van de Conferentie worden verwezen. De analyses worden bovendien op de website van de Kamer bekendgemaakt.

Om de zes maanden stelt de juridische dienst van de Kamer een samenvattend overzicht op van de initiatieven die als gevolg van die arresten zijn genomen. Dat

overzicht wordt aan de regering overgezonden, die het aanvult en vervolgens meedeelt aan de Conferentie van voorzitters. Het aangevulde overzicht wordt aan alle leden toegezonden.

Hoe blijf ik op de hoogte van de evolutie van bepaalde dossiers waarvoor rapportering verplicht is?

190. Sommige wetten bepalen dat de regering of andere instanties de Kamer geregeld een verslag moeten overhandigen.

Die verslagen hebben heel diverse onderwerpen. Zo kunnen zij handelen over de evaluatie van de gevolgen van een wet, of zelfs van een internationale overeenkomst, over de evolutie van sociale, economische of financiële parameters, over de evolutie van maatschappelijke problemen, over het beheer van overheidsbedrijven, over de activiteiten van federale of supranationale instellingen, over de werking van organen van de rechterlijke macht enzovoort.

Voorbeelden van verslagen:

- Jaarverslag van de regering betreffende de in-, uit- en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik dienstig materieel en daaraan verbonden technologie;
- Tweejaarlijks verslag van het bij de wet van 2 juni 1998 opgerichte Informatie- en Adviescentrum inzake schadelijke sektarische organisaties ;
- Jaarverslag van de Ombudsdienst voor Telecommunicatie;
- Verslag betreffende de controle op de toepassing van de resoluties van de Wereldvrouwenconferentie.

191. De lijst van de verslagen die bij de Kamer moeten worden ingediend, wordt jaarlijks vóór 31 oktober gepubliceerd in de vorm van een parlementair document (DOC nr. 12/001, 002, ...), met vermelding van de datum waarop elk van die verslagen laatst is ingediend, van de opsteller ervan, alsook van het orgaan van de Kamer waarbij het is ingediend en waarnaar het is verwezen (Rgt., art. 152).

Die verslagen worden ook vermeld op de website van de Kamer (www.dekamer.be, onder de rubriek “Controle”) en kunnen worden geraadpleegd bij het Archief, alsook bij het secretariaat van de commissie waarnaar ze zijn verwezen.

Hoe kan ik nagaan welk gevolg de regering heeft gegeven aan de door de Kamer aangenomen resoluties?

192. De leden kunnen gebruik maken van twee informatiebronnen:
- enerzijds de lijst van maatregelen die de regering heeft genomen om gevolg te geven aan de door de Kamer aangenomen resoluties. Die lijst wordt om de zes maanden aan de Conferentie van voorzitters voorgelegd (Rgt., art. 155). Wie van die lijst wil kennisnemen, kan zich wenden tot het lid/de leden van zijn fractie dat/die in de Conferentie van voorzitters zitting heeft/hebben;
 - anderzijds, in het kader van de procedure van aanneming van de begroting, de beleidsnota's bij de ontwerpbegroting, waarin een hoofdstuk staat over de wijze (de doelstellingen, de budgettaire heroriënteringen, de aangewende middelen, het tijdschema van uitvoering) waarop de ministers gevolg hebben gegeven aan de door de Kamer aangenomen resoluties (Rgt., art. 111, al. 3).

INITIATIEVEN IN HET KADER VAN HET ONDERZOEK VAN TEKSTEN VAN DE EUROPESE UNIE

Waarover gaat het?

193. Naast het eerste, traditionele aspect van de controlefunctie waartoe alle hiervoor besproken instrumenten behoren, is er nu ook een tweede facet, dat voortvloeit uit het oogmerk de nationale EU-parlementen bij het Europese besluitvormingsproces te betrekken.

Protocol 2 betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid dat aan het Verdrag betreffende de Europese Unie en aan het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie is gehecht, legt de procedure vast volgens welke de nationale parlementen vooraf kennis mogen nemen van alle ontwerpen voor wetgevingshandelingen van de Europese Unie. Doel daarvan is een advies uit te brengen over de conformiteit van dat ontwerp met het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel.

(Pro memorie:

- het *subsidiariteitsbeginsel* vooronderstelt dat de Europese Unie, in de aangelegenheden waarvoor de bevoegdheid niet uitsluitend bij haar ligt, alleen optreedt wanneer de doelstellingen van de overwogen handeling niet in toereikende mate door de lidstaten kunnen worden gehaald, maar beter op EU-vlak tot stand kunnen worden gebracht;
- het *evenredigheidsbeginsel* vooronderstelt dat de handeling van de Europese Unie inhoudelijk en formeel niet verstrekkender is dan wat noodzakelijk is om de nagestreefde doelstelling te bereiken.)

194. De Kamer heeft in haar Reglement een artikel *37bis* opgenomen tot vaststelling van de te volgen procedure om een dergelijk advies uit te brengen alsook, meer in het algemeen, om andere teksten van de Europese instellingen (zoals groenboeken, witboeken en alle instrumenten voor wetgevingsprogramma's en beleidsstrategie) te onderzoeken.

Welke initiatieven mag ik nemen in het kader van de onderzoeksprocedure van EU-teksten?

195. Elk lid van een vaste commissie mag bepaalde initiatieven nemen in overleg met andere leden van die vaste commissie, maar ook zelf bepaalde initiatieven nemen (Rgt., art. *37bis*).

Hij/zij kan immers:

- I*° samen met vijf andere leden van de vaste commissie waartoe hij behoort, de diensten van de Kamer vragen een nota op te stellen over ongeacht welk voorstel

voor regelgeving van de Europese Commissie, dan wel over enige andere tekst van de Europese instellingen. Het verzoek om een dergelijke nota op te stellen wordt geformuleerd tijdens een vergadering van de vaste commissie;

- 2° (nadat de door de diensten opgestelde nota aan de leden van de bevoegde vaste commissie is bezorgd,) in eigen naam vragen dat die nota wordt besproken in de vaste commissie waarvan hij deel uitmaakt. Het verzoek dat die vaste commissie de bespreking van de nota agendeert, wordt gericht tot de voorzitter van die commissie;
- 3° (wanneer de nota tijdens een bespreking van de vaste commissie aan bod komt,) samen met vijf andere commissieleden vragen dat de commissie de (krachtens artikel 37 van het Reglement benoemde) europromotor opdraagt, binnen de termijn die ze vaststelt, een ontwerpadvies te formuleren dat onder meer gaat over de inachtneming van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel;
- 4° (wanneer het ontwerpadvies aan de leden van de vaste commissie is bezorgd,) amendementen op de voorgestelde tekst indienen;
- 5° (nadat de vaste commissie een advies heeft aangenomen,) samen met vijf andere commissieleden vragen dat dat advies in het plenum wordt geagendeerd (*N.B.:* als niet om een agendering in het plenum wordt verzocht, wordt het advies van de commissie geacht dat van de Kamer te zijn). Een verzoek tot agendering in het plenum wordt gericht tot de Kamervoorzitter (in de praktijk tot de griffier);
- 6° (wanneer het advies in het plenum is geagendeerd,) amendementen op de tekst van dat advies indienen.

Hoofdstuk III :

WETGEVENDE FUNCTIE

196. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op drie instrumenten waarover de leden beschikken om te participeren aan de uitoefening van de wetgevende functie :

- het wetsvoorstel;
- het amendement;
- het splitsingsrecht.

197. Aangezien wetten in verregaande mate op dezelfde wijze tot stand komen en worden gewijzigd als de Grondwet, is wat specifiek is voor de totstandkomings- en wijzigingsprocedure van de Grondwet opgenomen in de toelichting over de totstandkomings- en wijzigingsprocedure van de wetten.

198. De begrotingsprocedure komt in dit hoofdstuk kort aan bod. Voor meer informatie wordt verwezen naar de door de diensten van de Kamer gepubliceerde handleiding *Begrotingsregels voor parlementair gebruik*, dat kan worden geraadpleegd op de website <http://www.dekamer.be>.

WETSVOORSTELLEN

Waarover gaat het?

199. Aangezien de wetgevende macht gezamenlijk wordt uitgeoefend door de Koning, de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat (Grondwet, art. 36) en elke tak in het kader van de uitoefening van die macht over het recht van initiatief beschikt (Grondwet, art. 75, eerste lid), deelt elk Kamerlid in dat recht, dat hij uitoefent overeenkomstig de regels die zijn vastgesteld door het Reglement van zijn assemblee.
200. Zo bepaalt het Reglement van de Kamer dat “ieder lid (...) het recht [heeft] voorstellen te doen” (Rgt., art. 75, nr. 1). Dat betekent dat elk lid het recht heeft niet alleen wetsvoorstellen, maar ook voorstellen van resolutie, voorstellen tot herziening van de Grondwet, voorstellen tot wijziging van het Reglement van de Kamer en voorstellen tot instelling van een parlementaire onderzoeksc commissie in te dienen.

Alle voormelde voorstellen (op enkele afwijkende regels betreffende de voorstellen tot herziening van de Grondwet na) zijn onderworpen aan dezelfde regels inzake indiening, ontvankelijkheid, inoverwegingneming, bespreking enzovoort.

201. Dankzij de wetsvoorstellen kan elk lid het initiatief nemen nieuwe wetgeving te creëren, wetsbepalingen op te heffen of bestaande wetgeving te wijzigen.

Waar moet ik op letten wanneer ik een wetsvoorstel opstel?

202. Een wetsvoorstel moet bestaan uit:
- een *toelichting*: dit is een beknopte uiteenzetting van het onderwerp en de draagwijdte van het voorstel (het komt de Kamervoorzitter toe te beoordelen of de toelichting met de vereiste beknoptheid is opgesteld);
 - een *bepalend gedeelte*: dit omvat alle teksten die nodig zijn om wetsbepalingen op te stellen, op te heffen en te wijzigen, om eventueel nieuwe wetsbepalingen af te stemmen op de bestaande wetgeving, om vast te stellen vanaf wanneer die bepalingen van toepassing zullen zijn, alsook om eventueel de overheid aan te wijzen die met de tenuitvoerlegging ervan zal worden belast.

Elk wetsvoorstel wordt opgenomen in een parlementair stuk. De toelichting van het wetsvoorstel wordt voorafgegaan door een door de diensten van de Kamer opgestelde *samenvatting*, die het onderwerp van het wetsvoorstel zeer summier uiteenzet. Het bepalend gedeelte wordt gevolgd door een officieuze, eveneens door de diensten van de Kamer opgestelde *coördinatie* van de gewijzigde wetsartikelen.

203. Artikel 1 van een wetsvoorstel preciseert steeds of het wetsvoorstel een aangelegenheid regelt als bedoeld in artikel 74, artikel 77 of artikel 78 van de Grondwet.

Artikel 74 van de Grondwet somt de aangelegenheden op waarvoor de Kamer alleen optreedt (monocamerale aangelegenheden: begroting, naturalisaties, legercontingent,

wetten betreffende de burgerrechtelijke en strafrechtelijke aansprakelijkheid van de ministers). De Kamerleden hebben, behalve het amenderingsrecht, geen recht van initiatief op budgettair vlak, noch betreffende het legercontingent.

Artikel 77 van de Grondwet geeft een overzicht van de aangelegenheden waarvoor Kamer en Senaat gelijkelijk bevoegd zijn (verplicht bicamerale aangelegenheden).

Artikel 78 van de Grondwet betreft de aangelegenheden waarvoor de Kamer bevoegd is en de Senaat een evocatierecht heeft, d.w.z. het recht het voorstel aan zich te trekken om het in behandeling te nemen (optioneel bicamerale aangelegenheden).

204. Uit het voorgaande volgt dat de bevoegdheid van de Senaat verschilt naar gelang van de wetgevingsprocedure die van toepassing is. Daarom is het van belang meteen bij de indiening van het wetsvoorstel aan te geven welke soort aangelegenheid wordt geregeld (het wetsvoorstel m.a.w. te kwalificeren).

Om een wetsvoorstel te *kwalificeren*, moet men nagaan of de inhoud ervan een aangelegenheid regelt die uitdrukkelijk wordt vermeld in artikel 74 dan wel in artikel 77 van de Grondwet. Is dat niet het geval, dan regelt de wet een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78. In de praktijk is het echter soms onvermijdelijk dat men, om één welbepaald doel te bereiken, een aantal maatregelen moet voorstellen, waarvan sommige ressorteren onder artikel 78, en andere onder artikel 77. In dat geval moeten twee wetsvoorstellen worden ingediend; het ene regelt dan een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78, en het andere een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 (Rgt., art. 72, nr. 2). De beide wetsvoorstellen mogen evenwel worden samengebracht in één parlementair stuk (dat twee nummers draagt), waarin de respectieve bepalende gedeelten worden voorafgegaan door een gezamenlijke toelichting.

→ *Wat gebeurt er wanneer er problemen rijzen met de kwalificering van mijn wetsvoorstel?*

Wanneer bij de bespreking van het wetsvoorstel blijkt dat de kwalificering ervan problemen doet rijzen, zijn er verschillende mogelijkheden:

- *als de Kamer en de Senaat grondig van mening verschillen over de kwalificering van (een deel van) een wetsvoorstel, kan bij de parlementaire overlegcommissie formeel een “bevoegdheidsconflict” aanhangig worden gemaakt, ofwel door de respectieve voorzitters van Kamer en Senaat, ofwel door op zijn minst acht leden van de overlegcommissie. Het conflict kan op eender welk tijdstip tussen de inoverwegingneming en de eindstemming in plenum voor die commissie worden gebracht. Bij het beslechten van een bevoegdheidsconflict beslist de overlegcommissie of de wetgevingsprocedure als bedoeld in artikel 74, artikel 77 of de artikelen 78 tot 81 van de Grondwet moet worden gevolgd. De beslissing van de commissie is bindend voor de Kamer en de Senaat. Soortgelijke conflicten doen zich slechts zelden voor;*
- *wars van elk bevoegdheidsconflict tussen Kamer en Senaat komt het daarentegen vaker voor dat twijfels rijzen over de correcte kwalificering van (een deel van) een wetsvoorstel. In dat geval overlegt de parlementaire overlegcommissie, maar zonder dat bij die commissie formeel een bevoegdheidsconflict aanhangig wordt gemaakt. De leden van die commissie beslissen dan in onderlinge overeenstemming welke*

wetgevingsprocedure moet worden gevolgd. De aldus genomen beslissingen zijn bindend voor de beide assemblees;

- *het is niet alleen de overlegcommissie die kan beslissen dat een (deel van) een wetsvoorstel anders wordt gekwalificeerd. Als een commissie (eventueel op grond van een door een lid ingediend amendement) van mening is dat de kwalificering van een wetsvoorstel geheel of gedeeltelijk moet worden gewijzigd, kan ze de kwalificering wijzigen. Het “gentlemen’s agreement” dat Kamer en Senaat op dat punt hebben gesloten, stelt daartoe als enige voorwaarde dat de overlegcommissie vooraf moet worden ingelicht over de intentie het voorstel een andere kwalificering mee te geven. Het spreekt vanzelf dat de leden van de overlegcommissie altijd het recht behouden een bevoegdheidsconflict bij de commissie aanhangig te maken.*

De afdeling wetgeving van de Raad van State kan een kwalificeringsprobleem helpen oplossen. Dat kan ze doen door in een advies een standpunt in te nemen wanneer zij daar in het raam van de “normale” aanhangigmaking om wordt verzocht door respectievelijk de Kamervoorzitter of de Senaatsvoorzitter, die optreedt op eigen initiatief dan wel op verzoek van ten minste een derde van de leden van de Kamer of van de helft van de leden van een taalgroep) (zie hierna nr. 220, tot aan de eerste subvraag). Een andere mogelijkheid is dat ze optreedt in het raam van de door de parlementaire overlegcommissie ingeleide procedure. In dat geval wordt de aangelegenheid bij de Raad van State aanhangig gemaakt door respectievelijk de Kamervoorzitter of de Senaatsvoorzitter, op verzoek van twaalf leden van die commissie.

205. Vooraleer de indiener de redactie van zijn wetsvoorstel aanvat, moet hij zich vergewissen van de *stand van de wetgeving* die specifiek dan wel impliciet betrekking heeft op de aangelegenheid die hij wenst te regelen – uiteraard op voorwaarde dat een dergelijke wetgeving überhaupt bestaat.

Gesteld dat dit het geval is, moet de indiener er zich over beraden of het niet beter ware die wetgeving te wijzigen of aan te vullen, in plaats van op zichzelf staande regelgeving voor te stellen.

Om deugdelijk wetgevend werk te kunnen verrichten, is het onmisbaar dat de indiener over de recentste versie van een welbepaalde wetgeving beschikt. In dat verband wordt aanbevolen de elektronische databank “refLex” van de Raad van State te raadplegen (<http://www.reflex.raadvst-consetat.be> of www.belgielex.be).

Aangezien het absoluut vereist is dat de leden zich baseren op de recentste versie van de wetgeving, moeten zij, wanneer zij een aantal voorstellen bij het begin van de zittingsperiode opnieuw indienen, die voorstellen uiteraard – indien nodig – vooraf afstemmen op de evolutie van die wetgeving sinds de tekst de vorige keer werd ingediend.

206. De indiener van een wetsvoorstel moet erop toezien dat zijn wetsvoorstel gespeend is van de volgende elementen:

- bepalingen zonder juridische draagwijdte: wetgeving, die in wezen bedoeld is om toestemming te verlenen, om te bevelen of te verbieden, om rechten toe te kennen of om verplichtingen op te leggen, mag geen bepalingen zonder normatief karakter bevatten. Denken we daarbij aan bepalingen die louter een aanbeveling zijn, die

zich ertoe beperken een intentie aan te kondigen of een feitelijke toestand vast te stellen, die slechts toelichtende waarde hebben en niet meer zijn dan een commentaar bij of een motivering van de tekst, die louter bevestigen dat de uitvoerende macht haar bevoegdheden niet te buiten gaat, die louter het onderwerp van volgende artikelen aankondigen enzovoort;

In dat verband heeft de Raad van State geoordeeld dat de volgende bepaling in een voorontwerp van decreet van de regering van de Franse Gemeenschap moest worden weggelaten, omdat die volgens hem geen enkele normatieve draagwijdte had en geen rechtsregel, maar louter een doelstelling aangaf: « *Le programme de travaux de première nécessité a pour objectif de soutenir les pouvoirs organisateurs et les sociétés publiques d'administration des bâtiments scolaires dans leur gestion des bâtiments scolaires lorsqu'ils sont confrontés à des travaux urgents qui rencontrent les priorités définies à l'article ...* » (Doc. PCF, nr. 1-164, 2000-2001).

- bepalingen (of de parafrasering ervan) die zijn overgenomen van teksten van een hogere rangorde (Grondwet, verdrag, Europese verordening enzovoort). Het ligt bijvoorbeeld niet in de bedoeling dat de wet de beginselen van gelijkheid en non-discriminatie herhaalt die in de Grondwet zijn opgenomen, maar wel dat zij maatregelen neemt om de inachtneming ervan te waarborgen. Tevens is de overname van onmiddellijk toepasselijke Europese rechtsbepalingen (bepalingen “met rechtstreekse werking”) in interne bepalingen niet alleen nutteloos, maar zelfs riskant: aanwending van die techniek kan leiden tot onduidelijkheid over de juridische aard van de toepasselijke bepalingen én de datum van hun inwerkingtreding. Daarenboven kan een bepaling die een hogere norm overneemt dan wel parafraseert, worden vernietigd omdat de indiener niet bevoegd is. Wél mag de indiener van een wetsvoorstel verwijzen naar de grondwetsbepaling waaraan het voorstel uitvoering geeft;
- bepalingen die bepalingen met dezelfde bindende kracht overnemen of die een andere bepaling, die uit zichzelf al van toepassing is, toepasselijk verklaren op de geregelde aangelegenheid (bijvoorbeeld de verplichting een individuele administratieve handeling formeel met redenen te omkleeden) ;

Bepalingen als “De beslissing van de minister zal naar behoren met redenen worden omkleed” moeten dus worden weggelaten.

- bepalingen op grond van de verordeningsbevoegdheid die de wetgever aan de Koning heeft toegekend: er weze opgemerkt dat, hoewel de Raad van State er geen constitutioneel bezwaar tegen heeft dat de wetgever optreedt in een aangelegenheid waarvoor hij de bevoegdheid aan de uitvoerende macht heeft toegewezen, hij toch soortgelijk optreden sterk afraadt, en wel om juridisch-technische redenen;

Een van de aangelegenheden die de wetgever aan de uitvoerende macht heeft toevertrouwd, is meer bepaald de politie over het wegverkeer (zie de wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 16 maart 1968).

- nutteloze bepalingen, zoals bepalingen die herinneren aan de verplichting zich aan bestaande regels te houden.

Voor nadere gegevens over de opstelling van wetsteksten en de weg te laten bepalingen wordt verwezen naar de *Beginselen van de wetgevingstechniek – Handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten, 2008*, van

de Raad van State, dat elektronisch kan worden geraadpleegd op http://www.raadvst-consetat.be/?page=technique_legislative&lang=nl

207. Het is wenselijk dat de indiener van het wetsvoorstel zich voor de redactie van de voorgestelde wetsbepalingen beroept op de formules F 1-1-1 tot F 1-2-5, F 4-1-1-1, F 4-1-2-1 tot F 4-1-9-2 en F 4-2-1-1 tot F 4-7-2 van voormelde *Handleiding 2008*. Daarin vindt hij de adequate formulering voor het bepalend gedeelte en voor de definities, om bepalingen te schrappen, toe of in te voegen en te wijzigen, om de Koning ermee te belasten wetteksten te coördineren of te codificeren en om de bepaling te redigeren waarin wordt aangegeven wanneer de voorgestelde regeling of de verschillende bestanddelen ervan in werking treden.

De indiener van het wetsvoorstel zal ook (en bij voorkeur) gebruik maken van deel VIII “Wetgevingstechnische formules” van het *Vademecum* dat de diensten van de Kamer hebben gepubliceerd en dat kan worden geraadpleegd op de extranetsite van de Kamer. Dat aan de wetgevingstechnische formules gewijde deel is tot stand gekomen in het kader van een overleg tussen de diensten van de Kamer en van de Senaat en nadat een aantal erin vervatte elementen werden besproken met de ambtenaren van de Raad van State die de *Handleiding 2008* hebben opgesteld. In vergelijking met die *Handleiding* bevat dat deel enkele verbeteringen.

208. Alle wetsontwerpen die bij de Kamer worden ingediend, moeten eerst voor advies worden voorgelegd aan de Raad van State. Die vormvereiste geldt niet voor de wetsvoorstellen (zie nr. 220).

Hoe moet ik tewerk gaan om mijn wetsvoorstel in te dienen ?

209. Het Reglement bepaalt dat de voorstellen aan de voorzitter van de Kamer ter hand worden gesteld (Rgt., art. 75, nr. 1, laatste zin).

In de praktijk kunnen de leden hun wetsvoorstellen indienen door ze te overhandigen aan de Kamervoorzitter, aan de griffier of aan het Wetgevend secretariaat.

210. Het Wetgevend secretariaat onderwerpt de wetsvoorstellen aan een technisch onderzoek, stelt er een samenvatting van op en zorgt voor een coördinatie als het om voorstellen van wijzigingswet gaat.

De tekst mag handgeschreven zijn maar is bij voorkeur getypt. In dat laatste geval wordt gevraagd dat de tekst elektronisch wordt aangeleverd, teneinde het voorstel te kunnen drukken.

De diensten van de Kamer zorgen voor de vertaling van de voorstellen. Het is dus niet nodig er zelf een vertaling bij te voegen.

Als het voorstel vertaald is en de drukproef klaar is, wordt een drukproef toegezonden aan de indiener, terwijl een andere drukproef aan de Kamervoorzitter voorgelegd wordt om van hem de toelating tot drukken te verkrijgen.

Een voorstel mag niet door meer dan tien leden ondertekend zijn (Rgt, art. 75, nr. 1, tweede volzin).

Pas als de Kamervoorzitter het drukken van het voorstel heeft toegelaten en de indiener ervan zijn drukproef met de melding « Goed om te drukken » heeft teruggestuurd, wordt de tekst gedrukt en rondgedeeld.

→ ***Wat betekenen de data die vermeld staan op het document dat mijn wetsvoorstel bevat ?***

De datum die op de eerste bladzijde van het document, boven het opschrift van het voorstel, is afgedrukt, is die waarop de “goedkeuring om te drukken”, waarbij om het drukken van het voorstel wordt verzocht, is gegeven.

De datum die vermeld staat aan het einde van het voorstel, na het laatste artikel van het dispositief, is die waarop het voorstel is ingediend of, met andere woorden, door het Wetgevend secretariaat ontvangen.

211. Het lid dat een voorstel indient, moet alles in het werk stellen om zijn initiatief tot een goed einde te brengen (zie in dat verband de nrs. 217, tweede lid, 223 en 225, eerste lid). In dat opzicht wordt gezegd dat het parlementair initiatief “bestendig” moet zijn.

Mag ik een wetsvoorstel indienen tijdens een periode van lopende zaken ?

212. De rechtsleer is eensgezind van oordeel dat parlementsleden hun initiatiefrecht mogen uitoefenen tijdens een periode van lopende zaken. De parlementaire praktijk heeft dat nooit tegengesproken.
213. Tijdens een periode van lopende zaken mogen ook voorstellen van resolutie worden ingediend, besproken en aangenomen op dezelfde wijze als tijdens een periode van “normale” activiteit van de Kamer.

Waar moet ik op letten opdat mijn voorstel ontvankelijk zou zijn ?

214. Het onderzoek van de ontvankelijkheid van de voorstellen en dus ook van de wetsvoorstellen verloopt in twee afzonderlijke stadia : (1°) met het oog op het verlenen van de toestemming het voorstel te drukken en (2°) met het oog op de inoverwegingneming van het voorstel.
215. Het eerste onderzoek van de ontvankelijkheid, dat wordt afgerond met de toestemming of de weigering het voorstel te drukken, behoort tot de bevoegdheid van de Kamervoorzitter (Rgt., art. 75, nr. 2).
Als hij oordeelt dat een voorstel onontvankelijk is, wordt het voorgelegd aan de Conferentie van voorzitters, die een beslissing neemt (*ibid.*).

In dat stadium slaat het onderzoek van de ontvankelijkheid vooral op de formele aspecten. Wat de inhoud van het voorstel betreft, gaat het er o.m. om na te gaan of de voorgestelde tekst niet ongrondwettig, denigrerend voor personen of onserieus is (zie nr. 216).

Als toestemming werd gegeven om het voorstel te drukken, krijgt de (hoofd)indiener ervan een drukproef, waarop hij eventuele correcties kan aanbrengen en zijn “goedkeuring tot drukken” kan geven.

De meeste problemen inzake ontvankelijkheid die in dat stadium rijzen, worden opgelost alvorens de tekst aan het oordeel van de voorzitter wordt onderworpen. Als een probleem wordt vastgesteld, neemt het Wetgevend secretariaat immers informeel contact op met de indiener, die vaak zelf de nodige correcties aanbrengt of zelfs beslist zijn voorstel niet in te dienen.

216. Om ontvankelijk te zijn, moet een voorstel voldoen aan een aantal criteria met betrekking tot de inhoud en de vorm.

Wat de inhoud betreft, mogen voorstellen die door de Kamer niet in overweging genomen noch aangenomen werden, niet in de loop van dezelfde zitting opnieuw worden ingediend (Rgt., art. 75, nr. 8). Dat verbod geldt uiteraard alleen als het daadwerkelijk om hetzelfde voorstel gaat.

Zo werd toestemming gegeven om een wetsvoorstel tot wijziging van een aantal wetten, wat het statuut van de opvangouders betreft (DOC 50 1277/001) te drukken, omdat dit voorstel op een aantal punten inhoudelijk verschilde van een vorig voorstel, dat was verworpen (DOC 50 0654/001).

Voor het overige blijkt uit een onderzoek van de precedentes dat de door de voorzitter (of de Conferentie van voorzitters) genomen beslissingen van onontvankelijkheid wegens echte inhoudelijke kwesties nogal uitzonderlijk zijn (meer bepaald voor de wetsvoorstellen). Doorgaans laat de voorzitter zich bij zijn beslissingen tot onontvankelijkheid leiden door de ongrondwettigheid van het voorstel en – in meer zeldzame gevallen – door het feit dat het voorstel kennelijk denigrerend of helemaal niet serieus is.

- *Onontvankelijkheid wegens ongrondwettigheid* : bepaalde door de Grondwet aan de Koning voorbehouden aangelegenheden mogen niet bij wet worden geregeld (bijvoorbeeld : de organisatie van de federale administratie). Ook bepaalde aangelegenheden waarvoor de federale wetgever nochtans bevoegd is, vallen niet onder het parlementair initiatief. Zo kunnen de Kamers alleen op initiatief van de Koning (in dat geval door de indiening van een wetsontwerp bij de Senaat) instemming verlenen aan de verdragen. Een wetsvoorstel dat ertoe zou strekken de burgerlijke dood opnieuw in te voeren, zou onontvankelijk zijn want in strijd met artikel 18 van de Grondwet.
- *Onontvankelijkheid van het voorstel omdat het niet serieus is* : daarvan bestaan weinig voorbeelden, omdat het vereiste dat het voorstel serieus moet zijn nogal soepel wordt toegepast. Getuige daarvan het voorstel van de heer Standaert “tot nationale besparing op de middelenbegroting met behulp van brandstofzegeltjes” (Gedr. Stuk. Kamer, nr. 559/1, BZ 1991-1992), dat mocht worden gedrukt ondanks het feit dat de toelichting ervan opzettelijk burlesk was.

Wat de vorm betreft, moet een voorstel, om ontvankelijk te zijn, onder meer aan de volgende voorwaarden voldoen :

- 1° de toelichting moet uiterlijk één maand na de indiening van het voorstel worden neergelegd, zo niet wordt het voorstel als niet bestaande beschouwd (Rgt, art. 75, nr. 3, eerste lid). In de praktijk wordt de toelichting nagenoeg altijd samen met het bepalend gedeelte ingediend;
- 2° de toelichting moet bondig zijn en beperkt blijven tot wat nodig is om de draagwijdte van het voorstel te begrijpen (Rgt., art. 75, nr. 3, tweede lid). Die beperking werd in het Reglement ingevoegd om uitwassen te voorkomen, zoals het overnemen van livvige wetenschappelijke studies die niet nodig zijn om goed te begrijpen wat het voorstel behelst;
- 3° het voorstel mag geen beledigende passages bevatten; het recht van de voorzitter om op grond van dat criterium de ontvankelijkheid van het voorstel te beoordelen, wordt afgeleid uit artikel 66 van het Reglement. Dat artikel luidt als volgt : “De voorzitter van de Kamer kan uit het *Integraal Verslag* en uit het *Beknopt Verslag* de woorden doen weglaten die strijdig zijn met de orde (...). Hij kan dergelijke woorden ook doen weglaten uit de (...) voorstellen (...).”.

Tijdens de zitting 2002-2003 werd voor het drukken van een wetsvoorstel tot bestraffing van bepaalde, door seksisme ingegeven daden (DOC 50 2459/001) pas toestemming verleend nadat daaruit alle ongepaste passages waren weggelaten. Dat wetsvoorstel omvatte immers onder meer een vrij volledig overzicht van de scheldwoorden jegens vrouwen.

217. Het tweede onderzoek van de ontvankelijkheid vindt plaats in het raam van de inoverwegingneming en wordt afgerond met de aanvaarding of de weigering het voorstel in overweging te nemen, dat wil zeggen met de aanvaarding of de weigering de tekst te onderzoeken. Voor dat tweede onderzoek is de plenaire vergadering bevoegd.

De (hoofd)indieners van het voorstel moet vooraf aan de voorzitter vragen het in te schrijven op de agenda van de plenaire vergadering met het oog op inoverwegingneming (Rgt., art. 75, nr. 4). (Zijn bedoeling kan immers zijn dat zijn voorstel gedrukt wordt, maar niet in overweging wordt genomen.)

Theoretisch mag het voorstel alleen in overweging worden genomen als het door ten minste vijf leden wordt gesteund (Rgt, art. 75, nr. 5) en als de plenaire vergadering zich via een stemming positief uitspreekt na afloop van een bespreking waaraan alleen de indieners van het voorstel en één lid per fractie, ieder gedurende 5 minuten, mogen deelnemen (Rgt., art. 75, nrs. 5 en 6).

In de praktijk en generaliter wordt er echter van uitgegaan dat het voorstel die steun krijgt als tegenstrijdige reacties uitblijven en geeft de inoverwegingneming zelden aanleiding tot debat.

In deze fase van de procedure kan de ontvankelijkheid een tweede keer worden onderzocht. De voorzitter van de Kamer kan immers de Raad van State om zijn advies hebben verzocht, vaststellen dat uit dit advies blijkt dat het voorstel ongrondwettelijk is en voorstellen dat het niet in overweging wordt genomen.

De inoverwegingneming biedt bovendien de Kamer de gelegenheid om, rekening houdend met bijzondere omstandigheden, bepaalde teksten niet te onderzoeken.

Zie in dat verband het wetsvoorstel "tot uitwissing van alle gevolgen voor de toekomst van veroordelingen en sancties wegens tijdens de periode van 10 mei 1940 tot 8 mei 1945 gestelde vermeende daden van incivisme en tot oprichting van een commissie belast met de schadeloosstelling van de door de naoorlogse repressie getroffen personen of hun nabestaanden voor de ten gevolge van deze veroordelingen en sancties geleden financiële schade" (DOC 51 0409/001). De plenaire vergadering heeft bij stemming geweigerd dat voorstel in overweging te nemen (zie CRIV 51 PLEN 022, blz. 27-30).

→ **Mag ik een voorstel dat niet in overweging genomen is opnieuw indienen ?**

Voorstellen die de Kamer niet in overweging heeft genomen noch aangenomen, mogen niet in de loop van dezelfde zitting (dat wil zeggen in de loop van hetzelfde "parlementair jaar") opnieuw worden ingediend (Rgt., art. 75, nr. 8).

→ **Mag ik een voorstel indienen dat één of meer amendementen bevat die al eerder werden verworpen ?**

De Conferentie van voorzitters heeft geoordeeld dat een dergelijk voorstel mag worden ingediend omdat het Reglement alleen verbiedt dat een niet door de Kamer aangenomen voorstel opnieuw wordt ingediend (Rgt., art. 75, nr. 8).

Aan welke formaliteiten inzake raadpleging, overleg enzovoort moet of kan mijn wetsvoorstel worden onderworpen ?

218. Allereerst moet worden opgemerkt dat de onderstaande formaliteiten alleen voor de wetsvoorstellen gelden en dat ze in geen geval van toepassing zijn op de andere voorstellen (voorstellen van resolutie, voorstellen tot oprichting van een onderzoekscommissie enzovoort).
219. Het door een lid ingediende wetsvoorstel moet voldoen aan bepaalde *formaliteiten, die in drie categorieën kunnen worden ondergebracht* :
1. de verschillende procedures die zijn vastgesteld door de wetten tot hervorming der instellingen in het kader van het samenwerkingsfederalisme tussen de Staat, de gemeenschappen en de gewesten, waarvan de nadere regels verschillen naargelang de betrokken aangelegenheid (overleg, betrokkenheid, advies, eensluidend advies, akkoord, goedkeuring of beslissing op voorstel);
 2. de krachtens bepalingen van het Europees recht opgelegde procedures;

Bijvoorbeeld :

- de procedure die werd ingevoerd door Richtlijn 83/189/EEG, die erin voorziet dat de Europese Commissie en de andere lidstaten in kennis worden gesteld van het voornemen van een lidstaat nieuwe regels of technische normen uit te werken, ook van wetgevende aard, die een invloed kunnen hebben op de werking van de Europese interne markt (die procedure werd onder meer toegepast bij de bespreking van het wetsvoorstel ter bevordering van sociaal verantwoorde

productie – DOC 49 1802/001-, dat de wet van 27 februari 2002 ter bevordering van sociaal verantwoorde productie is geworden);

- de procedure die werd ingesteld door de artikelen 127, nr. 4, en 282, nr. 5, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, dat de lidstaten ertoe verplicht de Europese Centrale Bank te raadplegen voor ieder ontwerp tot reglementering, ook via wetgevende weg, in de domeinen waarvoor de Bank bevoegd is.

3. de (zeer zelden toegepaste) procedures die worden opgelegd door bijzondere wetten en die moeten worden onderscheiden van de (vaak toegepaste) procedures die voorzien in een facultatieve raadpleging, zoals de procedure die de Kamer en de Senaat de mogelijkheid biedt de verenigde advies- en onderzoekscommissie van de Hoge Raad voor de Justitie te raadplegen (zie *Gerechtelijk Wetboek*, artikel 259bis-12, § 1).

Bijvoorbeeld : de procedure van raadpleging van de Hoge Raad voor oorlogsinvaliden, oud-strijders en oorlogsslachtoffers die wordt opgelegd door artikel 29 van de wet van 8 augustus 1981 voor om het even welk wetsontwerp of wetsvoorstel dat geheel of ten dele op de oorlogsslachtoffers betrekking heeft.

Moet ik het advies van de Raad van State vragen over mijn voorstel ?

220. Alvorens een wetsontwerp bij een van de beide Kamers wordt ingediend, moet het voor *advies* worden voorgelegd aan de *afdeling wetgeving van de Raad van State*. Een wetsvoorstel, daarentegen, kan pas nadat het werd ingediend eventueel voor advies aan die instantie worden overgezonden.

Alleen de Kamervoorzitter is ertoe gemachtigd het advies van de Raad van State te vragen :

- ofwel kan hij om dat advies verzoeken op eigen initiatief en zo hij dat nodig acht, vanaf de indiening van het voorstel en zonder te wachten op de inoverwegingneming. Dat impliceert dat hij dat advies ook kan vragen tijdens de bespreking van het voorstel in commissie (eventueel op verzoek van die commissie) (Rgt., art. 98, nr. 1, eerste lid). Door dat vroege verzoek kan hij het wetgevend werk versnellen en/of een einde maken aan een probleem dat de ontvankelijkheid van het voorstel in het gedrang zou kunnen brengen;
 - ofwel is hij verplicht dat advies te vragen.
- a) wanneer de plenaire vergadering daarom verzoekt met inachtneming van precieze voorwaarden (zie de hiernavolgende subvragen). Aangezien het voorstel tot raadpleging van de Raad van State mondeling moet worden geformuleerd (Rgt., art. 98, nr. 5), kan het slechts in plenaire vergadering worden gedaan en aanvaard;
 - b) wanneer het verzoek betrekking heeft op een bevoegdheidsconflict dat bij de overlegcommissie aanhangig werd gemaakt en op voorwaarde dat ten minste twaalf leden van die commissie daartoe een verzoek indienen bij de griffie van de Kamer of de Senaat (Rgt., art. 99, nr. 1) ; in dat geval kan het verzoek om een advies worden geformuleerd van bij de indiening van het wetsvoorstel.

→ Welke voorwaarden moeten in acht worden genomen om de voorzitter te verplichten het advies van de Raad van State in te winnen?

Nadat een lid heeft gesuggereerd een voorstel voor advies aan de Raad van State voor te leggen, start de procedure waarmee de assemblee de voorzitter ertoe verplicht dat advies te vragen. Die procedure verloopt in twee fasen. Eerst moet het voorstel om dat punt te bespreken de steun krijgen van ofwel ten minste dertig Kamerleden (hypothese 1), ofwel ten minste tweeëntwintig leden van een taalgroep (hypothese 2). In de tweede fase (zo die steun werd verkregen) moet het voorstel om de voorzitter te verplichten een advies te vragen, worden gesteund door ten minste vijftig Kamerleden of door ten minste een meerderheid van de leden van bovenvermelde taalgroep, naargelang men zich bevindt in hypothese 1, dan wel in hypothese 2 (Rgt., art. 98, nrs. 3 en 4). Er dient op gewezen dat, zo in de eerste fase ten minste dertig leden van de Kamer hun steun betuigden, die steun in de tweede fase niet langer kan komen van de meerderheid van een taalgroep en vice versa.

Om na te gaan of de vereiste steun voorhanden is, gaat de voorzitter van de vergadering niet over tot een formele stemming, maar telt hij gewoon hoeveel leden het voorstel genegen zijn. Aangezien het niet gaat om een stemming maar om een "telling", kan de procedure worden voortgezet ook als het quorum niet is bereikt.

Met betrekking tot de termijn waarbinnen het voorstel tot raadpleging van de Raad van State moet worden gedaan, bepaalt het Reglement dat, wanneer het voorstel betrekking heeft op bepalingen die door een commissie werden besproken, het moet worden geformuleerd vóór het sluiten van de algemene bespreking (in plenaire vergadering) (Rgt., art. 98, nr. 6).

De indiener van het aan de Raad van State overgezonden voorstel kan de voorzitter laten weten dat hijzelf, een gemachtigde of een ambtenaar van wie hij de naam opgeeft, zich ter beschikking houdt van de Raad van State om alle nodige toelichting te verschaffen.

→ Schorst het tot de Raad van State gerichte adviesverzoek de bespreking van de bepalingen in kwestie?

In de commissie leidt het verzoek om een advies niet tot de schorsing van de bespreking van de bepalingen waarover advies wordt gevraagd. Wel mag de commissie haar werkzaamheden pas afronden nadat ze kennis heeft genomen van het advies en, ingeval de Raad van State een bevoegdheidsprobleem heeft vastgesteld, nadat het Overlegcomité zich daarover heeft uitgesproken (Rgt., art. 98, nr. 7, eerste en tweede lid, en nr. 8).

In de plenaire vergadering wordt de bespreking van de bepalingen waarover aan de Raad van State een advies is gevraagd, wél geschorst, tenzij de Kamer daar anders over beslist (Rgt., art. 98, nr. 7, derde lid); de Kamer mag echter geen andersluidende beslissing nemen wanneer de voorzitter bij de Raad van State advies inwint over de respectieve bevoegdheid van de federale Staat, de gemeenschappen en de gewesten, of wanneer de plenaire vergadering de voorzitter verplicht een advies in te winnen (Rgt., art. 98, nr. 7, vierde lid);

→ Is het mogelijk de Raad van State om een advies te verzoeken wanneer de bespreking van een wetsontwerp of -voorstel werd geschorst als gevolg van een belangenconflictprocedure ?

De Raad van State heeft geoordeeld dat zijn advies niet langer geldig kan worden aangevraagd over een wetsontwerp of -voorstel wanneer de bespreking ervan is geschorst als gevolg van het opwerpen van een belangenconflict. Dat is daarentegen wél

nog mogelijk voor amendementen die worden ingediend naar aanleiding van het akkoord dat tot stand is gekomen in het raam van de overlegprocedure tussen de delegaties van de Kamer en van de assemblee die het belangenconflict heeft opgeworpen (Advies van 27 mei 2008, nr. 44.538/AV).

Mag ik vragen dat mijn voorstel met spoed wordt besproken?

221. Elk lid mag om de spoedbehandeling van zijn voorstel verzoeken. Hij moet dat verzoek doen uiterlijk bij de inoverwegingneming van zijn voorstel (Rgt., art. 51, nr. 2).

De urgentie kan zelfs worden gevraagd voor een voorstel met hetzelfde onderwerp en dezelfde draagwijdte als een ander voorstel waarvoor de Kamer eerder de urgentie heeft geweigerd.

Mag ik mijn voorstel intrekken?

222. De indiener van een voorstel mag dat voorstel altijd intrekken, zelfs al werd het reeds aangenomen door de commissie die het heeft besproken (Rgt., art. 86).

Procedure:

- is het voorstel in bespreking in commissie, dan deelt de indiener zijn beslissing mee aan de commissievoorzitter. In dat geval wordt de intrekking in het commissieverslag vermeld of schriftelijk aan de voorzitter van de Kamer gemeld ;
- is het voorstel in bespreking in plenaire vergadering, dan deelt de indiener zijn beslissing mee, ofwel schriftelijk aan de voorzitter van de Kamer, ofwel mondeling tijdens de vergadering. In dat geval wordt de intrekking in het *Integraal Verslag* vermeld.

Indien het lid niet de enige indiener van het voorstel is, kan hij het niet intrekken zonder de instemming van de andere indieners. Wel kan hij, net als elke andere medeondertekenaar, altijd zijn handtekening intrekken door daar kennis van te geven op de hierboven vermelde wijze.

→ *Mag een collega een door mij ingetrokken voorstel overnemen?*

Elk Kamerlid mag een ingetrokken voorstel overnemen.

In dat geval wordt de bespreking van dat voorstel voortgezet (Rgt., art. 86).

Wanneer kan de eigenlijke bespreking van mijn voorstel van start gaan?

223. De bespreking ten gronde van een wetsvoorstel kan pas aanvangen als twee voorwaarden zijn vervuld :
- 1° het voorstel moet naar een commissie zijn verzonden of, anders gezegd, het moet aanhangig zijn gemaakt bij de commissie die het zal behandelen;
 - 2° de indiener moet na die verzending hebben gevraagd dat zijn voorstel op de agenda van de commissie wordt geplaatst.

224. Het is de taak van de voorzitter van de Kamer de voorstellen voor bespreking te verzenden naar een van de vaste of tijdelijke commissies (Rgt., art. 77).

De voorstellen tot wijziging van het Reglement verzendt hij naar de bijzondere commissie voor het Reglement.

De voorzitter kan de Kamer *raadplegen* over die verzending en moet dat zelfs doen indien één vijfde van de Kamerleden daarom verzoekt.

In geen van beide gevallen geeft de beslissing van de voorzitter aanleiding tot een debat of tot een stemming bij naamafroeping.

Als de verzendingsbeslissing eenmaal is genomen, kan de indiener van het voorstel echter nog vragen dat zijn voorstel wordt verzonden naar een andere commissie dan die welke de voorzitter oorspronkelijk had aangewezen. Toch blijft het ook in dat geval de voorzitter die aan de *plenaire vergadering* de verzending naar een andere commissie *voorstelt*.

Er zij opgemerkt dat zowel de voorstellen tot verklaring van herziening van de Grondwet als de voorstellen tot herziening van de Grondwet altijd naar de *vaste commissie voor de Herziening van de Grondwet en de Hervorming der Instellingen* worden verzonden (Rgt., art. 120, nrs. 1 tot 3).

225. De indiener van een naar een commissie verzonden voorstel moet vragen dat het op de agenda van de commissie wordt geplaatst, wil hij dat zijn voorstel wordt besproken. Dat hoeft echter niet ingeval zijn voorstel automatisch aan de bespreking van een wetsontwerp wordt toegevoegd (zie eerste subvraag, eerste lid). Het betreft hier een nieuwe toepassing van het beginsel van de bestendigheid van het parlementaire initiatief (zie nr. 211).

→ In welke volgorde worden de voorstellen geagendeerd ?

Wat de agendering in de commissies betreft, hebben de begrotingsontwerpen en de wetsontwerpen altijd voorrang op de wetsvoorstellen (Rgt., art. 24, tweede lid), behalve tijdens de maandelijkse vergadering die prioritair aan de bespreking van wetsvoorstellen wordt gewijd.

Wel worden de wetsvoorstellen (of de voorstellen van resolutie) automatisch bij de bespreking gevoegd van de wetsontwerpen die over hetzelfde onderwerp gaan (Rgt., art. 24, derde lid).

Onder de niet aldus toegevoegde wetsvoorstellen wordt voorrang verleend aan die waarvoor de urgentie werd verkregen.

De overige wetsvoorstellen worden doorgaans geagendeerd in de volgorde waarin hun agendering werd gevraagd. De commissie is evenwel meester van haar agenda en kan beslissen bepaalde voorstellen bij voorrang te onderzoeken of voorrang te verlenen aan voorstellen die betrekking hebben op een specifiek vraagstuk.

Indien de commissie hiertoe besluit, worden de wetsvoorstellen en voorstellen van resolutie die over hetzelfde onderwerp gaan, samengevoegd.

→ *Kan de bespreking van mijn wetsvoorstel worden geweigerd?*

Het is al gebeurd dat een commissie de bespreking van een wetsvoorstel politiek niet opportuun achtte en heeft geweigerd dat voorstel opnieuw te agenderen om het verder te bespreken (Rgt., art. 24, eerste lid).

Een lid had gevraagd dat twee wetsvoorstellen betreffende de splitsing van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde (DOC 51 1379/001 en DOC 51 1380/001) opnieuw op de agenda zouden worden geplaatst van de commissie voor de Binnenlandse Zaken. Die vraag kwam er net toen de regering had beslist die kwestie tijdelijk opzij te leggen. Tijdens de plenaire vergadering van 13 mei 2005 (CR/IV 51 PLEN 136, blz. 13-14) heeft de Kamervoorzitter verklaard dat het hem niet toekwam de agenda van een commissie te bepalen. Tijdens haar vergadering van 18 mei 2005 heeft de commissie geweigerd die voorstellen opnieuw te agenderen. Vervolgens heeft het lid dat om die agendering had gevraagd, tijdens de plenaire vergadering van 19 mei 2005 (CR/IV 51 PLEN 139, blz. 18-21) voorgesteld dat die plenaire vergadering een standpunt zou innemen over die beslissing van de commissie. De Kamervoorzitter weigerde dat, precies omdat de commissie al een standpunt had ingenomen.

Hoe verloopt de bespreking van mijn voorstel in de commissie?

226. Wanneer een voorstel voor bespreking aan de beurt komt, is de aanwijzing van een rapporteur het eerste wat de commissie doet. Samen met de commissievoorzitter is die rapporteur politiek verantwoordelijk voor het commissieverslag. Voor meer informatie over de rol van de rapporteur, zie nr. 235 (subvraag).

→ *Hoe wordt de rapporteur aangewezen ?*

De rapporteur wordt bij volstrekte meerderheid van de commissieleden aangewezen onder die leden. Bij de verdeling van de rapporteursfuncties wordt in het algemeen gelet op een evenredige vertegenwoordiging van meerderheid en oppositie. Zo de commissie dat nodig acht, wijst zij meer dan één rapporteur aan.

227. Vervolgens hoort de commissie de inleidende uiteenzetting van de indiener of van een van de mede-indieners van het voorstel. Die uiteenzetting wordt door de indiener of mede-indiener zelf gegeven, wat impliceert dat de bespreking van het voorstel maar kan aanvangen als een van hen aanwezig is.
228. De commissie gaat vervolgens over tot de algemene bespreking van het voorstel, die betrekking heeft op het beginsel dat eraan ten grondslag ligt en het geheel ervan (Rgt., art. 85, derde lid). De algemene bespreking, alsook trouwens de hele behandeling in commissie, kan maar plaatshebben als de indiener van het voorstel (of een van de mede-indieners) aanwezig is.
229. Nadien gaat de commissie over tot de bespreking van elk artikel en de bespreking van de amendementen die erop betrekking hebben. Daarna volgt een stemming over elk amendement en elk al dan niet geamendeerd artikel.
230. Tot slot volgt de stemming over het al dan niet geamendeerde gehele dispositief (*i.e.* het beschikkend gedeelte).

→ *Wat kan ik doen ingeval mijn voorstel wordt vervallen verklaard na te zijn gevoegd bij een wetsontwerp (Rgt., art. 24, derde lid) of bij een of meer andere voorstellen ?*

In principe beslist de commissie enkel via een stemming over de tekst die als basis voor de bespreking werd genomen.

De toegevoegde voorstellen worden vervallen verklaard.

De indieners ervan kunnen toch gedaan krijgen dat over hun tekst wordt gestemd door die tekst in te dienen in de vorm van amendementen op de basistekst.

Indien het voorwerp van het toegevoegde voorstel niet volledig identiek is, kan de indiener ook vragen dat zijn voorstel wordt losgekoppeld. Zijn voorstel blijft dan aanhangig.

Hoe kan ik deelnemen aan het wetgevend werk van een commissie waarvan ik lid ben?

231. Wie lid is van een commissie die een tekst moet onderzoeken die een wet (of een resolutie) kan worden,

1° kan deelnemen aan alle besprekingen van die tekst en van de vragen in verband met de procedure aangaande die bespreking;

2° kan op het voorgestelde dispositief amendementen indienen (zie nrs. 243 tot 257);

3° kan voorstellen het dispositief van het wetsvoorstel (of wetsontwerp), alsook een of meer amendementen daarop, voor advies aan de Raad van State voor te leggen (zie nr. 220);

4° kan voorstellen het advies in te winnen van een andere commissie of van extraparlamentaire personen of instellingen, dan wel bij die personen of instellingen inlichtingen in te winnen of bepaalde mensen te horen;

5° kan deelnemen aan de verschillende stemmingen: over de procedure, over de amendementen, over de artikelen en over het hele voorgestelde dispositief.

→ *Is mijn spreektijd in commissie beperkt?*

De spreektijd kan in principe worden beperkt als de commissie daar op voorstel van haar voorzitter toe beslist (Rgt., art. 81). Toch wordt in de praktijk maar heel zelden van die mogelijkheid gebruik gemaakt.

→ *Mag ik mij in commissie laten bijstaan door een parlementaire medewerker?*

Tenzij de commissie anders beslist en behalve bij een vergadering met gesloten deuren, kan een Kamerlid zich in een commissie belast met wetgevend werk laten bijstaan door een medewerker van zijn fractie. De naam en de hoedanigheid van die medewerker moeten dan vóór elke vergadering aan de voorzitter van de commissie worden meegedeeld.

De medewerker mag niet deelnemen aan de bespreking.

→ Welk quorum en welke meerderheid zijn vereist opdat mijn voorstel in commissie wordt aangenomen?

Wat het quorum betreft, moet de meerderheid van de (vaste of plaatsvervangende) commissieleden aanwezig zijn om geldig te kunnen stemmen (Rgt., art. 26, nrs. 1 en 2).

***N.B.:** Hoewel het Reglement stelt dat diezelfde meerderheid permanent aanwezig moet zijn voor de bespreking van de wetsontwerpen en -voorstellen, kan de bespreking zonder quorum worden voortgezet zolang een commissielid de schorsing om die reden niet vraagt (Rgt., art. 25, nr. 2).*

Wat de vereiste meerderheid betreft, spreekt een commissie zich altijd uit bij volstreekte meerderheid van de stemmen (aantal ja-stemmen groter dan het aantal nee-stemmen), zelfs als de Grondwet of de wet een andere meerderheid voor de aanneming van de wetten voorschrijft (Rgt., art. 26, nr. 5).

Zo neemt de commissie voor de Herziening van de Grondwet de wetsontwerpen en wetsvoorstellen tot herziening van de Grondwet bij volstreekte meerderheid van stemmen aan, terwijl die teksten in het plenum van de Kamer moeten worden goedgekeurd met een tweederdemeerderheid.

→ Wanneer wordt in de commissie gestemd?

Als op de tekst van het wetsvoorstel geen enkel amendement is ingediend, kan de commissie onmiddellijk overgaan tot de stemming over elk artikel, alsook over het geheel.

Als de commissie een of meer artikelen van het dispositief heeft geamendeerd en/of heeft verworpen, en onmiddellijk na de stemming over het laatste artikel en vóór de stemming over de hele tekst een van de leden vraagt dat de commissie overgaat tot een “tweede lezing” (d.w.z. feitelijk een tweede stemming), kan die tweede stemming - behalve bij urgentie - maar plaatshebben tijdens een andere vergadering van die commissie. Er moet tussen beide vergaderingen minstens één dag verlopen (Rgt., art. 83 en 94, nrs. 1 tot 3).

Als de commissie een of meer artikelen van het dispositief heeft geamendeerd, kan ze pas over het geheel stemmen na een termijn van ten minste 48 uur vanaf het moment dat aan de leden een ontwerp van de aangenomen tekst met alle aangenomen amendementen ter beschikking is gesteld. Die termijn van 48 uur geldt evenwel niet als voor de bespreking van het voorstel de urgentie is aangenomen, of als de tekst is geamendeerd na een verwijzing door de plenaire vergadering naar de commissie (Rgt., art. 82, nr. 1, eerste en tweede lid).

Als de tekst is geamendeerd, wordt de termijn van ten minste 48 uur door de diensten van de Kamer (in dit geval de juridische dienst) benut om de commissie eventuele correcties van wetgevingstechnische aard te suggereren. De aldus gedane suggesties worden in het algemeen aangereikt in een document dat “Wetgevingstechnische nota” wordt genoemd.

***N.B.:** Bij voorstellen van resolutie is de procedure soepeler en meer op consensus gericht: er wordt gestemd over de verschillende delen van het dispositief naar gelang van de praktische noodzaak en van de logica. Het is zelfs mogelijk dat de commissie alleen over de hele tekst stemt.*

Hoe kan ik deelnemen aan het wetgevend werk van een commissie waarvan ik geen lid ben?

232. Ieder Kamerlid dat geen lid is van de commissie die een tekst moet onderzoeken die een wet (of een resolutie) kan worden, kan deelnemen aan de werkzaamheden van die commissie op dezelfde wijze als de commissieleden, behalve dat dit Kamerlid niet mag deelnemen aan de stemmingen.

Het spreekt voor zich dat zijn/haar aanwezigheid in die commissie niet meetelt voor de berekening van het vereiste quorum, tenzij hij/zij een vast lid of een plaatsvervanger vervangt.

→ *Mag ik aan het wetgevend werk van de commissie blijven deelnemen als zij vergadert met gesloten deuren?*

Wanneer de Conferentie van voorzitters of, bij tweederde van de stemmen, de betrokken commissie, beslist een wetsontwerp of wetsvoorstel met gesloten deuren te bespreken (Rgt., art. 31, nr. 2), geldt die beslotenheid niet voor de Kamerleden die geen deel uitmaken van die commissie (die dus de vergaderingen normaal mogen bijwonen en er worden gehoord). Op die regel wordt een uitzondering gemaakt wanneer de Kamer, de Conferentie van voorzitters of, bij tweederde van de stemmen, de commissie zelf, er anders over beslist (ibid.).

Maar zelfs als er anders over wordt beslist, heeft de (hoofd)indieners van een wetsvoorstel altijd het recht deel te nemen aan de bespreking van zijn wetsvoorstel (ibid.).

→ *Mag ik over een wetsontwerp of wetsvoorstel dat een commissie moet behandelen, schriftelijke opmerkingen formuleren ?*

Ieder Kamerlid heeft het recht een commissie schriftelijke opmerkingen te doen toekomen over de wetsontwerpen en -voorstellen die zij moet behandelen. Die opmerkingen, alsook het eventuele antwoord van de minister en de bespreking daarover, worden opgenomen in de verslagen over die wetsontwerpen en wetsvoorstellen (Rgt., art. 80).

Worden de besprekingen in commissie in verband met mijn wetsvoorstel en alle beslissingen in dat kader opgenomen in een document ?

233. De bespreking waartoe het onderzoek van een wetsvoorstel (of wetsontwerp) aanleiding geeft, alsook de beslissingen in het kader van dat onderzoek, worden vermeld in het namens de commissie uitgebrachte verslag.

Het commissieverslag is een weergave van de debatten (de analyse) die specifiek is voor de bespreking van teksten (wetsontwerpen en wetsvoorstellen, voorstellen van resolutie enzovoort). Het commissieverslag verschilt van het *Integraal Verslag* (dat dient voor de vragen- en interpellatievergaderingen in commissie en in het algemeen voor de plenaire vergadering), omdat het geen woordelijke weergave mag zijn van de debatten, en van het *Beknopt Verslag* (dat wordt gebruikt naast het *Integraal Verslag*), omdat het er geen slaafse samenvatting van moet zijn.

Gelet op die specificiteit is het af te raden dat de rapporteurs in hun verslag de integrale tekst van de in commissie voorgelezen betogen overnemen.

Het verslag omvat, behalve de analyse van de besprekingen, gemotiveerde conclusies die strekken ofwel tot aanneming, verwerping of amendering van de onderzochte tekst. Het verslag geeft ook aan welk gevolg de commissie heeft gegeven aan de ingediende amendementen.

Het omvat *in fine* ook een lijst van de bepalingen die volgens het regeringslid dat bevoegd is voor het ter bespreking liggende ontwerp of voorstel, uitvoeringsmaatregelen vergen (Rgt., art. 78, nr. 2).

234. De leden die tijdens het debat het woord hebben genomen, kunnen hun correcties op de teksten die hen bij name zijn toegeschreven, schriftelijk meedelen. Zij worden geacht die teksten te hebben goedgekeurd als zij geen correcties hebben meegedeeld binnen drie dagen te rekenen van de dag na die waarop de teksten beschikbaar zijn geworden. Die termijn kan echter worden ingekort als de voorzitter van de commissie daar vóór de stemming over de hele tekst van het wetsvoorstel of –ontwerp toe beslist (Rgt., art. 78, nr. 4).

Gelet op de hierboven vermelde specifieke aard van het verslag mogen de sprekers hun opmerkingen over het ontwerpverslag niet aanwenden om de analyse van de rapporteur te vervangen door de integrale tekst van hun betoog.

235. Het Reglement van de Kamer stelt geen termijn vast voor de indiening van het verslag, maar de voorzitter van de Kamer kan aangeven binnen welke termijn dat verslag moet worden ingediend.

Hoe dan ook moet het verslag behalve bij urgentie altijd worden rondgedeeld ten minste drie dagen vóór de aanvang van de bespreking in plenum (Rgt, art. 85, eerste lid).

→ *Waarin bestaat de functie van rapporteur?*

De rapporteur draagt samen met de voorzitter van de commissie de politieke verantwoordelijkheid voor het verslag.

Hij heeft tot taak overeenkomstig de hiervoor uiteengezette richtlijnen (zie nr. 233) aan de plenaire vergadering verslag uit te brengen over het onderzoek van het wetsontwerp of wetsvoorstel, wat veronderstelt dat hij ook tijdens de hele bespreking in plenum het woord kan nemen om toelichting te verstrekken over de werkzaamheden in commissie.

De rapporteur kan uiteraard zijn verslag zelf redigeren, maar hij beschikt altijd over het ontwerpverslag dat de commissiesecretaris heeft opgesteld.

Er zij opgemerkt dat :

- 1° wanneer in een commissie een wetsontwerp of een voorstel ongewijzigd is aangenomen en hierover geen enkele belangrijke opmerking is gemaakt (Rgt., art. 78, nr. 7), de commissie kan beslissen dat het gaat om een “zaak zonder verslag” ;*
- 2° de Kamer op voorstel van de commissie bij eenparigheid kan aanvaarden dat in plenum mondeling verslag wordt uitgebracht (wat geenszins uitsluit dat achteraf alsnog een schriftelijk verslag kan worden gepubliceerd). Meestal gaat het over*

verslagen over wetsontwerpen of wetsvoorstellen waarvoor de spoedbehandeling werd toegestaan;

- 3° *wanneer in begrotingszaken het onmogelijk blijkt binnen de gestelde termijn te beschikken over het verslag dat het advies bevat van een vaste commissie die ermee belast is advies uit te brengen over de haar aanbelangende artikelen en programma's van de algemene uitgavenbegroting en die geacht wordt verslag uit te brengen bij de commissie voor de Financiën en de Begroting (Rgt., art. 110, nr. 2, tweede lid), deze tot de stemming kan overgaan zonder op dat verslag te wachten.*

Wanneer een commissie van een andere commissie de opdracht heeft gekregen bij haar advies uit te brengen, heeft de rapporteur van de commissie waarin het wetsontwerp of het voorstel wordt besproken het recht te worden gehoord door de commissie die advies moet uitbrengen. Omgekeerd heeft ook de rapporteur van de commissie die advies moet uitbrengen het recht te worden gehoord door de met de bespreking belaste commissie (Rgt., art. 31, nr. 2, laatste lid).

236. Indien de rapporteur zijn verslag niet tijdig indient, kan de Kamervoorzitter de commissie vragen er een andere aan te wijzen. Een dergelijk verzoek komt echter maar heel sporadisch voor.
237. Het ontwerpverslag wordt goedgekeurd door de commissievoorzitter, tenzij een lid vóór de stemming over het hele dispositief vraagt dat het door de commissie zou worden goedgekeurd (Rgt., art. 78, nr. 6).

Rest er mij nog een mogelijkheid de bespreking van mijn wetsvoorstel te laten voortzetten als de commissie het heeft verworpen?

238. Als een wetsvoorstel in het stadium van de bespreking in commissie wordt verworpen, kan de indiener (en uitsluitend de indiener!) vragen dat het plenum zich uitsprekt over het door de commissie geformuleerde voorstel tot verwerping. Als de assemblee het met het advies van de commissie eens is, is het wetsvoorstel definitief verworpen. In het andere geval wordt de bespreking voortgezet, tenzij de tekst opnieuw naar de commissie wordt verzonden (Rgt., art. 88).

Alleen de rapporteur en de indiener van het wetsvoorstel mogen het woord nemen tijdens de bespreking van het voorstel tot verwerping (Rgt., art. 88).

Hoe verloopt de bespreking in het plenum als de commissie mijn wetsvoorstel heeft aangenomen (dan wel als de bespreking ervan wordt voortgezet niettegenstaande de commissie het wetsvoorstel heeft verworpen)?

239. Het plenum mag een wetsvoorstel alleen bespreken op voorwaarde dat de indiener heeft gevraagd dat het zou worden geagendeerd.

Als het wetsvoorstel volgens de indiener ervan geen zin meer heeft (bijvoorbeeld omdat de regering zich ertoe heeft verbonden een maatregel te nemen met nagenoeg

dezelfde gevolgen als het wetsvoorstel), staat het hem vrij niet om de agendering ervan te verzoeken.

→ ***Kan de indiener van een wetsvoorstel dat voor de bespreking in commissie bij een ander, aangenomen wetsvoorstel werd gevoegd en daardoor is komen te vervallen, vragen dat zijn wetsvoorstel in het plenum wordt geagendeerd?***

In de praktijk komt de tekst van het in commissie aangenomen voorstel op de agenda van het plenum, niet die van de toegevoegde voorstellen.

Als een van de indieners van een toegevoegd voorstel desondanks wenst dat het plenum zich over de tekst van dat voorstel uitspreekt, kan hij de essentie van die tekst opnemen in een amendement, dat hij op het besproken wetsvoorstel indient.

240. Wanneer de bespreking van het voorstel aan de orde is,

- hoort het plenum eerst het door de rapporteur uitgebrachte verslag. Noch tijdens het uitbrengen van dat verslag, noch nadien is de aanwezigheid van de indiener vereist (wat niet wegneemt dat over het algemeen aan de indiener wordt gevraagd of de voor de bespreking van zijn wetsvoorstel vastgelegde datum hem past);
- dan gaat het plenum over tot de algemene bespreking van het voorstel. Die bespreking gaat over het beginsel dat eraan ten grondslag ligt en over het voorstel in zijn geheel (Rgt., art. 85, derde lid);
- op grond van de in commissie aangenomen en eventueel geamendeerde tekst gaat het plenum vervolgens over tot de artikelsgewijze bespreking van het dispositief en de daarop in het plenum ingediende amendementen, alvorens zich over elk van die amendementen en artikelen uit te spreken;
- ten slotte houdt het plenum de stemming over het hele dispositief.

Hoe kan ik aan het wetgevend werk van het plenum deelnemen?

241. Elk Kamerlid mag:

I° het woord nemen

- tijdens de algemene bespreking van een wetsvoorstel (of wetsontwerp). Daarbij is zijn spreektijd in principe beperkt tot 30 minuten. Eén lid per fractie mag ook 10 minuten lang het woord nemen na het antwoord van een regeringslid. De Kamer kan bij zitten en opstaan beslissen die spreektijden maximaal met de helft te beperken in de loop van de bespreking. Daarentegen kan de Conferentie van voorzitters vóór de bespreking eenparig beslissen de spreektijden te verlengen, rekening houdend met het belang van het wetsontwerp of het wetsvoorstel (Rgt., art. 48, nr. 1, 1°, en nrs. 4 en 7) ;
- tijdens de artikelsgewijze bespreking. Daarbij is zijn spreektijd in principe beperkt tot 15 minuten. Eén lid per fractie mag ook 5 minuten lang het woord voeren na het antwoord van een regeringslid. Voorts beschikt elke indiener van één of meer amendement(en) over 5 minuten om zijn (of elk van zijn) amendement(en) te verdedigen. Ook die spreektijden kunnen worden ingekort of verlengd zoals aangegeven bij het vorige gedachtestreepje (*ibid.*);

- om zijn stemming of de reden voor zijn onthouding toe te lichten. Daarbij is zijn spreektijd in principe beperkt tot 2 minuten. Die tijd kan eveneens worden ingekort of verlengd zoals aangegeven bij het eerste gedachtestreepje (Rgt., art. 48, nrs. 5 en 7);
- 2° amendementen indienen op het in commissie aangenomen of eventueel geamendeerde dispositief (zie nrs. 243 tot 257);
- 3° suggereren de Raad van State over het wetsvoorstel om advies te vragen indien dat nog niet is gebeurd, dan wel suggereren een dergelijk advies te vragen over de (of sommige van de) op dat wetsvoorstel (of wetsontwerp) ingediende nieuwe amendementen (zie nr. 220);
- 4° samen met negen andere leden de verwijzing naar de bevoegde commissie vragen van een amendement op een wetsontwerp dat een aangelegenheid regelt als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet, dat vóór de eindstemming in de Kamer (na een tweede verzending van het wetsontwerp door de Senaat) is ingediend en dat ertoe strekt nieuwe bepalingen toe te voegen aan de overgezonden tekst (Rgt., art. 90, nr. 3);
- 5° om een tweede stemming verzoeken (zie *infra*, 2de subvraag, vierde gedachtestreepje);
- 6° deelnemen aan de verschillende stemmingen over procedurekwesaties, amendementen, artikelen en het hele dispositief.

→ ***Welk quorum en welke meerderheid zijn vereist opdat het plenum mijn wetsvoorstel aanneemt?***

Wat het quorum betreft, moet de meerderheid van de Kamerleden (76 leden) aanwezig zijn om geldig te kunnen stemmen (Grondwet, art. 53, derde lid, en Rgt., art. 61, nr. 2). Een lid dat niet aan de stemming deelneemt, maar op het ogenblik van de stemming in het halfrond aanwezig is, wordt geacht zich bij de stemming te hebben onthouden. Bijgevolg wordt hij bij het aantal aanwezige leden meegeteld (Rgt., art. 60, tweede lid). Ook een lid dat bij de stemming afwezig is na zijn stemafspraak te hebben meegedeeld of na een verklaring vóór de stemming te hebben afgelegd, wordt geacht zich te hebben onthouden en wordt bijgevolg meegeteld bij de aanwezige leden (Rgt., art. 57, laatste lid).

Tijdens de plenaire vergadering van 29 maart 2001 werd een oppositielid, zonder het zelf te willen, als aanwezig bij de stemming beschouwd nadat hij eerder, toen de stemmingsprocedure al begonnen was, had opgemerkt dat de meerderheid het vereiste quorum niet kon halen en hij vervolgens het halfrond had verlaten (CRIV, 50 PLEN 120, blz. 42).

Wat de vereiste meerderheid betreft, spreekt de Kamer zich altijd uit bij volstrekte meerderheid van de stemmen (aantal ja-stemmen groter dan het aantal nee-stemmen) (Grondwet, art. 53, eerste lid, en Rgt., art. 61, nr. 1), tenzij de Grondwet een bijzondere meerderheid oplegt; bij staking van stemmen wordt het in stemming gebrachte wetsvoorstel of wetsontwerp verworpen (Grondwet, art. 53, tweede lid, en Rgt., art. 61, nr. 1).

→ **Op welk ogenblik en volgens welke regels wordt in de plenaire vergadering gestemd?**

Het ogenblik waarop kan worden gestemd, hangt af van het geval:

- *als op het dispositief van het voorstel waarover het plenum moet stemmen, geen amendement werd ingediend, kan het plenum tijdens dezelfde vergadering stemmen over elk artikel afzonderlijk alsook over het dispositief in zijn geheel, onder voorbehoud van wat wordt gezegd onder de volgende gedachtestreep;*
- *als bij de parlementaire overlegcommissie een bevoegdheidsconflict aanhangig is gemaakt of een verzoek tot verlenging van de onderzoekstermijnen is ingediend, wordt de eindstemming over het voorstel opgeschort tot de dag na de uitspraak van de overlegcommissie of tot de dag na het verstrijken van de termijn waarbinnen de overlegcommissie zich had moeten uitspreken (Rgt., art. 95, tweede lid);*
- *als op het voorstel een amendement is ingediend en dat amendement naar de bevoegde commissie wordt verwezen, kan de stemming over het artikel waarop het amendement betrekking heeft, pas plaatshebben nadat de commissie zich over dat amendement heeft uitgesproken en er in de plenaire vergadering verslag over heeft uitgebracht (Rgt., art. 90, nr. 3, en 93, nr. 1);*
- *als amendementen werden aangenomen en/of artikelen werden verworpen, volgt in principe een tweede stemming over die amendementen en/of artikelen ; tenzij urgentie is aangenomen, gebeurt dat tijdens een volgende vergadering ; tussen deze twee vergaderingen moet ten minste één dag verlopen (Rgt., art. 94, nrs. 1 tot 3). In de praktijk vindt die tweede stemming alleen plaats in het - uitzonderlijke - geval dat een lid daar uitdrukkelijk om verzoekt;*
- *als de plenaire vergadering bij de eerste stemming een amendement heeft aangenomen, mag de eindstemming over het aldus geamendeerde wetsvoorstel (of wetsontwerp) pas plaatsvinden nadat vijf dagen verstreken zijn, zelfs als een urgentieverklaring werd aangenomen (Rgt., art. 95, derde lid, en art. 51, nr. 4, tweede lid).*

De Grondwet bepaalt uitdrukkelijk dat een wetsontwerp (of een wetsvoorstel) pas kan worden aangenomen nadat er artikelsgewijs over is gestemd (Grondwet, art. 76). Over de amendementen en de artikelen kan worden gestemd bij zitten en opstaan, maar in de praktijk wordt doorgaans door elektronische naamstemming gestemd over de amendementen, en bij instemming over de artikelen. Over een wetsontwerp of wetsvoorstel in zijn geheel moet daarentegen altijd bij naamstemming worden gestemd (Grondwet, art. 55, en Rgt., art. 96. tweede lid).

N.B.: voor een voorstel van resolutie in zijn geheel hoeft niet bij naamstemming te worden gestemd.

Worden de besprekingen bij de behandeling van mijn wetsvoorstel in de plenaire vergadering en de beslissingen in dat kader opgenomen in een document?

242. De besprekingen bij de behandeling van een wetsvoorstel in de plenaire vergadering, alsook alle beslissingen die daarbij worden genomen (adviesaanvraag bij de Raad van

State, verwijzing van een amendement naar de commissie, stemmingen enzovoort), worden op schrift gesteld in zowel het *Integraal Verslag (CRIV)* als het *Beknopt Verslag (CRABV)*.

|

|

AMENDEMENTEN

Waarover gaat het?

243. Het amendementsrecht put zijn legitimiteit uit artikel 76, tweede lid, van de Grondwet, dat luidt: « De Kamers hebben het recht de artikelen en de voorgestelde amendementen te wijzigen [...] ». ».

Amendementen zijn voorstellen tot wijziging van een artikel dan wel van sommige of van alle artikelen van een wetsontwerp of wetsvoorstel. Ze kunnen worden voorgesteld bij de bespreking van het ontwerp of het voorstel in commissie of in plenaire vergadering.

Ook op voorstellen van resolutie kunnen amendementen worden voorgesteld. Die strekken er in dat geval toe een onderdeel of sommige onderdelen van het dispositief, dan wel het hele dispositief te vervangen.

Een amendement mag uitsluitend tot doel hebben een tekst te wijzigen waarover, net als over het amendement zelf, zal worden gestemd ; met andere woorden mag het er alleen toe strekken een dispositief te wijzigen. Het kan in geen geval tot doel hebben de memorie van toelichting van een ontwerp of de toelichting bij een voorstel te wijzigen. Wenst de regering, de indiener van een voorstel of, meer in het algemeen, een lid dat de strekking van de memorie van toelichting of de toelichting wordt gepreciseerd, aangepast dan wel verbeterd, dan vraagt zij/hij dat die precisering, aanpassing of verbetering wordt vermeld in het commissieverslag of in het *Integraal Verslag*.

Volgens de bewoordingen van het hierboven genoemde artikel 76, tweede lid, van de Grondwet mogen ook de amendementen worden geamendeerd. Dat betekent dat het dispositief van het ontwerp of voorstel mag worden gesubamendeerd.

Alles wat hierna wordt gezegd in verband met de amendementen geldt, tenzij anders vermeld, ook voor de subamendementen.

N.B. : Een subamendement mag niet verward worden met een amendement in bijkomende orde. Een amendement in bijkomende orde is immers een amendement dat door zijn indiener voorgesteld wordt om als alternatief te dienen mocht zijn amendement in hoofdorde worden verworpen.

Waarop moet ik letten wanneer ik mijn amendement redigeer ?

244. Een amendement bevat gewoonlijk een dispositief en een verantwoording, maar de verantwoording kan worden weggelaten. Dat kan bijvoorbeeld wanneer de indiener van het amendement ze onnodig acht of wanneer hij, in de hitte van de bespreking, materieel de tijd niet heeft om zijn betoog op schrift te stellen.

Het dispositief van het amendement vermeldt de wijzigingen die de indiener wil aanbrengen in het dispositief van het ontwerp c.q. voorstel. Die vermelding gaat

vergezeld van de technische aanwijzingen die nodig zijn om nauwkeurig te bepalen op welke plaats en op welke wijze die wijzigingen moeten worden aangebracht.

Voorbeelden van een dispositief:

- Wetsontwerp (nr. 51 2478) tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf en de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen

Amendement nr. ... van ...

Art. 6

In het ontworpen artikel 10, § 2, derde lid, de woorden « , stabiele en regelmatige » weglaten.

- Wetsvoorstel (nr. 51 2311) tot precisering van de wet tot aanvulling van de wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in en het dragen van wapens en op de handel in munitie

Amendement nr. ... van ...

Art. 2

In het voorgestelde artikel 4, laatste lid, tweede gedachtestreepje, het woord «normaal» invoegen tussen het woord «die» en het woord «uitsluitend».

- Voorstel van resolutie (nr. 51 1781) betreffende de marburgkootsepidemie in Angola

Amendement nr. ... van ...

Punt 1

De woorden «bijkomende inspanningen leveren» vervangen door de woorden «hun inspanningen aanhouden».

Het dispositief beperkt zich ertoe de voorgestelde wijzigingen aan te wijzen, zonder de niet te wijzigen bepalingen te herhalen (Rgt., art. 90, nr. 1, tweede lid).

De verantwoording is de uiteenzetting van de argumenten die het voorgestelde amendement aannemelijk moeten maken. Ze moet beperkt blijven tot wat nodig is om de draagwijdte van het amendement te begrijpen (Rgt., art. 90, nr. 1, derde lid).

245. Om een amendement te redigeren kan het lid zich, net als voor de redactie van een wetsvoorstel, laten leiden door de formules F 1-1-1 tot F 1-2-5, F 4-1-1-1, F 4-1-2-1 tot F 4-1-9-2 en F 4-2-1-1 tot F 4-7-2 van de *Handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten 2008* van de Raad van State, die elektronisch kan worden geraadpleegd op : http://www.raadvst-consetat.be/?page=technique_législative&lang=nl. met dien verstande :

a) dat in de technische aanwijzingen de onbepaalde wijs wordt gebruikt in plaats van de aantoonende wijs;

Voorbeeld :

- Wetsvoorstel:
« Artikel 10, § 2, vierde lid, van de wet van ... betreffende ... wordt aangevuld met de woorden 'vanaf het aanslagjaar 2006' ».

- Amendement :
« Paragraaf 2, vierde lid, aanvullen met de woorden 'vanaf het aanslagjaar 2006' ».

b) dat in het dispositief dat het lid wil invoegen de formules waarnaar hierboven wordt verwezen onveranderd kunnen worden gebruikt.

Voorbeeld:

- *Amendement nr. ... van ...*

Art. 10bis

Een artikel 10bis toevoegen, luidende:

«In artikel 7 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° paragraaf 1 wordt vervangen door wat volgt:

«§ 1 ...»;

2° paragraaf 2 wordt aangevuld met een lid, luidende:

« ... »,».

(Zie formule F 4-2-1-1)

- *Amendement nr. ... van ...*

Art. 20

Dit artikel vervangen door wat volgt:

"Deze wet treedt in werking op de eerste dag van de derde maand na die waarin ze is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*".

(Zie formule F 4-2-3-1)

De Kamerleden vinden alle formules gebruiksklaar terug in hoofdstuk VIII, "Wetgevingstechnische formules" van het onder nr. 207 bedoelde *Vademecum*.

Wat is een tegenamendement?

246. Een tegenamendement is een amendement (1) dat wordt ingediend op een optioneel bicameraal wetsontwerp (procedure overeenkomstig artikel 78 van de Grondwet) dat de Kamer heeft overgezonden aan de Senaat, die het vervolgens geamendeerd weer aan de Kamer heeft overgezonden; en (2) dat alleen bedoeld is om een door de Senaat aangenomen amendement ongedaan te maken en aldus de oorspronkelijk door de Kamer aangenomen tekst geheel of gedeeltelijk te herstellen. Een dergelijk amendement moet door de indiener worden gekwalificeerd als "tegenamendement" (Rgt., art. 90, nr. 2).

Als de Kamer alleen tegenamendementen aanneemt en geen nieuwe amendementen, loopt de parlementaire procedure af en wordt de tekst ter bekrachtiging en bekendmaking overgezonden aan de Koning.

Hoe dien ik een amendement in en tot wanneer kan ik dat doen?

247. Een amendement wordt schriftelijk ingediend bij de Kamervoorzitter (in de praktijk de griffier of het Wetgevend secretariaat van de Kamer) (Rgt., art. 90, nr. 4). Als de tekst waarop het amendement betrekking heeft, evenwel al wordt besproken in een commissie of in de plenaire vergadering, wordt het respectievelijk ingediend bij

de commissievoorzitter (in de praktijk de commissiesecretaris) of de voorzitter van de plenaire vergadering (in de praktijk de griffier, die de voorzitter bijstaat).

Een amendement moet altijd door de indiener(s) ervan worden ondertekend en mag door niet meer dan tien leden zijn ondertekend (Rgt, art. 90, nr. 4). Er wordt aanbevolen de naam en de volgorde van de indieners te vermelden. Bij gebrek aan deze vermelding wordt de eerste ondertekenaar rechts beschouwd als de hoofdindiener.

Als het amendement getypt is, wordt gevraagd ook een elektronische versie ervan te overhandigen.

De datum en het uur van indiening worden op het origineel vermeld.

→ ***Wat gebeurt er in de praktijk met het amendement dat ik heb ingediend ?***

De ingediende amendementen krijgen een volgnummer, dat wordt toegekend door het Wetgevend secretariaat volgens het tijdstip van indiening. Vervolgens worden ze vertaald, gedrukt en rondgedeeld als parlementair document dat, naast het aan het wetsontwerp of -voorstel toegekende nummer, een hierop volgende nummer draagt dat de volgorde van de aan dat ontwerp of voorstel gerelateerde documenten aangeeft.

→ ***Moet mijn amendement steeds vertaald zijn alvorens het wordt besproken ?***

De stemming over de tijdens de bespreking ingediende amendementen (en, bijgevolg, de bespreking van dergelijke amendementen) kan gebeuren aan de hand van een eentalige tekst. Als de amendementen worden aangenomen, worden ze vertaald. (Rgt., art. 93, nr. 2, eerste lid).

Uiteraard geven de tolken tijdens de bespreking een mondelinge en voorlopige vertaling van die amendementen.

Van elk ter stemming gebracht artikel wordt in ieder geval een Nederlandse en een Franse tekst opgesteld (art. 96).

248. In commissie moet een amendement ten laatste vóór het einde van de bespreking van het artikel waarop het betrekking heeft, worden ingediend.

In plenaire vergadering moeten de amendementen ten laatste vóór het afsluiten van de algemene bespreking worden ingediend, behalve :

- als het commissieverslag en de door de commissie aangenomen tekst niet ten minste drie dagen vóór de bespreking in plenum werden rondgedeeld. In dat geval mogen amendementen worden ingediend tot vóór de sluiting van de bespreking van de betrokken artikelen (Rgt., art. 91, nr. 3) ;
- als het gaat om subamendementen, om amendementen op artikelen waarop de regering amendementen heeft ingediend waarvan de leden niet vóór de sluiting van de algemene bespreking behoorlijk kennis hebben kunnen nemen, om amendementen die steunen op adviezen of beslissingen van geraadpleegde organen waarvan de leden niet vóór de sluiting van de algemene bespreking behoorlijk kennis hebben kunnen nemen, of om amendementen die een compromis vormen of van technische aard zijn en die uit de bespreking van de artikelen voortvloeien (Rgt., art. 91, nr. 4).

Mag ik een reeds bij de Kamer ingediende tekst opnieuw indienen als amendement ?

249. Die vraag kan rijzen voor zowel de al ingediende en verworpen amendementen als voor de al ingediende of verworpen wetsvoorstellen.

→ *Mag ik, met het oog op de plenaire vergadering, een amendement dat ik al tijdens de bespreking in commissie hebben ingediend en dat werd afgestemd, opnieuw indienen ?*

Nadat een tekst in commissie is aangenomen, kunnen niet-aangenomen amendementen op die tekst opnieuw worden ingediend voor de bespreking in plenum.

Wanneer een lid aldus een amendement opnieuw indient, moet hij het uiteraard – indien nodig – bijsturen, aangezien zowel de inhoud als de nummering van de door de commissie aangenomen tekst kunnen verschillen van die van de oorspronkelijke tekst. De opnieuw ingediende amendementen dan wel de amendementen die voor het eerst worden ingediend om in het plenum te worden besproken, moeten immers betrekking hebben op de tekst die in commissie is aangenomen, en niet op het oorspronkelijke voorstel of ontwerp.

→ *Mag ik een amendement indienen dat de tekst van een reeds ingediend of verworpen wetsvoorstel overneemt?*

Er is niets op tegen dat een lid de tekst van een door hem ingediend wetsvoorstel overneemt in een amendement. Het Reglement verbiedt eigenlijk evenmin dat een lid een amendement indient dat de tekst overneemt van een door een collega ingediend wetsvoorstel.

Uit de beslissingen die de Conferentie van voorzitters tot dusver heeft genomen over de vraag of een lid in een amendement de tekst van een reeds verworpen wetsvoorstel mag overnemen, blijkt dat zulks ongeoorloofd wordt geacht.

Kan mijn amendement onontvankelijk worden verklaard?

250. Naar gelang van het geval zal de Kamervoorzitter, de commissievoorzitter of de plenumvoorzitter elk amendement onontvankelijk verklaren als het niet daadwerkelijk betrekking heeft op het precieze onderwerp of op het artikel van het ontwerp c.q. het voorstel dat het wil wijzigen (Rgt., art. 90, nr. 1).

De voorzitter zal een amendement onontvankelijk verklaren als

- het geen betrekking heeft op de besproken tekst van het ontwerp of het voorstel;
- het een amendement is op de middelenbegroting dan wel op de algemene uitgavenbegroting of op de aanpassingen daarvan, dat wetsbepalingen bevat die er geen rechtstreeks verband mee houden (Rgt., art. 118, tweede lid).

→ **Hoe kan ik weten of mijn amendement betrekking heeft op het precieze onderwerp van een ontwerp van programmawet (of van een soortgelijk ontwerp) of van een ontwerp van mozaïekwet (met diverse bepalingen die kennelijk geen verband houden met de tenuitvoerlegging van de begroting) ?**

Bij een ontwerp van programmawet kan men een amendement in het uiterste geval als ontvankelijk beschouwen wanneer dit een budgettair doel beoogt, zelfs al gaat het over een onderwerp dat in het ontwerp zelf niet aan bod komt. Als het begrip "precies onderwerp" (zie hierboven) ruim wordt geïnterpreteerd, kan men er immers van uitgaan dat het onderwerp van het ontwerp dat budgettaire doel is.

Elk amendement op een ontwerp van mozaïekwet (die per definitie niet tot doel heeft de begroting ten uitvoer te leggen), moet daarentegen rechtstreeks verband houden met een bepaling of sommige bepalingen van dat ontwerp.

251. De voorzitter zal voorts ongeacht welk amendement onontvankelijk verklaren, als dat amendement op een met een volstreekte meerderheid van stemmen aan te nemen wetsontwerp of -voorstel moet worden aangenomen met een bijzondere meerderheid, of *vice versa* (Rgt., art. 72, nr. 3, eerste lid).

Bovendien zal hij ook ongeacht welk amendement onontvankelijk verklaren, als dat amendement, dat betrekking heeft op een wetsontwerp of -voorstel dat ressorteert onder een van de wetgevende procedures als bedoeld in artikel 74, artikel 77 of artikel 78 van de Grondwet, moet worden behandeld overeenkomstig een andere van die drie procedures (Rgt., art. 72, nr. 3, tweede lid).

252. Krachtens de hun verleende mogelijkheid om in de parlementaire documenten vermeldingen te doen weglaten die strijdig zijn met de orde (Rgt., art. 66), kunnen de Kamervoorzitter, de commissievoorzitter of de persoon die het plenum voorziet voorts sommige amendementen onontvankelijk verklaren die zij strijdig achten met de welvoegelijkheid, de eerbied voor de instellingen, het respect voor personen enzovoort.

Zo heeft de Kamervoorzitter in het verleden amendementen onontvankelijk verklaard omdat ze strijdig waren met de orde en omdat ze persoonlijke bijzonderheden bevatten waarvan de openbaarmaking niet wenselijk was.

253. In plenum neemt de voorzitter in theorie alleen een amendement in overweging als het de steun krijgt van ten minste vijf leden (Rgt., art. 93, nr. 1).

Aan welke formaliteiten inzake raadpleging, overleg enzovoort kan of moet mijn amendement worden onderworpen?

254. Het antwoord op die vraag is *mutatis mutandis* terug te vinden in de in nr. 219 en nr. 220 verstrekte informatie (met dien verstande dat de tekst van de tweede alinea, tweede gedachtestreepje, b), van nr. 220 alleen geldt voor de bij een eerste stemming aangenomen amendementen).

Mag ik mijn amendement intrekken?

255. De hoofdindieners van een amendement mag dat amendement intrekken tot net voordat het in plenum ter stemming wordt gebracht (Rgt., art. 92).

In verband met de manier waarop die hoofdindieners zijn amendement mag intrekken, evenals met de wijze hoe een mede-indieners zijn handtekening kan schrappen, wordt verwezen naar de in nr. 222 verstrekte aanwijzingen, die *mutatis mutandis* ook voor de amendementen gelden.

→ *Mag een collega het amendement dat ik heb ingetrokken, overnemen?*

Ja. Een door de indieners ingetrokken amendement mag worden overgenomen door een ander lid (Rgt., art. 92).

Hoe verloopt het onderzoek van mijn amendement?

256. Zowel in commissie als in plenum worden de amendementen onderzocht in het kader van de bespreking van de artikelen waarop zij betrekking hebben.

→ *Hoeveel tijd heb ik om mijn amendement te verdedigen?*

- *In commissie kan de spreektijd worden beperkt als de commissie daar op voorstel van haar voorzitter toe beslist (Rgt., art. 81), maar van die mogelijkheid wordt in de praktijk zelden gebruik gemaakt.*
- *In het plenum beschikt iedere indieners van (een) amendement(en) over 5 minuten per amendement om het te verdedigen. Die spreektijd kan enerzijds tijdens de bespreking met maximum de helft worden beperkt (bij een bij zitting en opstaan genomen beslissing van de Kamer), en anderzijds worden verlengd (bij een eenparig vóór de aanvang van de bespreking genomen beslissing van de Conferentie van voorzitters) als het belang van het wetsontwerp of voorstel dat rechtvaardigt (Rgt., art. 48, nr. 1, 1°, en nr. 7).*

→ *Kan ik mijn amendement verdedigen als de commissie vergadert met gesloten deuren?*

Ja, de hoofdindieners van een amendement heeft altijd het recht te worden gehoord als zijn amendement ter bespreking wordt gebracht. Dat geldt zelfs als de met de bespreking van het betrokken wetsontwerp of voorstel belaste commissie met gesloten deuren vergadert en zelfs als bovendien de Kamer, de Conferentie van voorzitters of de commissie zelf heeft beslist dat de Kamerleden die geen deel uitmaken van de commissie niet tot de vergaderingen ervan worden toegelaten (Rgt., art. 31, nr. 2).

Wanneer en onder welke voorwaarden wordt mijn amendement ter stemming gebracht?

257. Zowel de commissie als de plenaire vergadering stemmen over de amendementen in het kader van de stemmingen over de artikelen van het wetsontwerp of het voorstel.

Als op een bepaling zowel een amendement als een subamendement zijn ingediend, wordt eerst gestemd over het subamendement, dan over het amendement en ten slotte over de bepaling.

Het quorum en de vereiste meerderheid voor de aanneming van een amendement zijn identiek aan die welke gelden voor de aanneming van de artikelen van een wetsontwerp of een voorstel.

Voor de *stemming in commissie*, zie nr. 231, 3de subvraag.

Voor de *stemming in het plenum*, zie nr. 241, 1ste subvraag.

Er zij opgemerkt dat over een aangenomen amendement een tweede stemming (ook “tweede lezing” genoemd) kan worden gehouden. Die tweede stemming kan, behalve bij urgentie, pas plaatshebben tijdens een andere vergadering van de commissie of van de voltallige assemblee. Tussen beide vergaderingen moet ten minste één dag verlopen (Rgt., art. 83 en 94, nrs. 1 tot 3).

In commissie wordt een amendement een tweede maal ter stemming voorgelegd als een van de commissieleden daar onmiddellijk na de stemming over het laatste artikel van het dispositief en vóór de stemming over het geheel om vraagt.

In het plenum wordt in de praktijk maar tot een tweede stemming overgegaan als een lid het uitdrukkelijk vraagt, wat uitzonderlijk is.

SPLITSINGSRECHT

Waarover gaat het?

258. Het splitsingsrecht is het recht dat artikel 76, tweede lid, van de Grondwet aan de Kamer (en de Senaat) verleent om de artikelen en de voorgestelde amendementen te splitsen.

Door de gevolgen die dat recht heeft, ligt het in het verlengde van de verplichting van de Kamers artikelsgewijs te stemmen over het dispositief van een wetsontwerp of van een voorstel vóór ze zich over het geheel kunnen uitspreken (Grondwet, art. 76, eerste lid). Bedoeling is te voorkomen dat de regering het Parlement kan dwingen bepalingen te aanvaarden die het niet wil, door in één artikel of amendement zeer uiteenlopende en zelfs niet bij elkaar passende bepalingen samen te brengen, waarvan sommige de steun van het Parlement genieten en andere niet. Ook stelt het de parlementsleden en de fracties in staat duidelijk aan te geven dat ze niet gekant zijn tegen het geheel van een artikel, maar alleen tegen een van de onderdelen ervan.

N.B. : De term “splitsing” wordt in het Reglement ook nog gebruikt met betrekking tot wetsontwerpen en –voorstellen. Wanneer een bij de Kamer ingediend wetsontwerp of wetsvoorstel bepalingen bevat die onder de bevoegdheid van verschillende ministeriële departementen ressorteren, kan de Kamervoorzitter, vóór de verzending naar de commissie, de Conferentie van voorzitters voorstellen dat ontwerp of dat voorstel in verschillende wetsontwerpen of wetsvoorstellen te splitsen.

De Conferentie van voorzitters kan niet beslissen tot de splitsing van een wetsvoorstel wanneer de indiener ervan zich daartegen verzet.

Beslist de Conferentie van voorzitters een wetsontwerp te splitsen, dan kan de regering zich daartegen verzetten tot op het ogenblik waarop de voorzitter er kennis van geeft aan de Kamer. In dat geval doet de Kamer bij zitting en opstaan uitspraak over de splitsing (Rgt., art. 72, nr. 1).

Wanneer en hoe kan ik toepassing vragen van het splitsingsrecht?

259. Elk lid van een commissie of elk lid van de plenaire vergadering, naar gelang van het geval, kan, bij de stemmingen over de artikelen en de amendementen, vragen dat afzonderlijk wordt gestemd over een of meer onderscheiden onderdelen (paragrafen, leden, zinnen, gedachtestreepjes...) van een artikel of een amendement. Het volstaat dat hij/zij de toepassing vraagt van deze stemprocedure, « stemming per onderdeel » genaamd, opdat de stemming aldus plaatsvindt.